

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Інститут Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра економіки і права

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

Олег ШЕРЕМЕТ
(підпис) (прізвище та ініціали)

« » 2023 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

Анатолій ЗАЙНЧОВСЬКИЙ
(підпис) (прізвище та ініціали)

« » 2023 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА**

зі спеціальності 051 «Економіка»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми «Економіка підприємства»

на тему: «Напрями зростання прибутку підприємства».

Виконав здобувач 5 курсу групи ЗЕП-5-6

Криса Анатолій Іванович
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Керівник Данкевич Андрій Євгенович
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Рецензент Кулинич Ю.М.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Я як здобувач Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавав і не одержував недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2023 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління
Кафедра Економіки і права
Освітній ступінь Бакалавр
Спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва)
Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і права
Заїнчковський А. О.
«30» вересня 2022 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Криси Анатолія Івановича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Напрями зростання прибутку підприємства».
керівник роботи Данкевич Андрій Євгенович, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від « 30» вересня 2022 року № 586-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 03 лютого 2023 року,

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та звітність за 2020-2021 роки ТОВ «Молочна компанія «Галичина», мережа Інтернет.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ. Розділ 1. Теоретико-методичні засади прибутку підприємства. 1.1. Економічна сутність та основні підходи до визначення прибутку підприємства. Основні принципи формування та використання прибутку підприємства. 1.3. Методичні підходи до оцінювання та аналізу прибутку підприємства. Розділ 2. Аналіз господарської діяльності та прибутку на ТОВ «Молочна компанія «Галичина». 2.1. Загальна характеристика, стан і тенденції розвитку підприємства. 2.2. Аналіз активів підприємства. 2.3. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства. 2.4. Аналіз фінансових результатів діяльності та прибутку підприємства. Розділ 3. Шляхи та напрями зростання прибутку на ТОВ «Молочна компанія «Галичина» 3.1. Напрями зростання прибутку на підприємстві. 3.2. Відкриття фірмового магазину нового формату на ТОВ «Молочна компанія «Галичина». 3.3. Вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності та прибуток ТОВ «Молочна компанія «Галичина».

Висновки. Список використаних джерел. Додатки.

5. Перелік графічного матеріалу презентація

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 30 вересня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розроблення та затвердження плану роботи керівником	10.10.2022 р.	виконано
2	Написання розділу 1	15.11.2022 р.	виконано
3	Робота над розділом 2	20.12.2022 р.	виконано
4	Підготовка розділу 3	16.01.2023 р.	виконано
5	Остаточне оформлення роботи. Формування висновків і пропозицій, проекту доповіді, презентації. Погодження з керівником кваліфікаційної роботи	27.01.2023 р.	виконано
6	Проходження перевірки на плагіат	31.01.2023 р.	виконано
7	Попередній захист кваліфікаційної роботи	11.02.2023 р.	виконано
8	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри	02.02.2023 р.	виконано
9	Отримання зовнішньої рецензії, оформлення необхідних документів для захисту	06.02.2023 р.	виконано
10	Захист кваліфікаційної роботи	14.02.2023 р.	виконано

Здобувач _____
(підпис)

Криса А.І.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Данкевич А.Є.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Криса Анатолій Іванович. «Напрями зростання прибутку підприємства». – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства». – Національний університет харчових технологій. «НУХТ», Київ, 2023 р.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

У першому розділі розглянуто теоретичні засади прибутку підприємства, а саме: економічну сутність та основні підходи до визначення прибутку, основні принципи формування та використання прибутку підприємства та методичні підходи до оцінювання та аналізу прибутку підприємства.

У другому розділі проаналізовано активи підприємства, проведено аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства., проаналізовано фінансові результати діяльності, здійснено оцінку фінансового стану та проведено аналіз прибутку та показників рентабельності ТОВ «Молочна компанія «Галичина».

У третьому розділі розроблено, запропоновано та обґрунтовано заходи, щодо зростання прибутку на ТОВ «Молочна компанія «Галичина».

У висновках зроблений підсумок дослідження. У списку використаної літератури подано джерела, на основі яких було здійснено дослідження.

Ключові слова: прибуток, прибутковість, рентабельність, фінансова стійкість, активи, прибуток, витрати, ліквідність.

SUMMARY

Krysa Anatoly Ivanovych. «Directions of growth of the company's profit».
- Manuscript. Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 051 «Economics» of the educational and professional program «Enterprise Economics». – National University of Food Technologies. «NUHT», Kyiv, 2023.

The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of used literature and appendices.

The first chapter examines the theoretical foundations of the company's profit, namely: the economic essence and the main approaches to determining the profit, the main principles of the formation and use of the company's profit and methodical approaches to the evaluation and analysis of the company's profit.

In the second chapter, the company's assets were analyzed, an analysis of the efficiency of the use of the company's labor resources was carried out, the financial results of the activity were analyzed, an assessment of the financial condition was carried out, and an analysis of the profit and profitability indicators of the Milk Company «Galichyna» LLC was carried out.

In the third section, measures are developed, proposed and substantiated to increase profits at Halychyna Milk Company LLC. The conclusions summarize the research. In the list of used literature, the sources on the basis of which the research was carried out are presented.

Key words: profit, profitability, profitability, financial stability, assets, profit, costs, liquidity

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1. Економічна сутність та основні підходи до визначення прибутку підприємства.....	5
1.2. Основні принципи формування та використання прибутку підприємства ..	14
1.3. Методичні підходи до оцінювання та аналізу прибутку підприємства ...	26
Висновки до розділу 1	33
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРИБУТКУ НА ТОВ «МОЛОЧНА КОМПАНІЯ «ГАЛИЧИНА»	35
2.1. Загальна характеристика, стан і тенденції розвитку підприємства	35
2.2. Аналіз активів підприємства.....	39
2.3. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства.....	52
2.4. Аналіз фінансових результатів діяльності та прибутку підприємства.....	60
Висновки до розділу 2	74
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ТА НАПРЯМИ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКУ НА ТОВ «МОЛОЧНА КОМПАНІЯ «ГАЛИЧИНА».....	78
3.1. Напрями зростання прибутку на підприємстві	78
3.2. Відкриття фірмового магазину нового формату на ТОВ «Молочна компанія «Галичина»	85
3.3. Вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності та прибуток ТОВ «Молочна компанія «Галичина»	94
Висновки до розділу 3	97
ВИСНОВКИ	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	105
ДОДАТКИ.....	115

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки прибуток є найважливішим критерієм успішної роботи підприємств, який характеризує остаточний результат усіх видів діяльності і є джерелом приросту активів їх власників. У той же час, з кожним роком стан формування фінансових результатів вітчизняних підприємств погіршується. У сучасних умовах перед будь-яким підприємством постає завдання отримати максимальний прибуток від своєї діяльності, проте, такий ефект можливий лише у результаті правильного розподілу, формування та управління результатом своєї діяльності.

Величина прибутку підприємства впливає на формування фінансових ресурсів підприємства, збільшення ринкової вартості підприємства, ефективність виробничої діяльності підприємства, економічний розвиток держави шляхом поповнення державного бюджету сплатою податків, зборів, обов'язкових платежів. Отже, значна роль прибутку в розвитку підприємства, а також держави обумовили актуальність обраної теми та визначили необхідність дослідження питань економічного обґрунтування напрямів його зростання.

Вивченням теорії і практики зростання прибутку підприємств займалися такі вчені-економісти, як А. Бабо, К. Маркс, Ф. Найт, Д. Рікардо, П. Самуельсон, А. Сміт, Й. Шумпетер, Е. Чемберлен, Дж. Хікс, І.А. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Покропивний, С.В. Мочерний, А.М. Поддєрьогін, Ю.С. Цал-Цалко та інші. Значний внесок у розв'язання проблем зростання прибутку підприємства здійснили такі дослідники, як В.А. Андрєєва, М.М. Бойко, Я.Я. Дяченко, А.І Карпук, С.О Мельник, М.А Степаненко.

Мета і завдання роботи – дослідити теоретичні засади прибутку підприємства, проаналізувати фінансову результати діяльності, зокрема прибуток підприємства, враховуючи, отримані результати запропонувати напрями зростання прибутку підприємства.

Відповідно до поставленої мети у кваліфікаційній роботі сформовано та вирішено наступні **завдання**:

- досліджено теоретико-методичні засади прибутку підприємства;
- проаналізовано активи підприємства та ефективність використання трудових ресурсів;
- проаналізовано фінансові результати та прибуток підприємства;
- запропоновано шляхи та напрями зростання прибутку на підприємстві.

Об'єкт дослідження – ТОВ «Молочна компанія «Галичина».

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та практичних питань щодо зростання прибутку підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети ми використали такі методи дослідження: *системно-аналітичний* – для теоретичного узагальнення та обробки наукових тверджень і концепцій, а також розробки напрямів зростання прибутку підприємства; *статистико-економічний* – для проведення аналізу сучасного стану підприємства та аналізу прибутку; *графічний* – для схематичного відображення тенденцій діяльності підприємства; *порівняння* – для аналізу діяльності за певні періоди часу; *абстрактно-логічний* – для формування висновків даної роботи.

Теоретична та методологічна база дослідження. Навчальні посібники, періодичні видання, фінансова звітність підприємства, нормативно-правові акти та електронний ресурс.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, пропозицій, списку використаної літератури та додатків. Робота викладена на 104 сторінках комп'ютерного тексту (без бібліографії і додатків) і містить 32 таблиці, 12 рисунків. У додатках розміщена статистична та фінансова звітність об'єкта дослідження. Список використаної літератури включає 100 найменувань.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та основні підходи до визначення прибутку підприємства

Найважливішою економічною категорією, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва, обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, є прибуток. Величина прибутку підприємства впливає на формування фінансових ресурсів підприємства, збільшення ринкової вартості підприємства, ефективність виробничої діяльності підприємства, економічний розвиток держави шляхом поповнення державного бюджету сплатою податків, зборів, обов'язкових платежів.

Прибуток – головний показник, який відображає фінансові результати діяльності підприємства, мету його діяльності. Прибуток є основним фінансовим джерелом розвитку підприємства. І одним з головних питань економіки та фінансів є визначення фінансового результату діяльності підприємства. Прибуток виступає головною рушійною силою економічних процесів та основною метою діяльності підприємства. Він є джерелом забезпечення не лише внутрішньогосподарських потреб підприємства, а і джерелом формування бюджетних ресурсів держави.

Ще у IV-III ст. до н.е. (Китай) в трактаті «Гуань-Цзи» було здійснено одну з перших спроб трактувати прибуток як частину грошей (золота), що утворюється внаслідок нерівноцінного обміну, тобто золото відіграє роль грошей та оголошується товаром, якщо ним вимірюються ресурси держави [96, с. 18].

Цікавим в праці Каутільї «Артхашастра» є зауваження, що «конкуруючий продавець збільшує ціну на товар, роблячи її вищою від дійсної вартості». Тобто, прибуток визначається як різниця між вартістю товару та

його ринковою (реалізаційною) ціною. Автор зазначає, що ціна товару на ринку складається не тільки з витрат на виробництво, а й з торговельних витрат, тобто варто визначати частку прибутку торговця в ціні місцевих товарів за нижчою ставкою, а привізних – за вищою [96, с. 19].

В свою чергу, Арістотель (384-322 рр. до н.е.) в своїх працях «Нікомахова етика» та «Політика» вказував, що всі види господарської діяльності людей належать або до природної сфери – економіки, або до неприродної – хремастики (мистецтво наживати багатство за допомогою великих торговельних угод для перепродажу і лихварських угод). При цьому «ніколи не буває границь у досягненні мети, тому що нею є досягнення необмеженого багатства і володіння грішми... Всі, хто причетний до грошового обігу, намагається збільшити свої капітали до безмежності» [34, с. 75]. Тобто, обмін може розцінюватися як акт задоволення потреб і дозволяє визначити споживну вартість товару категорію сфери економіки, та символізує акт наживи, а мінова вартість вважається категорією сфери хремастики [96, с. 24].

У XIII-XIV ст. Фома Аквінський у трактаті «Сума телеології» дотримувався думки, що прибутки мають бути не самоціллю, а заслуженою платою і нагородою за те, що у торгівлі і позикових операціях присутні праця, транспортні та інші матеріальні витрати і навіть ризик [96, с. 32].

Однак, більшість вчених вважає початком науково-економічного формування поглядів на сутність прибутку часи меркантилізму. Зокрема, в теорії меркантилістів прибуток виникає у зовнішній торгівлі в результаті продажу товарів за межами країни за вищими цінами, ніж ті, за якими товар придбали в її межах. Представники даної школи Т. Манн, Д. Юм, Ж. Кольберг, А. Серра, Т. Мен, А. Монкрет'єн основним джерелом формування прибутку вважали зовнішньоторгівельну діяльність, і насамперед розглядали сферу обігу. Тобто, прибуток – різниця між продажною та покупною ціною товару (обмін). Головною їх помилкою вважається ігнорування прибутку у сфері мануфактурного виробництва.

Фізіократи Ф. Кене, Ж. Тюрго, М. Рів'єра (XVII–XVIII ст.), які прийшли на зміну меркантилістам, перенесли проблему походження прибутку зі сфери обігу в сферу виробництва. Основним джерелом формування прибутку вважали землеробське виробництво, оскільки за їх спостереженнями вплив сил природи призводить до зростання споживних вартостей понад витрати виробництва. Недоліком судження цих вчених є те, що додана вартість створюється наче сама по собі без залучення будь-якої людської праці.

Вагомі дослідження стосовно визначення сутності прибутку зробили представники класичної політекономії А. Сміт і Д. Рікардо (XVIII–XIX ст.), які розглядали прибуток як результат зміни людської праці капіталом та здійснення ним такої роботи, яка не може бути виконана людською працею. Відповідно, погляди відомих класиків на сутність та природу прибутку, дають підстави зробити висновок, що основним здобутком цієї концепції було формування теорії додаткової вартості в галузі матеріального виробництва та виокремлення прибутку як результату відрахування із вартості створеного продукту праці робітника на користь капіталіста. Однак, А. Сміт не зміг узгодити суперечливі погляди щодо першоджерел прибутку, об'єднати їх у цілісну концепцію. Цей синтез полягає в тому, що джерелом прибутку є праця найманих робітників, а також праця підприємця. Засоби праці самі по собі прибуток не створюють, але у процесі їх поєднання з найманою працею виникає нова продуктивна сила, так званий синергічний ефект.

Цікавою є позиція теорії трудової вартості створена У. Петті у XVII столітті, та обґрунтована К. Марксом та Ф. Енгельсом [47]. Згідно неї, джерело прибутку – додаткова вартість, яка є породженням всього авансованого капіталу, а джерелом виступає праця найманих робітників. Вчені розглядали прибуток як незароблений дохід капіталіста. Відмітимо, що недоліком даної теорії є те, що поза увагою залишилась праця підприємців.

Представник французької політекономії Ф. Бастіа (середина XIX ст.) [23, с. 103-105] в теорії «економічної гармонії» стверджував, що поняття прибутку не існує, тому замінив прибуток поняттям «дохід», який

ототожнював з відсотком на капітал, тобто формою доходу капіталістів та землевласників, з чим важко погодитись, оскільки капіталісти й землевласники можуть отримувати як прибутки, так і збитки.

У другій половині XIX ст. французький учений П.Ж. Прудон [23, с. 109-115], ототожнюючи капітал з грошима, тим самим трактував прибуток як заробітну плату капіталістів. Виходячи з цього, наявність збитків свідчить про затримку плати капіталістові за ведення бізнесу.

Пізніше англійський вчений А. Маршалл [23, с. 30] почав визначати прибуток як плату за спостереження і управління виробництвом, вважаючи прибуток різновидом заробітної плати та трудового доходу. За А. Маршаллом, прибуток – це перевищення доходів підприємства над його витратами. З таких позицій збитки можна розглядати як неналежне управління виробництвом.

На початку XX століття з'являється принципово новий підхід щодо сутності прибутку. Засновниками нової течії були американські економісти Й. Шумпетер [95] і Ф. Найт [57], які стверджували, що прибуток – це не лише винагорода за діяльність підприємця, він може існувати лише у динамічній економіці. На думку Й. Шумпетера прибуток – це не володіння капіталом, а застосування і впровадження нових факторів виробництва. За концепцією Ф. Найта саме невизначеність є джерелом виникнення чистого прибутку або збитку.

Вчені-економісти Росії та України XIX–поч.XX ст. подавали трактування прибутку, що формувався під впливом боротьби народу проти кріпосного права. Так, А. М. Радіщев розрізняв «істинну ціну», тобто витрати виробництва і «додану ціну» – перевищення ціни над витратами, тобто прибуток. Він не осуджував отримання прибутку, підкреслюючи, що торгувати без доходу – марне заняття [23, с. 276]. Чернишевський М. Г. характеризував прибуток, як залишок продукту після вирахування вартості праці, вважаючи останню товаром [23, с. 289].

Загалом, до XX ст. у західній економічній думці була відсутня самостійна теорія прибутку, а її виникнення вони пов'язують з обґрунтуванням кола чинників, під впливом яких формується прибуток. Так,

саме представниками політекономії було доведено, що прибуток є винагородою підприємцям за «продуктивну послугу», так само як заробітна плата – винагородою за працю.

В ході теоретичного дослідження історичного розвитку наукових теорій прибутку підприємств було виокремлено альтернативні теорії визначення методологічних засад даної категорії (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Альтернативні теорії визначення методологічних засад прибутку.

Джерело: складено авторами на основі [15; 40, с. 37-44]

На сучасному етапі господарювання поняття «прибуток» також розглядається в різних значеннях. Результати дослідження наукових підходів до трактування сутності цієї категорії систематизовано нижче (табл. 1.1.)

Таблиця 1.1

Сучасні підходи до трактування поняття «прибуток»

Автор	Визначення сутності поняття «прибуток»	Особливості підходу
Господарський кодекс України [18, ст. 142]	Прибуток (доход) суб'єкта господарювання є показником фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань.	Визначено, що прибуток розраховується шляхом зменшення суми доходів звітного періоду на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду.
Бойчик І. М. [11]	Прибуток є виробничою категорією, що характеризує відносини, які складаються в процесі суспільного виробництва	Досліджено, що прибуток є виробничою категорією, та не конкретизовано відносини процесу суспільного виробництва.
Бланк І. О. [12]	Прибуток є вираженим у грошовій формі чистим доходом підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності, і становить різницю між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності	Розглядає прибуток як винагороду підприємця, своєрідну плату за те, що він зумів організувати виробництво і збут продукції, ризикуючи власними грошовими ресурсами.
Данилюк М.О. [21]	Прибуток – частина вартості додаткового продукту, виражена в грошах; частина чистого доходу; грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, основна форма грошових накопичень господарського суб'єкту	Наведено кілька окремих визначень прибутку, та не виділено основного, що може бути закладене в процес дослідження.
Кривицька О. Р. [39]	Прибуток – кінцевий результат, який створює підприємству фінансові ресурси, що необхідні для розширення його діяльності, необхідні для формування його сталості і конкурентоспроможності на ринку товарів і послуг	Досліджено, що прибуток є основним елементом фінансових ресурсів підприємства, тобто збільшується значення прибутку, амортизаційних відрахувань та позичкових коштів у формуванні фінансових ресурсів підприємств.
Матюшенко І. Ю. [48]	Прибуток підприємства в загальному розумінні являє собою частину вартості прибуткового продукту, створеного працею, і є складовою частиною доходу підприємства	Доведено, що прибуток – це прибутковий продукт створений працею.
Мочерний С. В. [54]	Прибуток – це перетворена форма додаткового продукту й додаткової вартості, яка виражає відносини між власниками засобів виробництва і	Особливість полягає в тому, що прибуток виражає суспільні відносини, які приносять позитивний фінансовий результат.

Автор	Визначення сутності поняття «прибуток»	Особливості підходу
	найманими працівниками з приводу його створення і привласнення	
Олійник І. О. [63]	Прибуток є не лише результатом успішної діяльності, в контексті підприємництва він виступає як фактор організації виробництва.	Погоджуємось частково, оскільки доцільно досліджувати вплив даного фактору на виробництво.
Поддєрьогін А. М. [72]	Прибуток – це частина заново створеної вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу.	Погоджуємось з автором, що підприємство одержує прибуток після того, як втілена у створеному продукті вартість буде реалізована і набере грошової форми.
Покропивний С. Ф. [73]	Розглядає прибуток як частину виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на операційну, інвестиційну та фінансову діяльності підприємства	Характеризуючи перевищення надходжень над витратами, прибуток виражає мету підприємницької діяльності і береться за головний показник її результативності (ефективності).

В ході дослідження встановлено, що сучасні дослідники переважно розвивають теорії прибутку економістів ХІХ– поч. ХХ ст., пристосовуючи їх до нових умов.

Проаналізувавши дані визначення, можемо зробити висновок про те, що поняття «прибутку» кожним вченим тлумачиться по-різному, але нами було виділено наступні спільні риси:

1. Прибуток зазвичай визначають як різницю між валовим доходом і валовими витратами. Якщо з визначенням валового доходу немає проблем (це добуток кількості реалізованої продукції та ціни одиниці товару), то що потрібно включати у валові витрати? З точки зору бухгалтера, до витрат зараховують явні грошові витрати.

2. Прибуток – це один із найважливіших показників фінансових результатів господарської діяльності підприємства. 3. Спільною ознакою також є визнання джерелом прибутку творчої діяльності.

Зокрема, сучасна економічна думка свідчить, що прибуток характеризується не як плата за працю, а як породження адаптації до потреб динамічного розвитку діяльності за такими напрямками як ризик та своєчасні

нововведення, а відтак синтезує в собі всі сторони діяльності підприємства і характеризує її ефективність. Отже, зазначене підтверджує, що прибуток є об'єктивною економічною категорією товарного виробництва та показником, котрий створюється на мікрорівні, як результат діяльності підприємства.

Розвиток економічної науки розширює аналіз природи прибутку, поглиблюючи розуміння його суті. Процес пізнання категорії «прибуток» не завершено, пошуки нових прийомів, методів його розуміння й способів розрахунків тривають. Наприклад, згідно з однією із сучасних концепцій прибутку нині прибуток перестав бути основним мотивом виробництва. Прихильники цієї ідеї, зокрема, Дж. Гелбрейт, А. Берлі, Г. Мінс, К. Боулдінг та інші намагаються довести, що еволюція структури сучасних фірм привела до виникнення нових цілей: захист і турбота про акціонерів і суспільство, зростання підприємства, максимізація продажів тощо [54].

Вчені С. Фішер, Р. Дорнбуш та Р. Шмалензи зазначають, що власники підприємств всіх форм здійснюючи свою діяльність намагаються досягти максимізації прибутку [83, с. 125]. Проте не завжди цей процес виступає головною метою підприємства. Вченими економістами доведено, що саме зростання вартості підприємства відбувається через максимізацію прибутку та забезпечення добробуту власників. В дослідженні зазначено, що прибуток – це перевищення доходів над витратами, які пов'язані з виробництвом проданих протягом даного періоду товарів і послуг [19, с. 126].

Варто також звернути увагу на трактування сутності прибутку таких американських вчених як Дж. Бернес, Т. Дворкін та Е. Річардс, які розглядають максимізацію прибутку як головну мету діяльності суб'єкта господарювання, оскільки саме це призводить до ефективного розподілу обмежених ресурсів суспільства [100, с. 50]. Фр. Роберт, Б. Бернанк та Д. Коландер зазначають, що прибуток є різницею між сукупними доходами, отриманими від реалізації продукції, та всіма витратами – явними і неявними [99, с. 139; 98, с. 247].

Подібними та наближеним до вимог ринкової економіки є визначення науковців Е. Р. Вечканової та Е. С. Вечканова [37, с. 654], С. В. Мочерного [54,

с. 196], Ю. В. Ніколенка [37, с. 93], що прибуток є перетвореною економічною формою вартості додаткового продукту (як замітник поняття «додана вартість»). На думку вчених, він може трактуватись як надлишок валового доходу над економічними витратами, тобто над усіма здійсненими і можливими, але понесеними втратами.

Узагальнюючи різні точки зору вітчизняних і зарубіжних дослідників, можна стверджувати, що значення прибутку підприємства в умовах ринкової економіки досить вагоме і полягає в наступному (рис. 1.2).

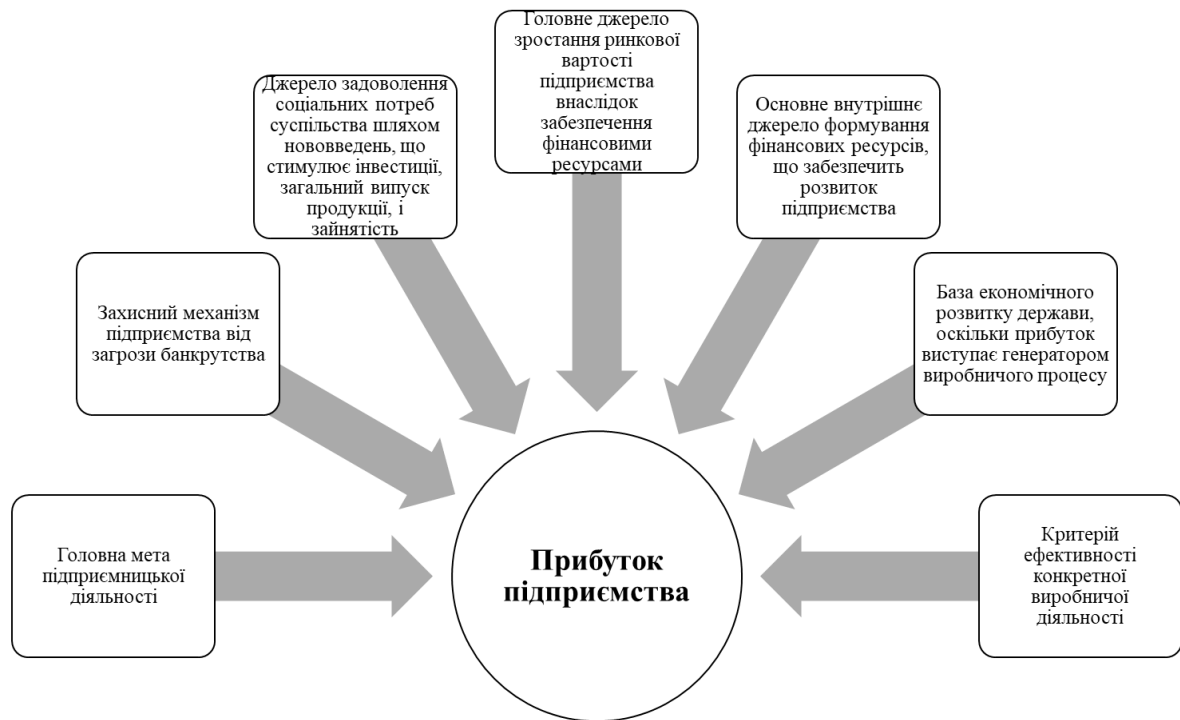

Рис. 1.2. Значення прибутку на сучасному етапі розвитку економіки

Джерело: складено автором на основі [68, с. 172-174].

Проведений аналіз наукових підходів до визначення сутності прибутку свідчить про те, що дане поняття як економічна категорія є багатоаспектним і трактується вченими по-різному. Тобто, залежить від суспільно-політичного устрою країни, предмету та рівня розвитку науки, а також від положень нормативно-правової бази певного часу чи держави. В ході вивчення еволюції наукових теорій встановлено, що нині використовується узагальнений підхід

до розуміння прибутку у вигляді частини доходу, яка залишається після вирахування всіх витрат діяльності та податків, з варіаціями щодо передумов його формування та ключових факторів впливу.

1.2. Основні принципи формування та використання прибутку підприємства

Значення прибутку залежить від багатьох чинників, кожний з яких позитивно або негативно впливає на кінцевий результат. Всі фактори, від яких залежить прибутковість, можна поділити на зовнішні (фактори, які не залежать від діяльності суб'єкта господарювання) та внутрішні (фактори, які залежать від діяльності підприємства).

Серед зовнішніх факторів Р.М. Циган та О.С. Савченко виділяють три групи: загальноекономічні фактори (розвиток на основі власності виробничих відносин, формування організаційно-правових структур ринкового типу, створення інфраструктури ринку), ринкові фактори (суттєве коливання попиту і пропозиції, рівень реальних доходів населення, нестабільність фінансового ринку) та інші фактори (політична нестабільність, негативні демографічні тенденції та ін.) [29].

Серед внутрішніх факторів ці ж науковці виокремлюють наступні три групи факторів: виробничі фактори (використання матеріально-технічної бази виробництва та трудового потенціалу), інвестиційні фактори (впровадження у виробництво нових засобів праці, витрати інвестиційних ресурсів), фінансові фактори (формування фінансової стратегії, планування діяльності, структура джерел фінансування).

К.С. Жадько та В.С. Котенко зазначають, що на абсолютну величину прибутку впливають [31]:

- результати фінансово-господарської діяльності підприємства;
- сфера діяльності;
- галузь господарства;
- установлені законодавством умови обліку фінансових результатів.

М.В. Наумова виділяє два види факторів, які впливають на прибуток [58]:

внутрішні фактори – чинники, які позначаються на розмірі прибутку підприємства через збільшення обсягу випуску і реалізації продукції, поліпшення якості продукції, підвищення відпускних цін, зниження витрат виробництва і реалізації продукції (рівень господарювання; компетентність керівництва і менеджерів; конкурентоспроможність продукції; рівень організації виробництва і праці; продуктивність праці; стан і ефективність виробничого і фінансового планування);

зовнішні фактори – фактори, які не залежать від діяльності підприємства, але можуть мати значний вплив на величину прибутку (кон'юнктура ринку; рівень цін на споживані матеріально-сировинні і паливно-енергетичні ресурси; норми амортизаційних відрахувань; природні умови; державне регулювання цін, тарифів, відсоткових ставок, податкових ставок і пільг, штрафних санкцій).

Перераховані фактори впливають на прибуток не прямо, а через обсяг реалізованої продукції і собівартість. При здійсненні виробничо-господарської діяльності підприємства всі ці фактори знаходяться в тісному взаємозв'язку і взаємозалежності [58].

І.І. Чернега зазначає, що прибуток досить чутливий до різноманіття внутрішніх та зовнішніх факторів впливу, а також до інвестиційної, податкової і кредитної політики. На величину прибутку впливають внутрішні фактори, безпосередньо пов'язані з підприємством, а також зовнішні, серед яких науковець акцентує увагу на фінансовій політиці держави. Окрім цього на кінцеву величину прибутку як фінансового показника впливає порядок формування доходів та витрат за сферами діяльності підприємства, встановленими державою. Слід зазначити, що в економічній літературі погляди науковців щодо класифікації факторів різноманітні [87].

О. Бородіна поділяє фактори на залежні та незалежні від діяльності підприємства. До залежних факторів відносить рівень господарювання, компетентність працівників, конкурентоспроможність продукції, організацію

виробництва та праці, продуктивність праці, стан та ефективність фінансового планування. До незалежних факторів включає такі як кон'юнктура ринку, рівень цін на матеріально-сировинні та паливно-енергетичні ресурси, норми амортизаційних відрахувань [13].

О. Н. Отпущеннікова також розподіляє фактори на залежні й незалежні. До незалежних (зовнішніх) вона відносять стан ринку, ціну та тарифи на паливо, енергію, норми амортизації, систему оподаткування, обсяг та якість природних ресурсів. До залежних (внутрішніх), на її думку, належать обсяг та якість продукції, величина собівартості та інших затрат, рівень організації праці, економічна зацікавленість працівників та розвиток виробництва [67].

В.Л. Корінев виділяє три групи факторів прибутку. У сфері виробництва – це тобто обсяг, якість продукції, асортимент, рівень оптових цін; у сфері звернення – організація реалізації продукції, взаємозв'язок зі споживачами; фактори, котрі не залежать від діяльності підприємства, а саме перебої у матеріально-технічному постачанні, проблеми з транспортом для відвантаження готової продукції [38].

Виходячи із вищенаведеного, у наукових колах немає однозначності щодо структури та видів факторів впливу на формування прибутку. Разом з тим, більшість вчених виділяють серед факторів впливу зовнішні і внутрішні, а також контрольовані (неконтрольовані), регульовані (нерегульовані). Проаналізувавши думки різних науковців, ми сформулювали свій перелік основних факторів, що впливають на формування прибутку підприємства та здійснили їх групування за певними видами (рис. 1.3).

Охарактеризуємо першу групу виділених нами факторів – зовнішніх. Їх варто розподілити на ринкові, тобто такі що характеризують ринкові показники, та регулятивні, тобто фактори державного управління.

Ринкові:

1. Кон'юнктура товарного ринку. Зміна кон'юнктури товарного ринку впливає на динаміку одного з головних показників діяльності підприємства – обсягу надходження виручки за проданий товар, а значить і на величину валового

Рис. 1.3. Основні фактори впливу на формування прибутку підприємства
Джерело: розроблено автором на основі [32, 54].

прибутку підприємства. Покращення кон'юнктури товарного ринку, в сегменті якого підприємство здійснює свою господарську діяльність, призводить до збільшення суми доходу від реалізації продукції. Натомість дисбаланс попиту та пропозиції характеризується зниженням товарної виручки, що викликає тимчасову нестачу коштів при накопиченні на підприємстві значних запасів нереалізованої готової продукції та, відповідно, недоотримання прибутку.

2. Кон'юнктура фондового ринку. Фондовий ринок визначає можливості отримання прибутку у вигляді доходу від емісії акцій і облігацій підприємства. Дана кон'юнктура впливає на ефективність реінвестування нерозподіленого прибутку. Також динаміка фондового ринку важлива у контексті формування прибутку від портфелю цінних паперів підприємства у формі відсотків і дивідендів.

3. Практика відстрочення платежів між контрагентами. Продукція може продаватись або купуватись на умовах оплати за фактом чи відстрочення (розстрочення) платежу. Вплив цього чинника проявляється на рівні як закупівельних, так і продажних цін. Відповідно до схем роботи з контрагентами коливається і величина прибутку підприємства.

4. Доступність кредитних коштів. Фактор багато в чому визначається сформованим співвідношенням попиту та пропозиції на ринку позикового капіталу. Кон'юнктура визначає зростання або зниження обсягу пропозиції «коротких» або «довгих», «дорогих» або «дешевих» грошей. Відповідно змінюється і можливість формування додаткових витрат підприємства щодо обслуговування цього боргу у вигляді відсотків, та, відповідно, величина прибутку.

5. Залучення коштів цільового фінансування. Кошти цільового фінансування і цільових надходжень – це кошти, які підприємство отримує на чітко визначену мету (згідно з установленими умовами витрачання, затвердженими планами, кошторисами тощо). Вони можуть надходити у вигляді субсидій, асигнувань з бюджету і цільових фондів, гуманітарної допомоги, внесків фізичних і юридичних осіб. Організація отримує

додатковий прибуток, нарощуючи і змінюючи пасиви, а активи підприємства збільшуються за рахунок надходження ліквідних коштів.

Регулятивні:

1. Державне регулювання. Полягає у встановленні державою мінімального чи максимального рівня цін, регулювання тарифів, відсоткових ставок, податкових ставок і пільг, впровадження штрафних санкцій, відслідковування монопольного становища на ринку та вплив на нього.

2. Система оподаткування. Платежі до бюджету відбирають значну частину валового прибутку підприємства. Поява нових видів та зміна ставок податків, скасування чи надання пільг, будь-які інші суттєві зміни у системі оподаткування впливають на кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства.

3. Політична стабільність. Нормальне функціонування політичної системи, усіх її структур та інститутів, відсутність збоїв у механізмах державної влади, її достатня авторитетність, суворе дотримання і виконання законів та інших регулюючих нормативних актів дозволяє стабільно розвиватися ринковій економіці і відповідно кожному суб'єкту господарювання зокрема.

Розглянута група факторів грає в сучасних умовах першорядну роль щодо функціонування господарюючих суб'єктів. Більш того, ці чинники в основному визначають сферу діяльності підприємства, впливають на прийняття рішень щодо розширення або згортання діяльності. Контроль за впливом факторів здійснюється менеджерами підприємства.

Найбільш суттєвими для успішного функціонування підприємства є кон'юнктура товарного і фондового ринку, практика відстрочення платежів між контрагентами. Ці фактори вимагають постійного аналізу ситуації і оперативного регулювання цінової політики на підприємстві. В цілому ж, комплексний підхід і оперативна оцінка впливу зовнішніх факторів на функціонування підприємства дозволяє розробити правильну дивідендну політику на підприємстві.

Охарактеризуємо систему внутрішніх факторів, які впливають на величину прибутку.

1. Життєвий цикл підприємства. На різних стадіях життєвого циклу суб'єкта господарювання формуються не тільки різні показники прибутку підприємства, а й його види, а також напрями використання. Характер поступального розвитку підприємства відіграє велику роль в прогнозуванні величини і видів позитивного фінансових результатів, а також в їх використанні.

2. Тривалість операційного циклу. Чим більшу кількість оборотів за одиницю часу здійснюють власні кошти, інвестовані в оборотні активи, тим більший обсяг прибутку. Зростання величини останнього паралельно із скороченням операційного циклу призводить до зменшення залежності підприємства від кредитів.

3. Сезонність виробництва і реалізації продукції. За джерелами свого виникнення (для прикладу, умови виробництва чи особливості попиту) цей чинник можна було б віднести до числа зовнішніх, проте технологічний прогрес дозволяє підприємству здійснювати безпосередній вплив на інтенсивність його прояву. Сезонність виробництва і реалізації продукції суттєво впливає на формування прибутку підприємства в часі, визначаючи його структуру в розрізі окремих тимчасових інтервалів. Крім того, цей чинник необхідно враховувати в процесі реінвестування.

4. Ефективність використання ресурсів полягає у ефективності використання засобів і предметів праці, трудових та фінансових ресурсів. Зокрема, даний фактор впливає на збільшення прибутку в основному через якісні зміни: підвищення продуктивності обладнання та його якості, використання прогресивних видів матеріалів та вдосконалення технології їх обробки, прискорення оборотності оборотних коштів, підвищення кваліфікації та продуктивності праці персоналу, зниження трудомісткості та матеріаломісткості продукції, удосконалення організації праці та ефективніше використання фінансових ресурсів тощо.

5. Нагальність інвестиційних програм. Ступінь цієї невідкладності формує потребу в додатковому обсязі фінансових ресурсів, якими можуть бути або власні кошти підприємства, зокрема у вигляді прибутку, або позикові

кошти – кредити та позики. Останні відповідно є платними, що в свою чергу негативно впливає на фінансові результати.

6. Прийнята облікова політика на підприємстві. Якщо підприємство формує фінансові результати по оплаті, то запізніле погашення заборгованості покупців за продукцію сповільнює процес надходження доходів. Натомість прописавши в обліковій політиці відображення по відвантаженню, підприємство отримує більше коштів. Також суттєвий вплив мають прописані в обліковій політиці методи амортизації основних засобів, терміни корисного використання нематеріальних активів, що створюють різну величину відповідних витрат. Для прикладу, при використанні прискорених методів амортизації активів зростає собівартість продукції і, відповідно, знижується частка чистого прибутку підприємства.

7. Фінансовий менталітет власників і менеджерів підприємства. Вибір консервативних, поміркованих або агресивних принципів фінансування активів і здійснення фінансово-господарських операцій визначає структуру видів прибутку підприємства, величину резервного капіталу, обсягу страхових запасів окремих видів активів. Дані підходи визначають і рівень прибутковості та ризику щодо вкладених фінансових інвестицій [32].

Основним фактором, що визначає успішну діяльність підприємства, є фінансовий менталітет власників і менеджерів. Останні на основі аналітичних даних приймають рішення, наслідки яких суттєво впливають на фінансовий стан підприємства.

Виділивши вищенаведені фактори впливу на формування прибутку пропонуємо ще дещо удосконалити класифікацію даних факторів із розподілом зовнішніх факторів на стимулюючі фактори, що призводять до стимулювання розвитку підприємства та дестимулюючі фактори, що навпаки негативно відображаються на господарюючому суб'єкті і їх наявність є загрозою до погіршення діяльності підприємства і зниження прибутку. Також пропонуємо виділити волатильні, що мають тенденцію змінюватися з часом, або ж відповідно неволатильні. Внутрішні ж фактори пропонуємо розподіляти на прогнозовані, що підлягають прогнозуванню та непрогнозовані.

При формуванні кінцевого фінансового результату роботи підприємства його величина визначається при порівнянні доходів та витрат. Розраховуючи прибуток, враховують доходи, які підприємство отримало впродовж звітного періоду. Надходження від реалізації продукції, товарів та послуг оцінюють за вартістю обміну продукції або послуг підприємства. Таке значення є грошовим еквівалентом прав на грошові кошти, які мають бути отримані внаслідок операції продажу.

У більшості випадків витрати на продукцію оцінюють за собівартістю, яка склалась на дату виготовлення. Дана вартість не повинна перевищувати витрат на придбання аналогічної продукції на ринку. Окрім того, у процесі діяльності підприємства взаємозв'язок між отриманими доходами та здійсненими витратами простежити доволі складно. Це зумовило необхідність визначення критеріїв списання затрат під час їхнього здійснення. Так виникло поняття витрат періоду, які є важливою передумовою забезпечення діяльності підприємства, хоча простежити їхній прямий вплив на кінцевий фінансовий результат доволі складно. Відповідно раціональним підходом до формування прибутку полягає у зменшенні чистих доходів відносно суми витрат підприємства та податку на прибуток (рис. 1.4).

Прибуток підприємства являє собою результуючий фінансовий показник, що унеможливорює його безпосереднє використання як об'єкта управління і вимагає формування важелів впливу на величину прибутку через вплив на фактори його формування та використання [33].

Складовими системи управління прибутком є:

- управління прибутком на етапі його формування – вибір підприємством стратегії управління прибутком з урахуванням усіх суттєвих факторів впливу;
- управління доходами суб'єкта господарювання – це контроль за окремими складовими сукупного прибутку підприємства;
- управління витратами суб'єкта господарювання – важливий аспект не лише у розрізі управління прибутком, а й у структурі фінансового менеджменту взагалі;
- управління прибутком на етапі його використання – забезпечення стабільного зростання ринкової вартості підприємства та доходів акціонерів [34].

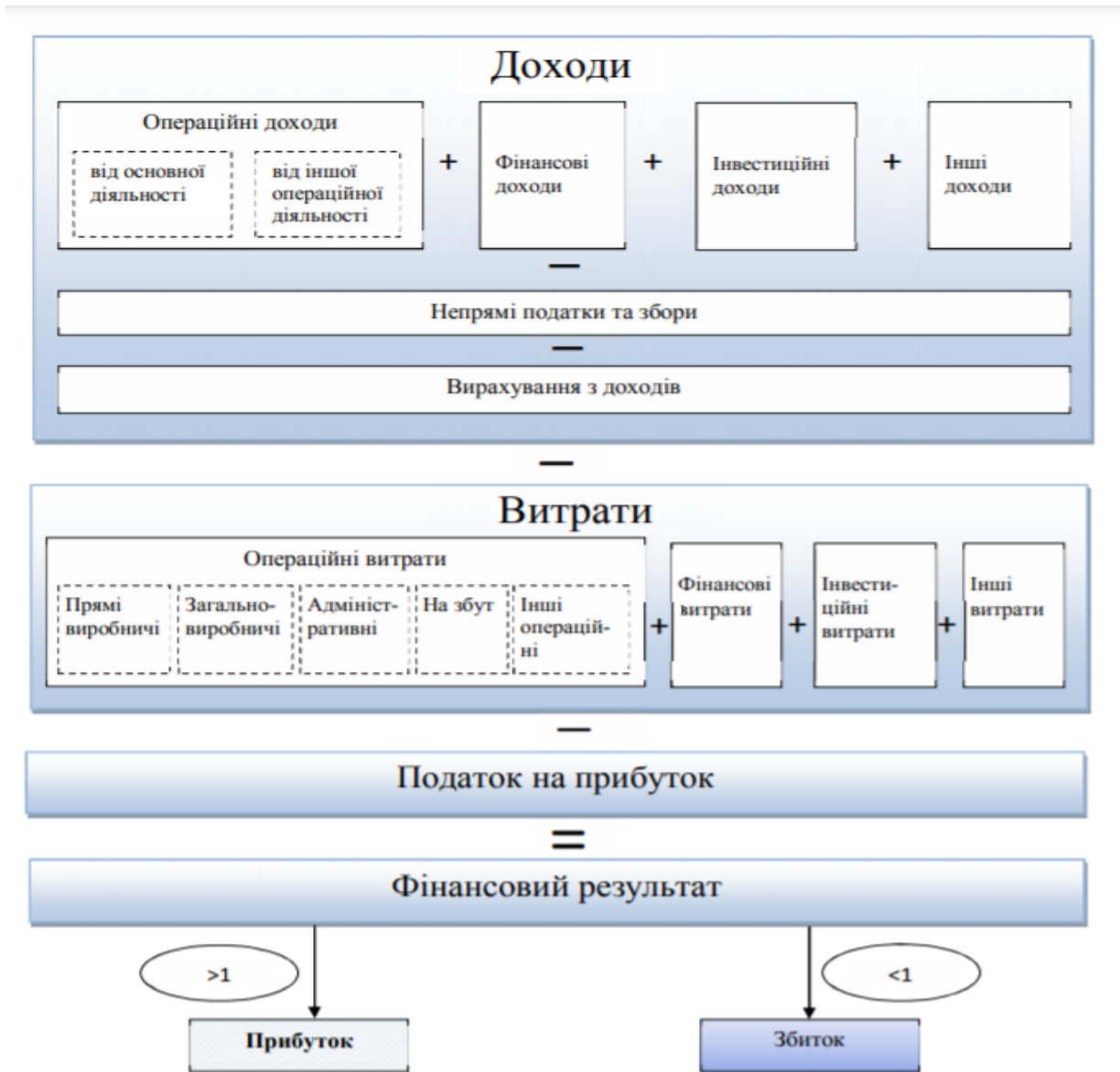

Рис. 1.4. Порядок формування прибутку підприємства

Джерело: розроблено автором

Отже, підприємство повинно враховувати всі чинники, які мають вплив на його функціонування, задля підвищення ефективності діяльності. Тобто формування і використання прибутку є досить складним механізмом, який стосується усіх сфер діяльності підприємства.

Прибуток найбільш повно відображає фінансовий результат підприємницької діяльності, забезпечує фінансування розширеного виробництва, соціально-економічного розвитку підприємства, є джерелом матеріального заохочення працівників і базою для розрахунків показників інвестиційної привабливості підприємства [35].

На нашу думку, для ефективного управління прибутком підприємства та збільшення його величини необхідно:

1. Розробити таку стратегію управління прибутком, яка б відповідала довгостроковим цілям розвитку підприємства та дозволяла досягти найкращих результатів за допомогою наявних ресурсів.

2. Враховувати доходи від усіх видів діяльності підприємства, кожний з яких матиме досить вагомий вплив на величину прибутку.

3. Планувати витрати таким чином, щоб їх сума в жодному разі не перевищувала доходи в даному періоді. Це дозволить забезпечити хоча б безбитковість виробництва та зменшити імовірність банкрутства.

4. При використанні прибутку орієнтуватися, в першу чергу, на потреби самого підприємства у формуванні джерел власного фінансування, що в подальшому призведе до максимізації та стабілізації прибутковості та розвитку суб'єкта господарювання [81].

Що стосується розподілу прибутку, то це найважливіший процес, який не тільки забезпечує задоволення різних потреб підприємств, але й є важливою передумовою наповнення бюджету країни. Система розподілу прибутку на будь-якому підприємстві повинна вибудовуватися задля підвищення ефективності його діяльності.

На нашу думку, варто виділити наступні принципи розподілу прибутку:

– отриманий прибуток повинен розподілятися між державою і підприємством;

– держава отримує частину прибутку через систему податків і зборів, розмір яких встановлюється законодавством;

– прибуток, що залишився у підприємства, не повинен негативно впливати на темп підвищення обсягів виробництва;

– прибуток перш за все спрямовується на накопичення і лише після цього – на інші цілі.

На підприємстві об'єктом розподілу є так званий «чистий прибуток», який залишився після внесення всіх обов'язкових платежів. Даний процес

частково пов'язаний з плануванням, оскільки із урахуванням цього показника складаються видаткові кошториси.

Прибуток, що залишився в розпорядженні підприємства, може бути використаний для розвитку і підвищення ефективності діяльності. Держава загалом і контролюючі органи зокрема не повинні втручатися в процедуру використання даних коштів.

На рис. 1.5 наведено механізм використання прибутку підприємства.

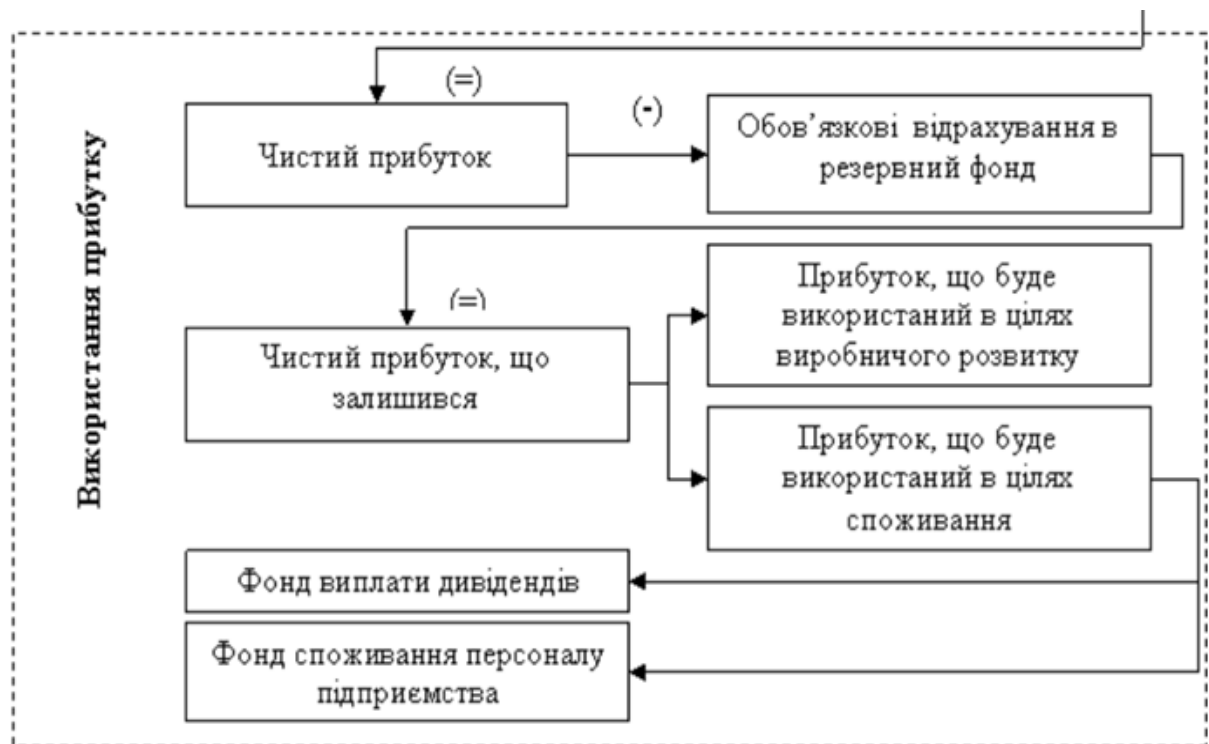

Рис. 1.5. Механізм використання прибутку підприємства.

Джерело: розроблено автором на основі [46].

Чистий прибуток ділиться на дві частини: одна спрямовується на накопичення, а інша – на споживання. Якщо є прибуток, не розподілений в минулі періоди, це характеризує підприємство як стабільне і фінансово-стійке.

Щоб раціоналізувати фінансовий механізм розподілу прибутку, пропонуємо наступні заходи:

- визначати форми і методи розподілу прибутку в залежності від характеру і цілей діяльності підприємства;

- планувати напрями формування прибутку та його розподілу (зокрема у розрізі дивідендної політики);
- зменшити тривалість розробки реальних інвестиційних проектів і пришвидшити їх реалізацію за допомогою реінвестування прибутку (або залучення довгострокових кредитів);
- знизити рівень постійних витрат та мінімізувати рівень змінних витрат;
- здійснювати ефективну податкову політику, що забезпечує зниження рівня сумарних податкових виплат;
- впроваджувати дієву цінову політику задля підвищення рівня прибутковості господарської діяльності;
- посилити претензійну роботу з метою повного і своєчасного стягнення штрафних санкцій.

Результати раціоналізації та впорядкування фінансового механізму розподілу прибутку підприємства повинні відображатись в системі планів стратегічного розвитку на майбутні періоди. При цьому необхідно виходити із того, що чинниками формування прибутку є доходи та витрати.

1.3. Методичні підходи до оцінювання та аналізу прибутку підприємства

На сьогоднішній день існує безліч методик аналізу прибутку, основні з них включають: здійснення вертикального та горизонтального аналізу показників доходів, витрат та прибутку; здійснення аналізу рентабельності (прибутковості бізнесу); факторний аналіз прибутку від реалізації продукції; аналіз величини прибутку з урахуванням інформації про асортиментну політику та рівень відпускних цін; здійснення оцінки взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток»; розрахунок резервів збільшення прибутку (за даними бухгалтерського обліку та внутрішньої звітності) тощо.

Вчені Блонська В. І., Паньків І. В. [7] пропонують здійснювати аналіз прибутку за наступними етапами:

- 1) горизонтальний аналіз – порівняння показників прибутку в динаміці;

2) вертикальний (структурний) – визначення структури прибутку за сферами діяльності, видами продукції, структурний аналіз розподілу прибутку;

3) порівняльний аналіз прибутку;

4) аналіз коефіцієнтів рентабельності, ефективності розподілу прибутку;

5) інтегральний аналіз прибутку.

Вчена Панченко І. [69] запропонувала власну методику здійснення аналізу операцій з формування та розподілу прибутку, що включає наступні етапи:

1) аналіз обсягів, структури та динаміки фінансових результатів;

2) аналіз показників рентабельності;

3) аналіз грошового забезпечення прибутку;

4) оцінка фінансової стійкості;

5) аналіз розподілу та використання прибутку;

6) оцінка якості прибутку.

На нашу думку, підприємство самостійно може обирати методики аналізу прибутку відповідно до поставлених цілей та стратегічних задач, вбачаємо, що кожна з методик базується на тому, щоб збільшити прибуток та зменшити витрати діяльності.

Метою економічного оцінювання та аналізу прибутку є оцінка ефективності діяльності суб'єкта господарювання, визначення складових елементів формування прибутку та ефективності розподілу прибутку.

Відповідно до завдань економічного аналізу операцій з формування та розподілу прибутку в сучасних умовах господарювання належать: вивчення можливостей отримання прибутку відповідно до потенціалу суб'єкта господарювання; визначення впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на величину прибутку підприємства; контроль за виконанням планів отримання прибутку; оцінка динаміки та структури фінансових результатів; характеристика впливу прибутку на фінансову стійкість підприємства; оцінка напрямів та визначення ефективності розподілу прибутку; виявлення резервів

підвищення прибутковості підприємства; надання рекомендацій з підвищення ефективності управління прибутком [69].

Проведений критичний аналіз методик аналізу операцій з фінансовими результатами діяльності та операцій з формування та використання прибутку, що представлені у навчальній літературі свідчить, що елементами методики аналізу прибутку, яка визначена у навчальній літературі, є здійснення вертикального та горизонтального аналізу показників доходів, витрат та прибутку. Такий підхід можна вважати класичним і доступним для широкого кола користувачів (як внутрішніх, так і зовнішніх) за даними показників фінансової звітності. Проте за умов застосування такого підходу можливо дослідити лише зміни у структурі та динаміці фінансових результатів, доходів та витрат і не можна врахувати вплив фінансових результатів (прибутку) на рентабельність діяльності підприємства, фінансову стійкість [75].

У працях В. О. Подольської та О. В. Яріш, Г. В. Савицької наведено методики аналізу, які, крім здійснення горизонтального та вертикального аналізу прибутку, передбачають здійснення аналізу рентабельності (прибутковості бізнесу). Це зумовлено тим, що показники рентабельності більш повно характеризують результати діяльності суб'єкта господарювання, тому що їхній розмір відображає співвідношення ефекту з вкладеним капіталом. Показники рентабельності застосовуються для оцінки ефективності діяльності підприємства [78].

У працях С. В. Дибаль, Є. В. Мниха окремим етапом аналізу виділяється факторний аналіз прибутку від реалізації продукції. Необхідність здійснення такого напряму аналізу зумовлено дослідженням впливу елементів, що формують показник прибутку від реалізації (виручка, собівартість) та відповідно прийняття рішень за наслідками аналізу (зменшення/збільшення ціни, коригування собівартості). Це пов'язано з тим, що обґрунтовані висновки про величину отриманого прибутку не можна зробити без дослідження факторів, що мають вплив на зміну показників [78].

Особливим є підхід В. Я. Позднякова, який аналіз величини прибутку пропонує проводити з урахуванням інформації про асортиментну політику та рівень

відпускних цін. Це пов'язано з тим, що в сучасних умовах економіки 29 пропозиції на прибуток можна впливати за допомогою асортиментної політики, крім того, як свідчить світовий досвід, якщо продукція швидко продається, ціну доцільно підвищувати. Проте аналіз прибутку за цією методикою є доступним лише вузькому колу користувачів інформації бухгалтерського обліку, що в умовах асиметрії інформації є негативним явищем для зовнішніх користувачів, зокрема інвесторів. Для зовнішніх користувачів на відміну від внутрішніх необхідна інформація більше загального характеру про показники діяльності підприємства, про вплив показників прибутковості на фінансову стійкість та платоспроможність підприємства [78].

Найбільш повно методику аналізу представлено у навчальній літературі за редакцією А. Г. Загороднього, проф. Ф. Ф. Бутинця. Саме у вищеперелічених джерелах найбільш повно представлено методику аналізу прибутку, що враховує для дослідження всі аспекти діяльності підприємства та вплив прибутку на її показники. Зокрема, методика, запропонована авторами за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця, передбачає здійснення аналізу прибутку не лише шляхом проведення вертикального та горизонтального аналізу за даними фінансової звітності, але і здійснення оцінки взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток», розрахунок резервів збільшення прибутку (за даними бухгалтерського обліку та внутрішньої звітності), а також передбачає здійснення окремим етапом аналізу розподілу та використання чистого прибутку, що полягає у проведенні горизонтального аналізу напрямів його розподілу [80].

Для проведення аналізу прибутку за поданими у навчальній літературі методиками необхідними є не лише фінансова звітність, що підлягає оприлюдненню, але і наявність різноманітних джерел інформації, що належить до внутрішніх джерел (зокрема внутрішня звітність). У такому випадку виникають перешкоди для проведення економічного аналізу зовнішніми суб'єктами у зв'язку з інформаційною обмеженістю фінансової звітності, а також відсутністю інформації із внутрішньо-фірмових документів (для аналізу взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток»). Тому в умовах існування інформаційної асиметрії існування затвердженої методики аналізу фінансових результатів (прибутку), який має здійснюватися на основі даних фінансової звітності та внутрішньої звітності, може призвести до неправильного трактування інформації, що отримана за

результатами аналізу, а також її недостатності для прийняття управлінських рішень відносно суб'єкта господарювання для зовнішніх суб'єктів [41].

Крім того, методика аналізу прибутку, наведена у підручнику С. З. Мошенського та О. В. Олійник передбачає необхідність здійснення аналізу його якості, який ґрунтується не лише на розробці прогнозів щодо можливості суб'єкта господарювання отримувати прибуток, але і можливості нарощувати темпи його зростання. Вивчення якості прибутку здійснюється за багатьма критеріями, головними з яких є: достовірність, реальність звітності, частота зміни облікової політики та її вплив на формування фінансових результатів, діловий імідж підприємства [63, с. 62].

Аналіз публікацій у наукових статтях, присвячених проблемним питанням методики аналізу фінансових результатів та прибутку, наведено в табл. 1.2.

На підставі дослідження даних, поданих у таблиці 1.2, можна зробити висновок, що обов'язковим елементом методики аналізу прибутку є визначення структури та динаміки фінансових результатів та прибутку.

Таблиця 1.2

Висвітлення питання методики аналізу прибутку у наукових статтях

№	Автор	Етапи аналізу фінансових результатів (прибутку)
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1	Череп А. В, Рурка Г. І.	1) вертикальний та горизонтальний аналіз за видами діяльності; 2) оцінка показників динаміки за роками; 3) аналіз структурних компонентів прибутку; 4) факторний аналіз прибутку; 5) аналіз процентної маржі
2	Сало І. В., Лисянська О. О.	1) вертикальний та горизонтальний аналіз прибутку за видами діяльності; 2) оцінка динамічних показників прибутковості за роками; 3) аналіз показників прибутковості; 4) порівняльний аналіз рівня прибутковості; 5) аналіз структурних компонентів прибутку; 6) факторний аналіз
3	Шубіна С. В., Крамаренко І. В., Лосева І. В., Швадченко В. О.	1) горизонтальний/ вертикальний аналіз (дослідження динамічних та структурних змін прибутку підприємства); 2) детермінований факторний аналіз; 3) кореляційно-регресійний аналіз: – «ЧП-активи» (залежність ЧП від сукупних активів); – «ЧП-пасиви» (зв'язок ЧП з пасивами); – «ЧП-рух грошових коштів» (залежність ЧП від потоку грошових коштів)
4	Тютюнник Ю. М.	1) аналіз динаміки фінансових результатів; 2) аналіз структури фінансових результатів діяльності; 3) факторний аналіз формування фінансових результатів

продовження таблиці 1.2

1	2	3
5	Блонська В. І., Паньків І. В.	1) горизонтальний аналіз – порівняння показників прибутку в динаміці; 2) вертикальний(структурний) – визначення структури прибутку за сферами діяльності, видами продукції, структурний аналіз розподілу прибутку; 3) порівняльний аналіз прибутку; 4) аналіз коефіцієнтів рентабельності, ефективності розподілу прибутку; 5) інтегральний аналіз прибутку
6	Говорушко Т. А., Лановська Г. І.	1) аналіз динаміки показників діяльності підприємств галузі; 2) аналіз структури та динаміки операційних витрат; 3) аналіз структури показників фінансових результатів; 4) аналіз динаміки чистого прибутку; 5) аналіз динаміки рентабельності показників операційної діяльності
7	Кочетков О. В., Балдик Д. О.	1) аналіз динаміки фінансових результатів; 2) аналіз показників рентабельності

Джерело: [78]

Особливістю розглянутих підходів до методики аналізу прибутку у наукових публікаціях є приналежність досліджуваної методики до конкретної галузі економіки (аналіз фінансових результатів сільськогосподарських підприємств, спиртової галузі та ін.). Особливістю методики аналізу прибутку, запропонованою групою авторів С. В. Шубіною, І. В. Крамаренко, І. В. Лосевою, В. О. Швадченко є застосування кореляційно-регресійного аналізу, авторами Ю. М. Тютюнник, І. В. Сало, О. О. Лисянською визначено необхідність проведення факторного аналізу прибутку. Останніми найповніше представлено методику аналізу прибутку, оскільки враховано найбільше елементів аналізу прибутку – горизонтальний та вертикальний аналіз, факторний аналіз, аналіз показників рентабельності. Перевагою запропонованої методики вважаємо відсутність за наслідками аналізу прибутку за цією методикою асиметрії інформації, оскільки інформаційною базою будуть слугувати дані фінансової звітності. Недоліком вважаємо відсутність розрахункових показників щодо аналізу грошового забезпечення прибутку, а також аналізу інших показників діяльності (зокрема, фінансової стійкості).

Отже, за результатами дослідження методики аналізу прибутку, визначеної у навчальній літературі та наукових статтях встановлено відсутність комплексної методики економічного аналізу фінансових результатів та прибутку, за результатами застосування якої користувачі отримували повну інформацію для

прийняття управлінських рішень. Важливість розробки комплексної методики аналізу операцій з формування та розподілу прибутку визначається також тим, що умови економічних відносин пов'язані з постійним пошуком шляхів подолання наслідків кризових явищ та недопущення їх у майбутньому, а також трансформацією сутності та значення прибутку в економіці, яка б ґрунтувалася на концепції грошового забезпечення прибутку для ефективної реалізації його ролі як джерела внутрішнього фінансування.

Враховуючи вищенаведене, вважаємо за доцільне запропонувати комплексну методику аналізу операцій з формування та розподілу прибутку в наступній послідовності етапів (рис. 1.6).

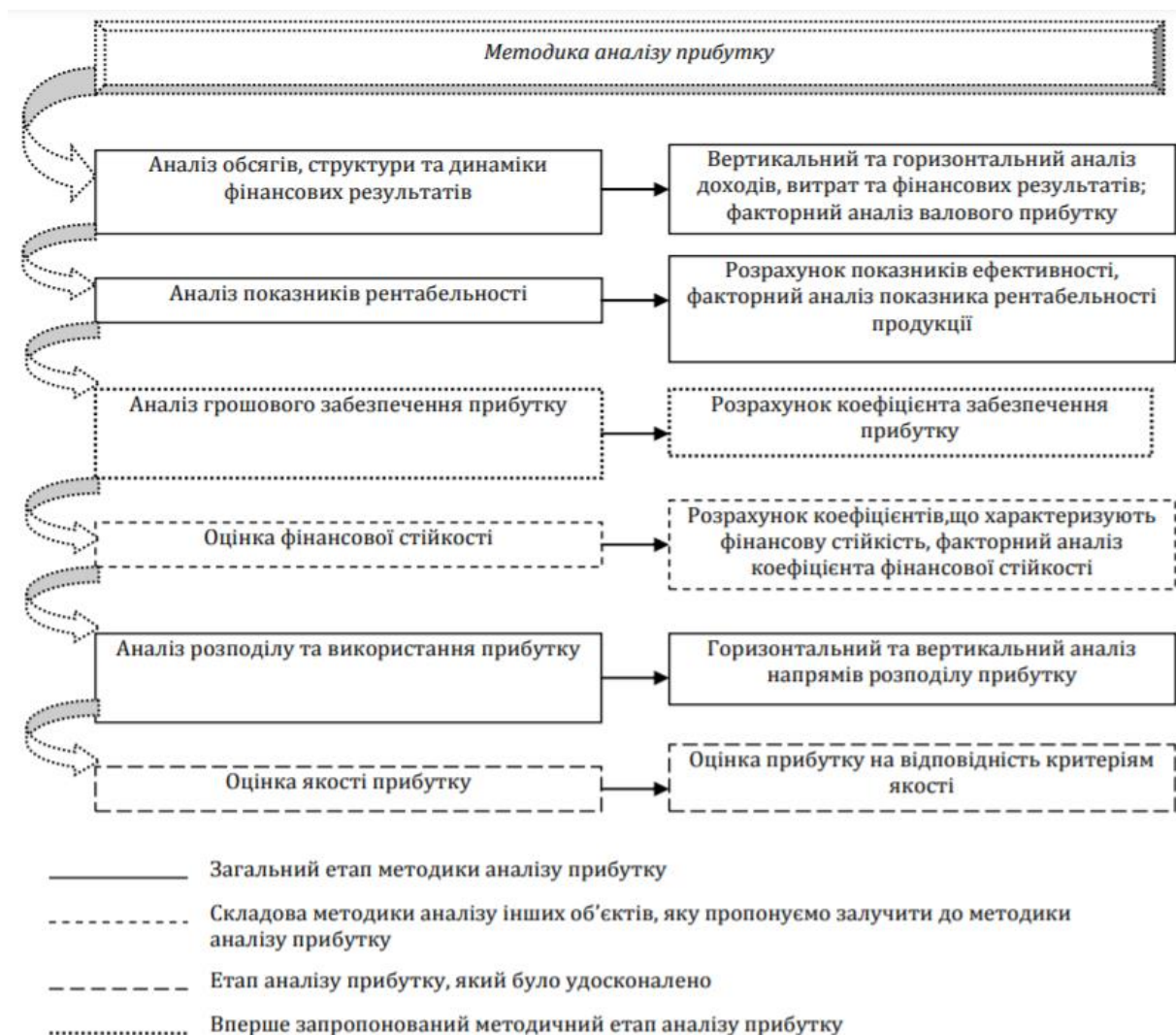

Рис. 1.6. Запропонована методика аналізу прибутку за етапами його здійснення.

Джерело: розроблено автором на основі [64, 72].

Вважаємо за доцільне для ефективного проведення економічного аналізу прибутку, прийняття управлінських рішень, планування, розробки стратегії діяльності підприємства на основі результатів аналізу врахувати показники фінансової стійкості підприємства.

Запропонована методика містить у своєму складі кількісні показники аналізу, а також показники оцінки якості прибутку. Вона поєднує елементи традиційної методики аналізу відповідних операцій, методики аналізу фінансової стійкості та містить нові напрями аналізу (аналіз грошового забезпечення прибутку та грошового забезпечення фондів, що створені за рахунок прибутку).

Вважаємо, що здійснення аналізу операцій з формування та розподілу останнього на підставі кількісних показників та критеріїв оцінки якості прибутку дозволить на підставі отриманих результатів здійснювати оперативне управління, спрямоване на удосконалення стратегії діяльності підприємства та зростання ринкової вартості підприємства (вартості його активів, ринкової ціни акцій, прибутку на акцію тощо).

Висновки до розділу 1

Проведений аналіз наукових підходів до визначення сутності прибутку свідчить про те, що дане поняття як економічна категорія є багатоаспектним і трактується вченими по-різному. Тобто, залежить від суспільно-політичного устрою країни, предмету та рівня розвитку науки, а також від положень нормативно-правової бази певного часу чи держави.

В ході вивчення еволюції наукових теорій встановлено, що нині використовується узагальнений підхід до розуміння прибутку у вигляді частини доходу, яка залишається після вирахування всіх витрат діяльності та податків, з варіаціями щодо передумов його формування та ключових факторів впливу.

Встановлено, що у наукових колах немає однозначності щодо структури та видів факторів впливу на формування прибутку. Разом з тим, більшість вчених виділяють серед факторів впливу зовнішні і внутрішні, а також

контрольовані (неконтрольовані), регульовані (нерегульовані). Проаналізувавши думки різних науковців, ми сформулювали свій перелік основних факторів, що впливають на формування прибутку підприємства та здійснили їх групування за певними видами: неконтрольовані та некеровані; контрольовані та керовані; зовнішні (ринкові та регулятивні) та внутрішні.

При формуванні кінцевого фінансового результату роботи підприємства його величина визначається при порівнянні доходів та витрат. Розраховуючи прибуток, враховують доходи, які підприємство отримало впродовж звітного періоду.

Виявлено, що на підприємстві об'єктом розподілу є так званий «чистий прибуток», який залишився після внесення всіх обов'язкових платежів. Даний процес частково пов'язаний з плануванням, оскільки із урахуванням цього показника складаються видаткові кошториси.

За результатами дослідження методики аналізу прибутку, визначеної у навчальній літературі та наукових статтях встановлено відсутність комплексної методики економічного аналізу фінансових результатів та прибутку, за результатами застосування якої користувачі отримували повну інформацію для прийняття управлінських рішень.

Запропонована методика містить у своєму складі кількісні показники аналізу, а також показники оцінки якості прибутку. Вона поєднує елементи традиційної методики аналізу відповідних операцій, методики аналізу фінансової стійкості та містить нові напрями аналізу (аналіз грошового забезпечення прибутку та грошового забезпечення фондів, що створені за рахунок прибутку).

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРИБУТКУ НА ТОВ «МОЛОЧНА КОМПАНІЯ «ГАЛИЧИНА»

2.1. Загальна характеристика, стан і тенденції розвитку підприємства

Виробничі потужності ТМ «Галичина» розташовані на заході України: у містечку Радехів Львівської області.

Завод був побудований ще в 1955 році, коли Україна була частиною Радянського Союзу. Тоді це було державне підприємство «Радехівський маслозавод» із спеціалізацією – виробництво масла та згущеного молока. Після розпаду Радянського Союзу підприємство, як і інші підприємства по всій країні, почало простоювати без урядових грантів та підтримки. Проте підприємству, на відміну від багатьох інших українських підприємств, пощастило і у 1998 році «Галичина» відновила виробництво.

Спочатку завод виробляв масло та згущене молоко, як це було раніше, потім його поступово модернізували; почалося виробництво сметани та молока. Після 2000 року запуск виробництва кефіру та йогурту відкрив нову сторінку в історії компанії та заводу. «Галичина» зростала, а продукція ставала дедалі актуальнішою.

98% сировини МК «Галичина» отримує з фермерських господарств, що забезпечує високий вміст білка та якісні показники молока у виготовлені продукції.

Якість продукції підтверджено міжнародним сертифікатом відповідності FSSC 22000 v5.1, який відноситься до категорії найвищих міжнародних стандартів у сфері безпеки харчових продуктів.

У 2020 році у компанії відбувся ребрединг. ТМ «Галичина» змінила дизайн і випустила нові, унікальні для України продукти за авторським рецептом – карпатський йогурт та карпатський кефір. Запуск лінійки карпатських кисломолочних продуктів став результатом тривалих досліджень

потреб та вподобань споживачів, вивчення новітніх світових трендів та традицій молочного виробництва Галичини.

При цьому традиції Галицького молочного виробництва залишаються незмінними, а ТМ «Галичина» є відомим українським йогуртно-кефірним брендом.

Екологічна політика – пріоритетний напрямок роботи компанії «Галичина». Компанія розуміє масштаби проблеми галузі, тому підтримує екологічні ініціативи громадських організацій та активістів, марку своє упакування, закликає сортувати сміття та здавати пластик на переробку.

Компанія шукає екологічні альтернативи, які б змогли зберігати властивості молочних продуктів і водночас берегли довкілля. Ми відкриті до пропозицій та порад у сфері екологічного упакування.

Для аналізу стану та тенденції розвитку підприємства проаналізуємо техніко-економічні показники.

Основні техніко-економічні показники підприємства – це система абсолютних та відносних показників, яка характеризує господарсько-економічну діяльність підприємства, і за результатами яких можна зробити висновок про певні зміни в діяльності підприємства.

Основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» наведено у табл. 2.1.

З таблиці 2.1 спостерігаємо, що чистий дохід від реалізації продукції за аналізований період (2019-2021 рр.) має тенденцію до збільшення, що свідчить про збільшення обсягів реалізації продукції та зміцнення позицій на ринку і про те, що на продукцію підприємства є попит. Так у 2020 році порівняно з 2019 роком він збільшився на 33,66%, а у 2021 році порівняно з 2020 роком на 18,31%.

Спостерігаємо тенденцію зростання собівартості реалізованої продукції, це пов'язано із підвищенням цін на сировину, матеріали, паливо, електроенергію, тощо. Собівартість збільшувалася меншими темпами, ніж чистий дохід – 34,89 та 14,1% відповідно, що є позитивним явищем.

Таблиця 2.1

**Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності
ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки**

Показники	Од. виміру	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
		2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	2024684	2706103	3201972	681419	495569	33,66	18,31
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	1521831	2052854	2342351	531023	289497	34,89	14,10
Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	168836	194789	252970	25953	58181	15,37	29,87
Середньорічна вартість оборотних засобів	тис. грн.	491970	593994	759258,5	102024	165264,5	20,74	27,82
Валовий прибуток	тис. грн.	502853	653249	859321	150396	206072	29,91	31,55
Фінансовий результат від операційної діяльності	тис. грн.	206904	259436	367869	52532	108433	25,39	41,80
Фінансовий результат до оподаткування	тис. грн.	158059	200703	309559	42644	108856	26,98	54,24
Чистий прибуток	тис. грн.	129631	164523	253732	34892	89209	26,92	54,22
Середньооблікова чисельність працівників	осіб	800	781	768	-19	-13	-2,38	-1,66
Середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу	осіб	648	618	609	-30	-9	-4,63	-1,46
Віддача основних засобів	грн./грн.	11,99	13,89	12,66	1,9	-1,23	15,85	-8,88
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	об.	4,12	4,56	4,22	0,44	-0,34	10,68	-7,53
Продуктивність праці	тис. грн./особу	3124,51	4378,81	5257,26	1254,3	878,45	40,14	20,06
Рентабельність основних засобів	%	76,78	84,46	100,30	7,68	15,84	X	X
Рентабельність виробництва	%	19,62	20,86	25,07	1,24	4,21	X	X

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Позитивної динаміки також зазнали середньорічна вартість основних засобів та середньорічна вартість оборотних засобів. Середньорічна вартість основних засобів збільшилась у 2020 році порівняно з попереднім роком на 25953 тис. грн або 15,37%, а у 2021 році порівняно з 2020 роком на 58181 тис. грн. або 29,87%, що може бути результатом придбання нових об'єктів з метою розширення виробництва.

Середньорічна вартість оборотних засобів збільшилася у 2020 році порівняно з 2019 роком на 102024 тис. грн або 20,74%, а у 2021 році порівняно з 2020 роком на 165265 або на 27,82%, що свідчить про розширення господарської діяльності підприємства.

Валовий прибуток за аналізовані роки також мав тенденцію до зростання приблизно на 30% з кожним роком, що свідчить про підвищення ефективності виробництва на підприємстві.

Спостерігаємо тенденцію збільшення прибутку від операційної діяльності у 2017 році на 25,4% у 2021 році на 41,8% порівняно з попередніми роками, що свідчить про те, що основна діяльність підприємства є успішною.

Прибуток до оподаткування збільшився у 2020 році у порівнянні з 2019 роком на 26,98%, у 2021 році порівняно з 2020 роком на 54,24%, що свідчить про розширення діяльності підприємства та гарні результати його роботи.

Чистий прибуток зростає тими ж самими темпами, що і прибуток до оподаткування, що свідчить про те, що підприємство має кошти для створення резервного капіталу, придбання основних засобів, матеріального заохочення працівників.

Середньооблікова чисельність працівників мала тенденцію до зниження. У 2020 році вона зменшилась на 19 осіб, у 2021 році – на 13 осіб, переважно за рахунок зменшення чисельності промислово-виробничого персоналу, а саме на 30 осіб і 9 осіб відповідно.

Віддача основних у 2020 році порівняно з 2019 роком на підприємстві збільшилась на 1,9 грн, що свідчить про збільшення кількості виробленої продукції з 1 грн., вкладеної в основні засоби і покращення використання основних засобів. Збільшення фондів віддачі пов'язане зі збільшенням обсягу виробленої продукції. Але у 2021 році зменшилась на 1,23 грн, що говорить про погіршення використання ефективності основних засобів на підприємстві.

В 2020 році оборотні кошти зробили більше оборотів і краще використовувались, ніж у 2019 році. Причиною збільшення коефіцієнта є збільшення виручки від реалізації. У 2021 році коефіцієнт оборотності зменшився на 7,5% за рахунок зростання середньорічної вартості оборотних засобів більшими темпами, ніж чистий дохід.

Продуктивність праці за аналізований період збільшилась, що свідчить про підвищення ефективності використання персоналу підприємства. Причиною збільшення показника є збільшення обсягів виробленої продукції.

Рентабельність основних засобів з кожним досліджуваним роком мала тенденцію до збільшення, що свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів. Причиною збільшення показника є збільшення чистого прибутку підприємства.

Спостерігаємо тенденцію збільшення рентабельності виробництва, що свідчить про підвищення ефективності виробництва. Причиною збільшення показника є збільшення чистого прибутку підприємства.

2.2. Аналіз активів підприємства

Важливою запорукою максимізації прибутку підприємства є забезпеченість виробничого процесу необхідними активами в необхідній кількості та їх ефективне використання для нормального функціонування підприємства. Активи – ресурси у формі матеріальних або нематеріальних цінностей, використання яких має в майбутньому призвести до отримання прибутку.

Активи підприємства поділяють на необоротні та оборотні. Необоротні активи – це довгострокові матеріальні і нематеріальні активи, більша частина яких приймає участь в процесі виробництва продукції, робіт і послуг більше одного року. Оборотні активи – це сукупність матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукції, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу.

Динаміка і структура активів підприємства за 2019-2021 роки представлена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка структури активів ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки

Види активів	Значення показника, на кінець року						Абсолютне відхилення, тис. грн.		Відносне відхилення, %	
	2019		2020		2021		2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Необоротні активи	182421	25,93	294181	30,61	366209	30,07	111760	72028	61,26	24,48
Нематеріальні активи	499	0,07	2498	0,26	0	0	1999	-2498	400,60	-100,00
Основні засоби	175456	24,94	214122	22,28	288984	23,73	38666	74862	22,04	34,96
2. Оборотні активи	521212	74,07	666776	69,39	851741	69,93	145564	184965	27,93	27,74
Активи - всього	703633	100	960957	100	1217950	100	257324	256993	36,57	26,74

Джерело: Складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

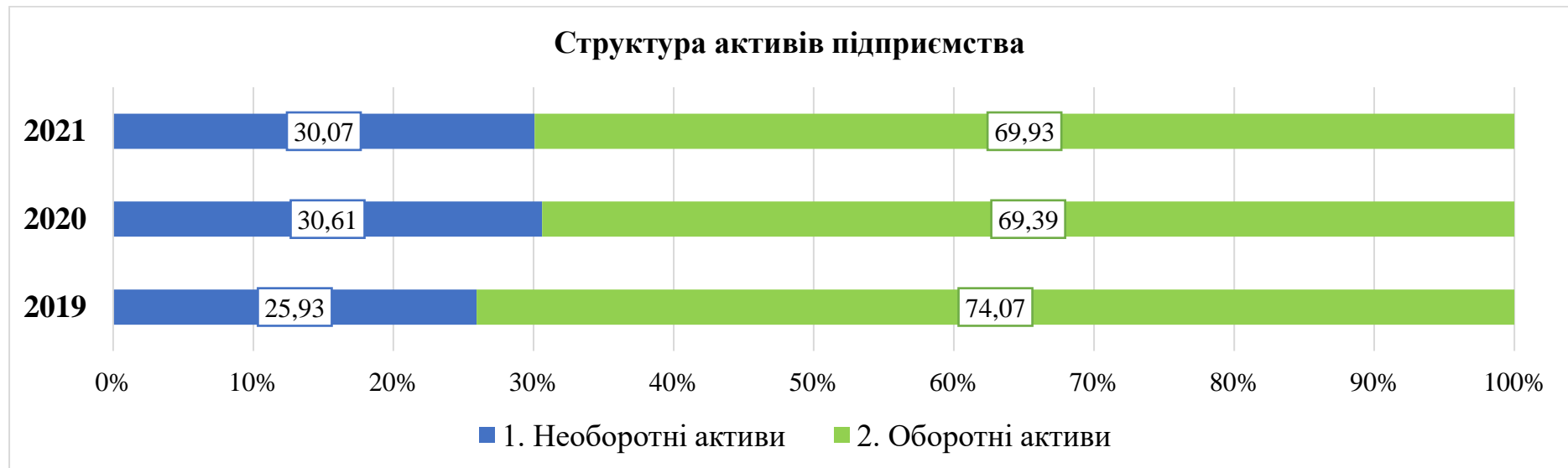

Рис. 2.1. Структура активів ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Сукупне майно підприємства складається з необоротних приблизно 30% і оборотних активів – 70%. У 2020 році необоротні активи збільшилися на 61,26% порівняно з 2019 роком за рахунок збільшення основних засобів на 22%, що може свідчити про купівлю нового обладнання і збільшення нематеріальних активів у 5 разів. У 2021 році необоротні активи збільшилися на 24,48% порівняно з 2020 роком за рахунок збільшення основних засобів на 35%, але нематеріальні активи у 2021 році відповідно до балансу підприємства відсутні, що може бути пов'язано з їх продажем.

Оборотні активи у 2020 році порівно з 2019 роком збільшилися на 145564 тис. грн. або на 27,93% за рахунок збільшення запасів, дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, дебіторської заборгованості за розрахунками за виданими авансами, із внутрішніх розрахунків, а також за рахунок збільшення витрат майбутніх періодів. Незважаючи на те, що абсолютна сума оборотних активів збільшилася на 27,93% питома вага їх у структурі активів зменшилася на 4,68 в.п.

У 2021 році питома вага оборотних активів майже не зазнала змін, але абсолютна величина їх збільшилася на 184965 тис. грн або на 27,74 %.

Загальна сума активів підприємства за аналізований період збільшувалася. У 2020 році активи збільшилися на 257324 тис. грн. або на 36,57% порівняно з 2019 роком, у 2021 році порівняно 2020 року активи збільшилися на 256993 тис. грн. або на 26,74%. Збільшення активів підприємства є позитивним явищем і сприяє підвищенню платоспроможності підприємства.

У 2019-2021 роках більшу частку активів склали оборотні активи. Частка оборотних активів підприємства зменшилась з 74,07% до 69,93%. Основні засоби займають найбільшу питому вагу в складі необоротних активів, найменшу питому вагу займають нематеріальні активи. Частка необоротних активів збільшилась з 25,93% до 30,07% за рахунок збільшення вартості нематеріальних активів і основних засобів у 2020 році і у 2021 році збільшення вартості основних засобів, оскільки нематеріальні активи у 2021 році відсутні.

Динаміка і структура основних засобів підприємства за 2019-2021 роки представлена в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка структури основних засобів (за залишковою вартістю) на ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки

Групи основних засобів	Значення показника, на кінець періоду						Абсолютне відхилення,		Відносне відхилення, %		Відхилення по структурі ОЗ	
	2019		2020		2021		тис. грн.		2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	2020 до 2019	2021 до 2020				
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7	9	10	11	12	13	14
1. Виробничого призначення:	175456	100	214122	100	288984	100	38666	74862	22,04	34,96	0	0
будівлі та споруди	47878	27,29	58552	27,35	69176	23,94	10674	10624	22,29	18,14	0,06	-3,41
машини та обладнання	122511	69,82	141053	65,88	177766	61,51	18542	36713	15,13	26,03	-3,94	-4,37
транспортні засоби	805	0,46	787	0,37	1623	0,56	-18	836	-2,24	106,23	-0,09	0,19
земельні ділянки	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
інші	4262	2,43	13730	6,41	40419	13,99	9468	26689	222,15	194,38	3,98	7,58
2. Невиробничого призначення:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Усього	175456	100	214122	100	288984	100	38666	100	22,04	34,96	0	0

Джерело: Складено та розроблено автором на основі регулярної інформації про основні засоби емітента (за залишковою вартістю)

За даними таблиці 2.3, можна побачити, що на підприємстві використовуються основні засоби тільки виробничого призначення. Найбільшу питому вагу у 2019-2021 роках займають машини та обладнання, їх питома вага у 2019 році складає– 69,82%, у 2020 році – 65,88% і у 2021 році 61,51. З кожним досліджуваним роком спостерігається незначне зменшення питоми ваги машин і обладнання у загальній структурі основних засобів при постійному зростанні їх вартості у 2020 році на 15,13%, у 2021 році на 26,03% до попередніх років.

Друге місце у структурі основних засобів у 2019-2021 роках займають будівлі та споруди, їх питома вага у 2019 році складала 27,29%, у 2020 – 27,35% і у 2021 році 23,94.

Третє місце у структурі основних засобів у 2019-2021 роках займають інші основні засоби виробничого призначення. Їх питома вага у 2019 році складає 2,43%, у 2020 році – 6,41% і у 2021 році – 13,99. Спостерігається зростання як питоми ваги, так і вартості інших основних засобів виробничого призначення.

Наочно структура основних засобів підприємства за 2019-2021 роки представлена на рис. 2.2.

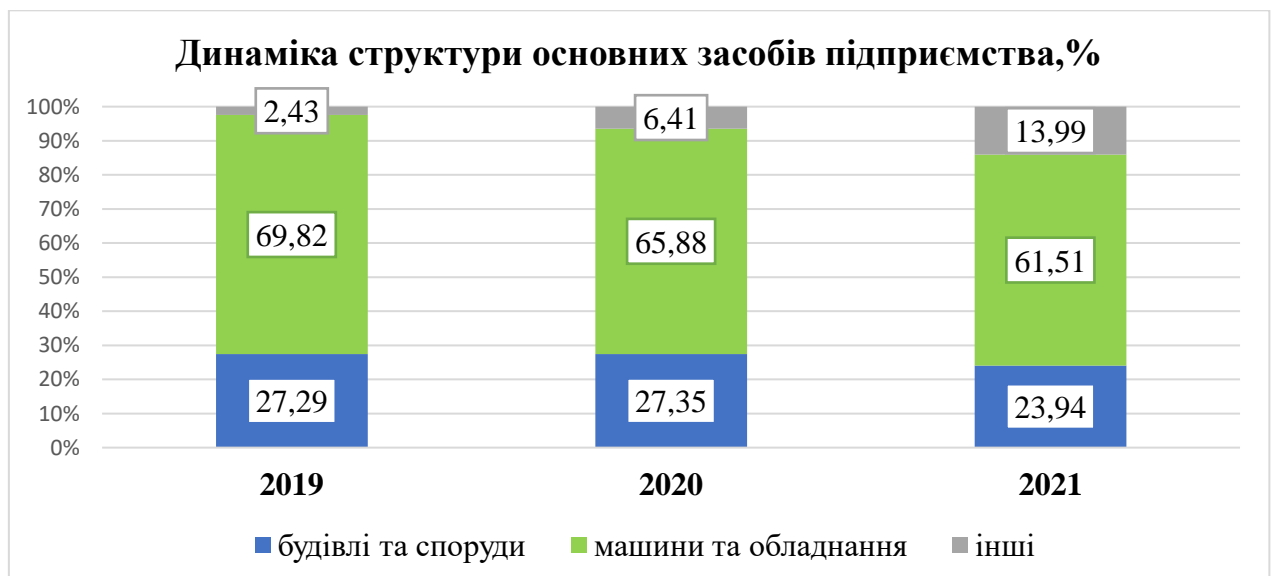

Рис. 2.2. Структура основних засобів ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки

Джерело: Складено автором на основі регулярної інформації про основні засоби емітента (за залишковою вартістю)

Проаналізувавши обсяги, динаміку та структуру основних засобів на ТОВ «Молочна компанія «Галичина» необхідно також провести оцінку стану та ефективності використання основних засобів на ньому. Для цього в першу чергу потрібно розглянути їх технічний стан та визначити рівень зношеності.

Для оцінки технічного стану основних засобів визначаються коефіцієнти зношеності та придатності (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Показники технічного стану основних засобів ТОВ «Молочна компанія
«Галичина» за 2019-2021 роки**

Показник	Нормативне значення	Значення показника			Абсолютне відхилення	
		2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт зносу ОЗ	<0,5	0,45	0,44	0,42	-0,01	-0,02
Коефіцієнт придатності	>0,5	0,55	0,56	0,58	0,01	0,02

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт зносу показує ступінь зношеності основних засобів підприємства. Визначається як відношення суми зносу за весь період функціонування основних засобів до їх первісної вартості. За даними таблиці 2.4 можна побачити, що основні засоби не зношені. За період з 2019 по 2021 рік коефіцієнт зносу зменшувався з 0,45 у 2019 році до 0,42 у 2021 році. Це говорить про те, що підприємство вчасно оновлює свої основні засоби.

Коефіцієнт придатності основних засобів показує частку їхньої залишкової вартості у первісній, або яка частина основних засобів придатна для експлуатації в процесі господарської діяльності. Визначається як відношення залишкової вартості основних засобів до їх первісної вартості або $1 - K_{\text{зносу}}$. За період з 2019 по 2021 рік коефіцієнт придатності основних засобів, хоч і незначно, але збільшувався з 0,55 до 0,58.

Співвідношення коефіцієнтів придатності та зносу основних засобів представлено на рис. 2.3.

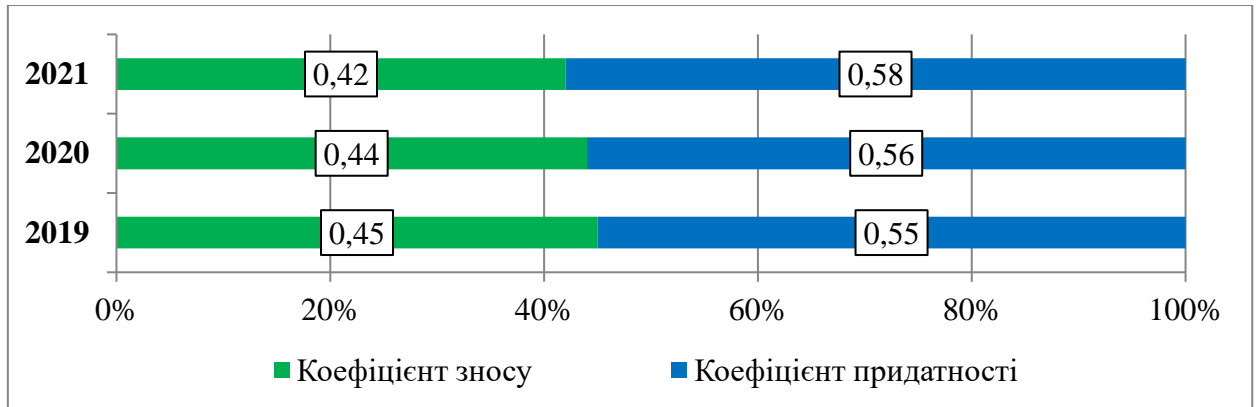

Рис. 2.3. Співвідношення коефіцієнтів придатності та зносу основних засобів ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Визначаючи економічну ефективність використання основних засобів, застосовують систему натуральних і вартісних показників, а також співвідношення темпів зростання випуску продукції і темпів зростання обсягів основних засобів, озброєності праці та ін (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Показники ефективності використання основних засобів ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки

Показники	Од. виміру	Значення показника			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
		2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Обсяг виробленої продукції	тис. грн.	2024684	2706103	3201972	681419	495569	33,66	18,31
Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	168836	194789	252970	25953	58181	15,37	29,87

продовж. табл. 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Середньо-облікова чисельність ПВП	осіб	648	618	609	-30	-9	-4,63	-1,46
Чистий прибуток	тис. грн.	129631	164523	253732	34892	89209	26,92	54,22
Віддача основних засобів	грн./грн.	11,99	13,89	12,66	1,9	1,23	15,85	-8,86
Місткість основних засобів	грн./грн.	0,08	0,07	0,08	-0,01	0,01	-13,68	12,87
Озброєність праці основними засобами	тис. грн./ос.	260,55	315,19	415,39	54,64	100,2	20,97	31,79
Рентабельність основних засобів	%	76,78	84,46	100,30	7,68	15,84	X	X

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Віддача основних засобів характеризує кількість виробленої продукції з 1 грн., вкладеної в основні засоби. Розраховується діленням річного обсягу виробленої продукції у вартісних одиницях на середньорічну вартість основних засобів. Віддача основних засобів у 2020 році збільшилась на 1,9 грн./грн. або на 18,85% порівняно з 2019 роком, тобто збільшилась кількість виробленої продукції з 1 грн., вкладеної в основні засоби, що свідчить про покращення використання основних засобів. Збільшення віддачі основних засобів пов'язане зі збільшенням обсягу виробленої продукції.

У 2021 році віддача основних засобів зменшилась на 1,23 грн./грн. або на 8,86%, за рахунок збільшення більшими темпами вартості основних засобів (29,87%) порівняно з чистим доходом (18,31%).

Місткість основних засобів характеризує вартість основних засобів, необхідну для випуску продукції на суму в 1 грн. Розраховується діленням середньорічної вартості основних засобів на річний обсяг виробленої продукції у вартісних одиницях. Показники фондівіддачі і фондомісткості є оберненими один до одного. При збільшенні одного показника відбувається зменшення іншого і навпаки. Тому даний показник у 2020 році зменшився – на 0,01 грн./грн. або на

13,68%, тобто підприємству потрібно буде вкладати в основні виробничі засоби менше, для того щоб отримати необхідний обсяг продукції. Але у 2021 році даний показник зріс на 0,01 грн/грн або на 12,87%.

Показник озброєність праці основними засобами характеризує рівень забезпеченості основними виробничими засобами промислово-виробничого персоналу підприємства. Розраховується діленням середньорічної вартості основних засобів на середньооблікову чисельність промислово-виробничого персоналу підприємства. Даний показник за аналізований період зростав з 260,55 тис. грн/особу у 2019 році до 415,39 тис. грн/особу у 2021 році. Збільшення фондоозброєності свідчить про те, що обсяг основних засобів на одного працівника збільшується, що є позитивною тенденцією.

Рентабельність основних засобів вказує на частку прибутку підприємства, отриманого за рік, від вартості основних засобів. Розраховується діленням річного прибутку підприємства на середньорічну вартість основних засобів. Рентабельність основних засобів у 2020 році збільшилася на 7,68 відсоткових пунктів (далі – в.п.), а у 2021 році на 15,84 в.п. це означає, що збільшилась частка прибутку від вартості основних засобів.

Оборотні кошти є більш мобільні порівняно з основними засобами. За умов звичайної господарської діяльності вони безперервно здійснюють кругообіг, знаходячись на стадії виробництва, то у сфері обігу, змінюючи при цьому свою форму у відносно короткий термін.

Ефективність використання оборотних активів на підприємстві має важливе значення, оскільки справляє значний вплив на загальну ефективність всієї сукупності засобів, залучених підприємством.

Вивчення структури оборотних коштів має важливе значення для розробки напрямків поліпшення їх використання. Аналіз структури оборотних коштів дає змогу виявити резерви удосконалення виробництва, економії сировини і матеріальних ресурсів, прискорення обертання оборотного капіталу заводу.

Динаміка і структура оборотних коштів на ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки представлена в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка структури оборотних коштів на ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки

Показники	Значення показника						Абсолютне відхилення,		Відносне відхилення, %	
	2019		2020		2021		тис. грн.		2020 до 2019	2021 до 2020
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	2020 до 2019	2021 до 2020		
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>
Запаси:	104155	19,98	122105	18,31	111350	13,07	17950	-10755	17,23	-8,81
- виробничі запаси	56680	10,87	51510	7,73	70728	8,30	-5170	19218	-9,12	37,31
- незавершене виробництво	3885	0,75	4279	0,64	6042	0,71	394	1763	10,14	41,20
- готова продукція	42338	8,12	64448	9,67	30856	3,62	22110	-33592	52,22	-52,12
- товари	1252	0,24	1868	0,28	3724	0,44	616	1856	49,2	99,36
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	212497	40,77	285378	42,8	315882	37,09	72881	30504	34,3	10,69
Дебіторська заборгованість за розрахунками:										
- з бюджетом	951	0,01	24	0,00	37	0,00	-927	13	1764,71	54,17
- у тому числі з податку на прибуток	902	0,17	0	0	0		-902	0	-100	0,00
- за виданими авансами	3675	0,71	8154	1,22	8745	1,03	4479	591	121,88	7,25
- із внутрішніх розрахунків	151493	29,07	233296	34,99	380464	44,67	81803	147168	54	63,08
Інша поточна дебіторська заборгованість	5351	1,03	418	0,06	913	0,11	-4933	495	-92,19	118,42
Грошові кошти та їх еквіваленти:										
- готівка	396	0,08	14	0,002	23	0,003	-382	9	-96,46	64,29
- рахунки в банках	34308	6,58	13416	2,01	33129	3,89	-20892	19713	-60,9	146,94
Витрати майбутніх періодів	419	0,08	884	0,13	187	0,02	465	-697	110,98	-78,85
Інші оборотні активи	7967	1,53	3087	0,46	1011	0,12	-4880	-2076	-61,25	-67,25
Усього	521212	100	666776	100	851741	100	145564	184965	27,93	27,74

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

У 2019-2021 роках найбільшу питому вагу у загальній структурі оборотних коштів займає дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, її частка у 2019 році складала 40,77%, у 2020 році – 42,80% . Її зростання свідчить про збільшення продажу в кредит і може бути пов'язане з підвищенням попиту на продукцію підприємства або з неплатоспроможністю частини покупців та з тим, що підприємство здійснило неправильний вибір партнерів та не проводить оцінку їх кредитоспроможності і фінансового стану. У 2021 році хоча і абсолютна величина дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги збільшилася на 30504 тис. грн або на 10,69%, але її частка у загальній структурі оборотних засобів зменшилася на 5,7 в.п.

Друге місце у структурі оборотних коштів підприємства у 2019-2021 роках займає дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків, її частка у 2019 році становила 29,07%, у 2020 році – 34,99% і у 2018 році 44,67. Її зростання як абсолютної величини так і питоми ваги пов'язане із збільшенням заборгованості філії перед підприємством.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом (у тому числі з податку на прибуток) у 2020-2021 роках зменшилась порівняно з 2019 роком, тобто зменшилась дебіторська заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету.

Дебіторська заборгованість за виданими авансами у 2020-2021 роках збільшилась більше ніж у два рази порівняно з 2019 роком, тобто збільшилась сума авансів, наданих іншим підприємствам у рахунок наступних платежів.

Дебіторська заборгованість за нарахованими доходами відсутня, тобто підприємство не одержує проценти і роялті.

Інша поточна заборгованість у 2020 році зменшилась більш ніж у 12 разів, тобто зменшилась заборгованість підзвітних осіб, заборгованість за претензіями, заборгованість з відшкодування нанесених збитків. Але у 2021 році порівняно з 2020 роком вона зросла більше ніж у 2 рази і на кінець року становила 913 тис. грн.

Третє місце у структурі оборотних коштів у 2019-2021 роках займають запаси, їх частка у 2019 році складала 19,98%, у 2020 році – 18,31%, у 2021 році 13,07. Зменшення запасів за досліджуваний період відбулось в результаті

зменшення виробничих запасів і товарів, що свідчить про ефективне розпорядження запасами. Збільшення у 2021 році незавершеного виробництва на 1763 тис. грн або на 41,2% і товарів на 1856 тис. грн або на 99,36% може свідчити про розширення масштабів діяльності.

Грошові кошти та їх еквіваленти у 2020-2021 роках порівняно з 2019 роком зменшились за рахунок зменшення поточних рахунків в банках в національній та іноземній валюті і готівки. Зменшення грошових коштів є негативним явищем, але на рахунках необхідно мати мінімальну суму грошових коштів, яка може знадобитися для поточної операційної діяльності.

Витрати майбутніх періодів у 2020 році порівняно з 2019 роком збільшились на 465 тис. грн або на 111%, що може бути пов'язано із збільшенням витрат на підготовку і освоєння нових видів продукції, витрат на оплату телефонних послуг, передплати періодичних видань. У 2021 році порівняно з 2020 роком витрати майбутніх періодів зменшилися на 697 тис. грн або на 78,85%.

Оборотні кошти протягом 2019-2021 років збільшились, але збільшення відбулося за рахунок зростання дебіторської заборгованості, що призводить до нестабільності фінансового стану підприємства.

Одним з важливих критеріїв оцінки ефективності використання оборотних коштів на підприємстві є визначення їх оборотності. Здійснення виробничої діяльності вимагає відволікання грошових коштів на запаси, незавершене виробництво, готову продукцію. Відповідно, чим коротшим є цикл трансформації коштів, тим ефективніше діяльність підприємства.

Аналіз ефективності використання оборотних коштів підприємства представлено у табл. 2.7.

Коефіцієнт оборотності оборотних коштів характеризує кількість оборотів, здійснених оборотними коштами за певний проміжок часу. Розраховується діленням чистого доходу від реалізації продукції на середній залишок оборотних коштів підприємства. У 2020 році оборотні кошти зробили 4,56 оборотів за рік і краще використовувались, ніж у 2019 році.

Таблиця 2.7

**Показники ефективності використання оборотних коштів на ТОВ
«Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки**

Показники	Од. виміру	Значення показника			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
		2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	2024684	2706103	3201972	681419	495569	33,66	18,31
Чистий прибуток	тис. грн.	129631	164523	253732	34892	89209	26,92	54,22
Середньорічна вартість оборотних коштів	тис. грн.	491970	593994	759258,5	102024	165264,5	20,74	27,82
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	оборотів	4,12	4,56	4,22	0,44	-0,34	10,7	-7,53
Тривалість обороту оборотних коштів	днів	87	79	85	-8	6	-9,66	8,07
Рентабельність оборотних коштів	%	26,35	27,7	33,42	1,35	5,72	X	X
Коефіцієнт закріплення оборотних коштів	грн.	0,24	0,24	0,24	0	0	0	-2,41

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Причиною збільшення коефіцієнта є збільшення виручки від реалізації. Збільшення показника є позитивним явищем, оскільки свідчить про те, що підприємство покращує політику управління запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами. У 2021 році коефіцієнт оборотності на 7,5%, тобто за вказаний період кількість оборотів оборотних коштів скоротилася на 0,34 оборотів.

Тривалість одного обороту оборотних коштів вимірюється в днях і показує час, за який оборотні кошти здійснять один оберт, чим він менший, тим краще використовуються оборотні кошти. Розраховується діленням числа календарних днів у періоді, який аналізується (360) на коефіцієнт обертання оборотних коштів. За аналізований період тривалість одного обороту не мала стабільної динаміки. У 2020 році вона зменшилась з 87 днів (2019 рік) до 79 днів (2020 рік), тобто оборотні кошти стали краще використовуватись. У 2021 році тривалість обороту оборотних коштів зросла на 6 днів або 8% і становила 85 днів, що свідчить про триваліший термін повернення коштів на рахунок підприємства. Це говорить про погіршення використання оборотних коштів підприємства.

Рентабельність оборотних коштів характеризує частку прибутку від вартості оборотних коштів, яку отримують на підприємстві за рік. Розраховується діленням річного прибутку підприємства на середній залишок оборотних коштів підприємства. У 2019 році рентабельність оборотних коштів збільшилась на 1,35 процентних пункти порівняно з 2019 роком, у 2021 році порівняно з 2020 роком – на 5,72 процентних пункти, це означає, що збільшилась частка прибутку від вартості оборотних коштів.

Коефіцієнт закріплення оборотних коштів характеризує кількість оборотних коштів, яка необхідна для виготовлення і реалізації продукції вартістю в 1 грн. Розраховується діленням середнього залишку оборотних коштів підприємства на чистий дохід від реалізації продукції. Протягом досліджуваних років необхідно було 0,24 грн. для виготовлення продукції вартістю в 1 грн.

2.3. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства

Трудові ресурси підприємства є головним ресурсом кожного підприємства, від якості й ефективності використання якого багато в чому залежать результати діяльності підприємства і його конкурентоздатність.

У процесі аналізу стану трудових ресурсів підприємства необхідно вирішити такі завдання:

- аналіз наявності й складу працюючих на підприємстві.

- аналіз структури персоналу.
- аналіз якісного рівня кадрів;
- аналіз руху персоналу.

Під час аналізу трудових ресурсів підприємства фактичну середньооблікову кількість працівників порівнюють з плановими даними та даними за попередній період, знаходять абсолютні відхилення і причини змін кількості. Вивчають також можливі зрушення у структурі працюючих і дають оцінку стану загальної забезпеченості підприємства робочою силою. Після цього слід докладно проаналізувати якісні показники наявної робочої сили. Особливу увагу треба приділяти показникам кваліфікаційного рівня робітників, стажу роботи, професійному складу.

Проведемо оцінку забезпечення підприємства трудовими ресурсами (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Забезпечення ТОВ «Молочна компанія «Галичина» трудовими ресурсами за 2019-2021 роки

Показники	Значення показника, осіб			Абсолютне відхилення, осіб		Відносне відхилення, %	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Чисельність всього:	800	781	768	-19	-13	-2,38	-1,66
В т.ч. ПВП, з нього	648	618	607	-30	-11	-4,63	-1,78
робітники	545	515	501	-30	-14	-5,50	-2,72
службовці	5	5	5	0	0	0	0
керівники	34	34	36	0	2	0	5,88
спеціалісти	64	64	65	0	1	0	1,56
Непромисловий персонал	152	163	161	11	-2	7,24	-1,23

Джерело: Складено автором на основі звіту з праці

Чисельність персоналу з кожним досліджуваним роком зменшувалася. У 2020 році чисельність персоналу зменшилась на 19 осіб або на 2,38% порівняно з 2019 роком за рахунок зменшення чисельності робітників на 30

осіб. У 2021 році чисельність персоналу зменшилась на 13 осіб або на 1,66% за рахунок зменшення на 11 осіб робітників та 2 особи непромислово-виробничого персоналу.

Проведемо аналіз якісного складу працівників підприємства (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

**Якісний склад працівників ТОВ «Молочна компанія «Галичина»
за 2019-2021 роки**

Показники	Значення показника, осіб			Абсолютне відхилення, осіб		Відносне відхилення, %	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Загальна чисельність працівників	800	781	768	-19	-13	-2,38	-1,66
Якісний склад працівників за віком							
Кількість працівників у віці (років): 18-34	328	314	311	-14	-3	-4,27	-0,96
35-49	334	337	329	3	-8	0,90	-2,37
50-55	75	71	70	-4	-1	-5,33	-1,41
>55	63	59	58	-4	-1	-6,35	-1,69
Якісний склад працівників за статтю							
жінки	434	405	415	-29	10	-6,68	2,47
чоловіки	366	376	353	10	-23	2,73	-6,12
Якісний склад працівників за рівнем освіти							
Кількість працівників, які закінчили заклади освіти: I-II рівнів акредитації	608	603	595	-5	-8	-0,82	-1,33
III-IV рівнів акредитації	192	178	173	-14	-5	-7,29	-2,81

Джерело: Складено автором на основі даних відділу кадрів

За досліджувані роки на підприємстві найбільше працівників у віці 35-49 років. Аналіз якісного складу працівників за статтю показав, що на підприємстві більше жінок, ніж чоловіків у 2021 році їх питома вага становила 54%. Аналіз якісного складу працівників за рівнем освіти показав, що працівників, які закінчили заклади освіти I-II рівнів акредитації більше, ніж з вищою освітою. У 2021 році їх співвідношення становило 77,5% і 22,5% відповідно.

Особливого значення набуває оцінювання рівня персоналу підприємства, що дає можливість визначити, чи повністю використовується трудовий потенціал підприємства, чи забезпечене підприємство працівниками у необхідній кількості, достатньої кваліфікації та визначеними особистими якостями, чи наявна система мотивування дає можливість одержати максимальний результат від діяльності працівників. Показники оцінювання рівня персоналу підприємства представлені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Показники оцінювання рівня трудового потенціалу ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки

Показник	Значення показника			Абсолютне відхилення	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт фізичного старіння персоналу	0,079	0,076	0,076	-0,003	-0,00048
Частка працівників у віці до 35 років, %	41	40,2	40,49	-0,8	0,29
Частка працівників з вищою освітою, %	24	22,79	22,53	-1,21	-0,26
Частка працівників із середньою спеціальною освітою, %	76	77,21	77,47	1,21	0,26
Річний виробіток на одного працівника, тис. грн./особу	3124,51	4378,81	5257,26	1254,3	878,45

Джерело: Складено автором на основі даних відділу кадрів та річної фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт фізичного старіння персоналу розраховується як відношення чисельності працівників пенсійного віку до середньооблікової чисельності працівників. Позитивною тенденцією є зменшення. Даний показник у 2020-2021 роках порівняно з 2019 роком незначно зменшився, оскільки зменшилась кількість працівників пенсійного віку.

Частка працівників у віці до 35 років розраховується як відношення чисельності працівників у віці до 35 років до середньооблікової чисельності працівників. Позитивною тенденцією є збільшення. Даний показник збільшився, тобто частка працівників в найбільш продуктивному віці збільшилась.

Частка працівників з вищою освітою розраховується як відношення чисельності працівників з вищою освітою до середньооблікової чисельності працівників. Позитивною тенденцією є збільшення. Даний показник зменшився, оскільки зменшилась кількість працівників, які закінчили заклади освіти III-IV рівнів акредитації.

Частка працівників із середньою спеціальною освітою розраховується як відношення чисельності працівників із середньою спеціальною освітою до середньооблікової чисельності працівників. Позитивною тенденцією є зменшення. Даний показник збільшився, оскільки зменшилась загальна кількість працівників, серед яких були працівники з вищою освітою.

Річний виробіток на одного працівника характеризує кількість продукції, виробленої одним працівником за одиницю робочого часу. Розраховується як відношення обсягу виробленої продукції до середньооблікової чисельності промислово-виробничого персоналу. Позитивною тенденцією є збільшення. Даний показник збільшився, тобто збільшилась кількість продукції, виробленої одним працівником за одиницю робочого часу, що свідчить про ефективне використання трудових ресурсів на підприємстві.

Показники ефективності використання промислово-виробничого персоналу підприємства представлені в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Показники ефективності використання промислово-виробничого персоналу ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки

Показники	Од. виміру	Значення показника			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
		2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
Обсяг виробленої продукції	тис. грн.	2024684	2706103	3201972	681419	495569	33,66	18,31
Середньо-облікова чисельність ПВП	осіб	648	618	609	-30	-9	-4,63	-1,46

продовж. табл. 2.11

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Продуктивність праці	тис. грн./ особу	3124,51	4378,81	5257,261	1254,3	878,45	40,14	20,06
Трудомісткість	осіб/ тис. грн.	0,0003	0,0002	0,0002	-0,0001	0,00	-33,33	-4,89
Частка приросту обсягу виробництва за рахунок зростання продуктивності праці	%	92,15	113,76	118,313	21,61	4,55	X	X

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Продуктивність праці характеризує ефективність витрат праці та показує здатність працівника випускати певну кількість продукції за одиницю часу. Спостерігаємо тенденцію збільшення даного показника, що є позитивною тенденцією та свідчить про збільшення кількості продукції, виробленої одним працівником за одиницю робочого часу.

Трудомісткість – це показник, який характеризує витрати праці на виробництво одиниці продукції. Даний показник зменшився, тобто зменшилися витрати праці на виготовлення одиниці продукції.

Частка приросту обсягу продукції за рахунок зростання продуктивності праці збільшується. Найбільше значення спостерігається у 2021 році і становила 118,45%, а найменше – у 2019 році і становила 92,15%.

Показники руху персоналу підприємства представлені в таблиці 2.12.

Коефіцієнт обороту з прийому показує частку прийнятих на підприємство працівників у середньообліковій чисельності працюючих. Найвище значення даного показника спостерігається у 2020 році, оскільки було більше прийнятих на роботу працівників.

Таблиця 2.12

**Показники руху персоналу ТОВ «Молочна компанія «Галичина»
за 2019-2021 роки**

Показники	Значення показника			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	800	781	768	-19	-13	-2,375	-1,66
Зараховано, осіб	206	219	153	13	-66	6,31	-30,14
Вибуло, осіб	225	294	235	69	-59	30,67	-20,07
У тому числі за власним бажанням, за порушення трудової дисципліни, осіб	225	294	235	69	-59	30,67	-20,07
Коефіцієнт обороту з прийому	0,26	0,28	0,20	0,02	-0,08	7,69	-28,85
Коефіцієнт обороту зі звільнення	0,28	0,38	0,31	0,1	-0,07	35,71	-19,48
Коефіцієнт загального обороту кадрів	0,54	0,66	0,51	0,12	-0,15	22,22	-23,45
Коефіцієнт співвідношення прийнятих і звільнених працівників	0,92	0,74	0,65	-0,18	-0,09	-19,57	-12,02
Коефіцієнт плинності кадрів	0,28	0,38	0,31	0,1	-0,07	35,71	-19,48

Джерело: Складено автором на основі звіту з праці

Коефіцієнт обороту зі звільнення показує частку звільнених працівників у середньообліковій чисельності працюючих. Найвище значення даного показника спостерігається у 2020 році, оскільки було більше звільнених з роботи працівників.

Коефіцієнт загального обороту кадрів показує частку прийнятих та звільнених працівників у середньообліковій чисельності працюючих. Найвище значення даного показника спостерігається у 2021 році, оскільки було більше прийнятих на роботу та звільнених з роботи працівників. Збільшення даного показника може бути наслідком погіршення умов праці.

Коефіцієнт співвідношення прийнятих і звільнених працівників показує відношення кількості прийнятих працівників до кількості звільнених працівників. Протягом 2019-2021 років кількість звільнених працівників перевищувала кількість прийнятих. Найвище значення даного показника спостерігається у 2020 році, оскільки кількість прийнятих була незначно меншою, ніж кількість звільнених.

Коефіцієнт плинності кадрів показує частку звільнених за власним бажанням і за порушення трудової дисципліни у середньообліковій чисельності працюючих. Найвище значення даного показника спостерігається у 2020 році, оскільки було більше звільнених за власним бажанням і за порушення трудової дисципліни працівників. Збільшення даного показника є негативним явищем, оскільки приводить до необхідності найму нових працівників, що пов'язано з витратами на їх підготовку, простоями на звільненому робочому місці, продуктивність праці нових показників є не настільки високою, як досвідчених працівників, оскільки вони освоюють та пристосовуються до нових умов праці, що потребує певного часу, щоб оволодіти необхідними знаннями та досвідом.

Коефіцієнт обороту з прийому, коефіцієнт обороту зі звільнення та коефіцієнт плинності кадрів представлені на рис. 2.4.

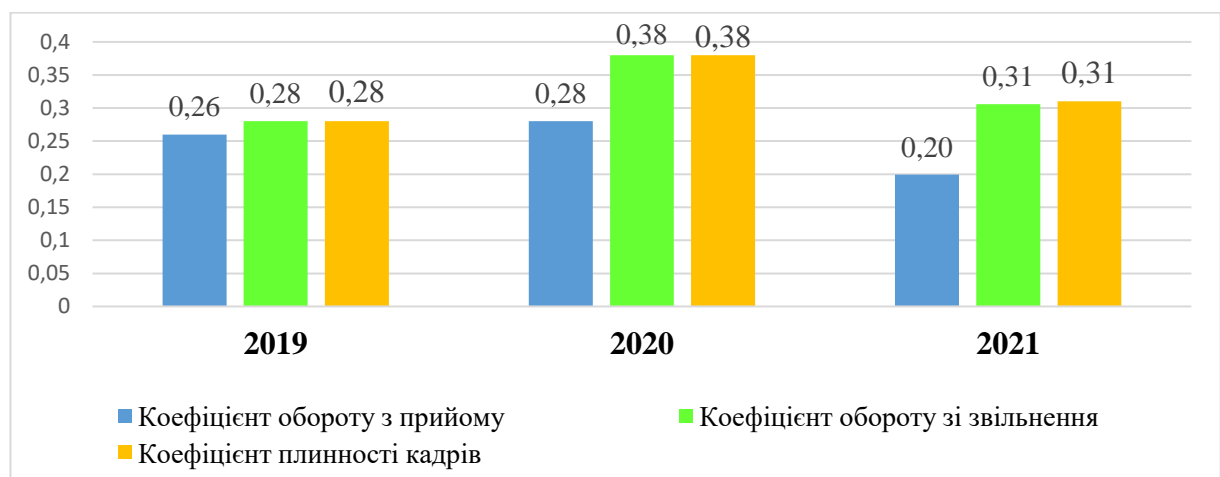

Рис. 2.4. Показники руху персоналу ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки

Джерело: Складено автором на основі звіту з праці

2.4. Аналіз фінансових результатів діяльності та прибутку підприємства

Проведемо аналіз доходів і витрат, оскільки у ході їх порівняння визначаються фінансові результати діяльності підприємства, зокрема прибуток підприємства.

Динаміка доходів ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки представлена в таблиці 2.13.

З таблиці 2.13 можна побачити, що чистий дохід від реалізації продукції протягом 2019-2021 років зростав. Інші операційні доходи у 2020 році зменшилися на 29,51% порівняно з 2019 роком, причиною цього може бути зменшення доходу від оренди активів та доходу від реалізації інших оборотних активів (виробничих запасів, малоцінних та швидкозношуваних предметів). У 2021 році зросли на 1814 тис. грн або на 56,34%.

Дохід від участі в капіталі відсутній, тобто ТОВ «Молочна компанія «Галичина» не одержує дохід від інвестицій в асоційовані підприємства, дохід від спільної діяльності та дохід від інвестицій в дочірні підприємства.

Інші фінансові доходи у 2020 році зменшились на 21,15% порівняно з 2019 роком, причиною цього може бути зменшення дивідендів, відсотків та інших доходів від фінансових операцій. У 2021 році інші фінансові доходи зросли на 2095 тис. грн або на 61,95%, це говорить про те, що підприємство покращило свою фінансову діяльність.

Інші доходи у 2020 році зменшились на 21,84% порівняно з 2019 роком та на 81,26% у 2018 році порівняно з 2020 роком, що може бути пов'язано зі зменшенням доходу від реалізації фінансових інвестицій та необоротних активів.

Динаміка витрат ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки представлена в таблиці 2.14.

Таблиця 2.13

Динаміка доходів ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки

Показники, тис. грн	Роки			Відхилення 2020 до 2019		Відхилення 2021 до 2020	
	2019	2020	2021	абсол., тис. грн.	віднос., %	абсол., тис. грн.	віднос., %
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції	2024684	2706103	3201972	681419	33,66	495569	18,31
Інші операційні доходи	4568	3220	5034	-1348	-29,51	1814	56,34
Дохід від участі в капіталі	0	0	0	0	0	0	0
Інші фінансові доходи	4289	3382	5477	-907	-21,15	2095	61,95
Інші доходи	792	619	116	-173	-21,84	-503	-81,26

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Таблиця 2.14

Динаміка структури витрат ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки

Показники	2019		2020		2021		Відхилення 2020 до 2019			Відхилення 2021 до 2020		
	сума, тис. грн.	пит. вага, %	сума, тис. грн.	пит. вага, %	сума, тис. грн.	пит. вага, %	абсол., тис. грн.	віднос., %	пунк-в струк-ри	абсол., тис. грн.	віднос., %	пунк-в струк-ри
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Собівартість реалізованої продукції	1521831	81,11	2052854	81,70	2342351	80,69	531023	34,89	0,59	289497	14,10	-1,01
Адміністративні витрати	18457	0,98	22668	0,90	26531	0,91	4211	22,82	-0,08	3863	17,04	0,01
Витрати на збут	268928	14,33	363425	14,46	446501	15,38	94497	35,14	0,13	83076	22,86	0,92
Інші операційні витрати	13132	0,70	10940	0,44	23454	0,81	-2192	-16,69	-0,26	12514	114,39	0,37
Фінансові витрати	53774	2,87	62046	2,47	62482	2,15	8272	15,38	-0,40	436	0,70	-0,32
Втрати від участі в капіталі	0	0	0	0			0	0	0	0	0	0
Інші витрати	152	0,01	688	0,03	1421	0,05	536	352,63	0,02	733	106,54	0,02
Разом	1876274	100	2512621	100	2902740	100	636347	33,92	X	390119	15,53	X

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.14 можна побачити, що найбільшу питому вагу за аналізований період займає собівартість реалізованої продукції – більше 80%. Абсолютне значення якої з кожним роком зростає – у 2020 році порівняно з 2019 роком на 531023 тис. грн або 34,9%, а у 2021 році проти 2020 року на 289497 тис. грн або 14,1%. Це пояснюється збільшенням цін на сировину, а саме закупівлю молока, підвищення електроенергії тощо.

Витрати на збут протягом досліджуваних років зростали. У 2020 році зросли на 35,14% порівняно з 2019 роком, у 2021 році на 22,86 проти 2020 року. Причиною цього може бути збільшення витрат на пакувальні матеріали, витрат на рекламу та дослідження ринку, витрат на транспортування.

Адміністративні витрати у загальній структурі витрат підприємства за аналізований період займали менше 1%. У 2021 році збільшились на 22,82% порівняно з 2020 роком, причиною цього може бути збільшення організаційних витрат, витрат на утримання апарату управління підприємством.

Інші операційні витрати у структурі загальних витрат за 201-2021 роки становили менше 0,8% та не мали стабільної динаміки. У 2020 році вони зменшились на 2192 тис. грн або на 16,69% порівняно з 2019 роком, причиною цього може бути зменшення витрат на дослідження та розробки, собівартості реалізованих виробничих запасів та втрат від знецінення запасів, що зберігаються на складах. У 2021 році зросли на 12514 тис. грн або на 14,39%, що говорить про збільшення вище зазначених витрат.

Фінансові витрати протягом 2019-2021 років зростали. У 2020 році збільшились на 8272 тис. грн або на 15,38% порівняно з 2019 роком, а у 2021 році 436 тис. грн або на 0,7%, причиною цього може бути збільшення відсотків за користування короткостроковими і довгостроковими позиками банків.

Втрати від участі в капіталі відсутні, тобто відсутній збиток, понесений у зв'язку з інвестиціями в асоційовані, дочірні або спільні підприємства.

Інші витрати у загальній структурі витрат займали незначну частку, а саме менше 0,05% і не мали стабільної динаміки. У 2020 році збільшились у

4,5 рази порівняно з 2019 роком, причиною цього може бути збільшення собівартості реалізації фінансових інвестицій та необоротних активів, в у 2021 році зменшилися у 2 рази порівняно з 2020 роком.

Витрат з податку на прибуток та надзвичайних витрат (втрати від стихійного лиха, втрати від технологічних катастроф і аварій) не було.

За 2020-2021 роки загальна сума всіх витрат підприємства мала тенденцію до збільшення. У 2020 році вони збільшились на 636347 тис. грн або на 33,92% порівняно з 2019 роком, у 2021 році на 390119 тис. грн або на 15,53%.

Динаміка і структура операційних витрат ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки представлена в таблиці 2.15.

З таблиці 2.15 можна побачити, що найбільшу питому вагу у структурі операційних витрат займають матеріальні затрати, тобто витрати на сировину і матеріали, паливо та електроенергію. Другу позицію займають інші операційні витрати, збільшення яких може бути пов'язане зі збільшенням оплати робіт і послуг консультативного або інформаційного характеру, витрат на сплату процентів за користування кредитами, витрат, пов'язаних з оплатою послуг комерційних банків. Третю позицію займають витрати на оплату праці, збільшення яких пов'язано зі збільшенням основної та додаткової заробітної плати.

Таблиця 2.15

Динаміка структури операційних витрат ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки

Показники	2019		2020		2021		Відхилення 2020 до 2019			Відхилення 2021 до 2020		
	сума, тис. грн.	пит. вага, %	сума, тис. грн.	пит. вага, %	сума, тис. грн.	пит. вага, %	абсол., тис. грн.	віднос., %	пунк-в струк-ри	абсол., тис. грн.	віднос., %	пунк-в струк-ри
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Матеріальні затрати	1409205	79,90	1763122	79,20	1944364	76,81	353917	25,11	-0,69	181242	10,28	-2,39
Витрати на оплату праці	61650	3,50	74980	3,37	109285	4,32	13330	21,62	-0,13	34305	45,75	0,95
Відрахування на соціальні заходи	13480	0,76	16408	0,74	23122	0,91	2928	21,72	-0,03	6714	40,92	0,17
Амортизація	26299	1,49	27668	1,24	37373	1,48	1369	5,21	-0,25	9705	35,08	0,24
Інші операційні витрати	253166	14,35	343904	15,45	417386	16,49	90738	35,84	1,10	73482	21,37	1,04
Разом	1763800	100	2226082	100	2531530	100	462282	26,21	X	305448	13,72	X

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Структура операційних витрат підприємства за 2019-2021 роки представлена на рис. 2.5.

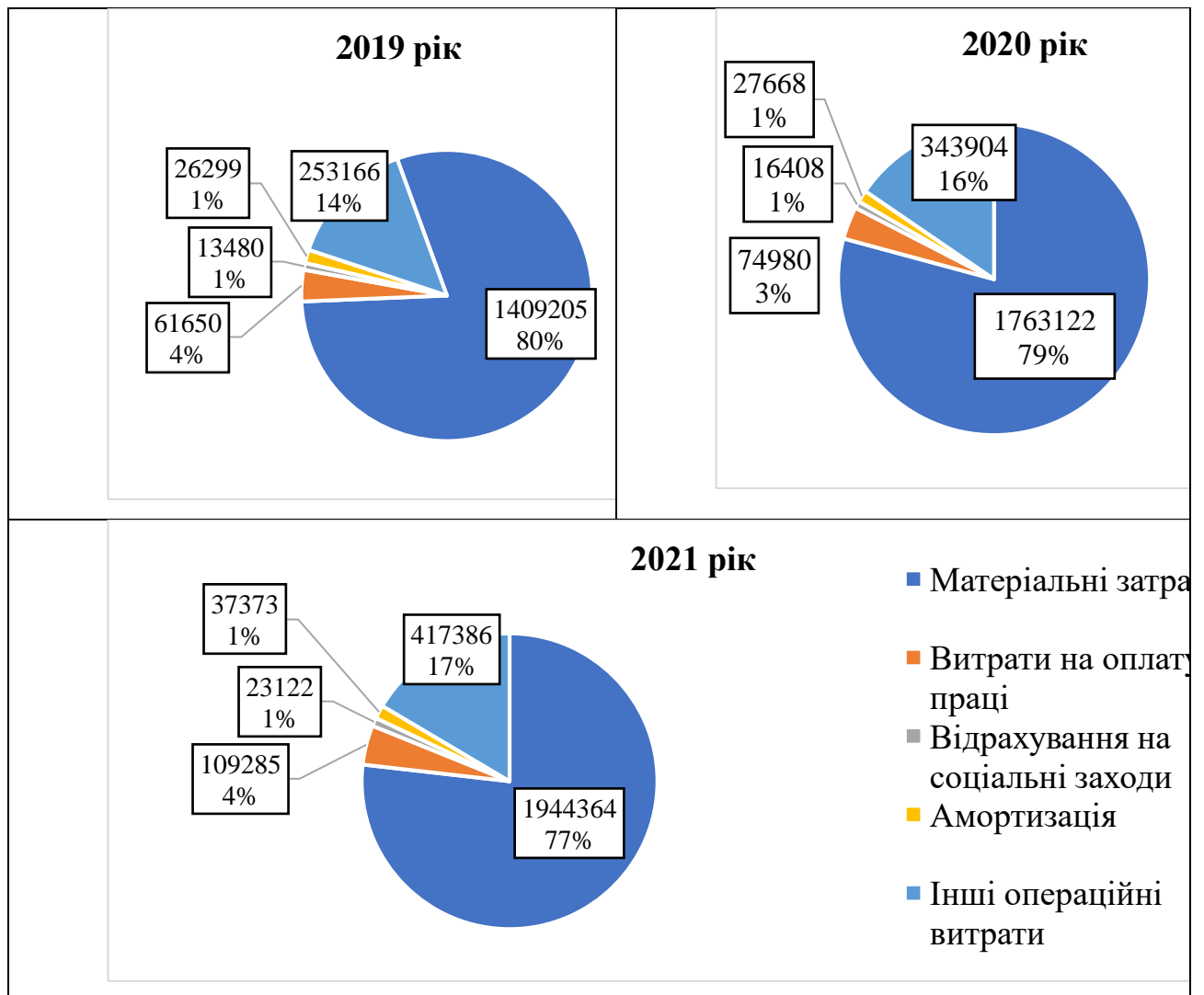

Рис. 2.5. Структура операційних витрат ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки.

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Загальний обсяг операційних витрат на ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки зростав. У 2020 році порівно з 2019 роком зріс на 462282 тис. грн або на 26,21% порівняно за рахунок збільшення: матеріальних затрат у 2020 році на 353917 або на 25,11%, у 2021 році 181242 тис. грн або на 10,28%, витрат на оплату праці у 2020 році на 13330 тис. грн або на 21,62%, у 2021 році на 34305 тис. грн або на 45,75 % та інших операційних витрат у 2020 році на 90738 тис. грн або на 35,84%, у 2021 році на 73482 тис. грн або на 21,37%.

Однією з найважливіших характеристик діяльності підприємства є оцінка його фінансового стану.

Фінансовий стан підприємства з позиції короткострокової перспективи оцінюється показниками ліквідності.

Ліквідність і платоспроможність є складовими оцінювання фінансового стану та визначення загрози банкрутства підприємства. Ліквідність – це здатність активів швидко перетворюватись на гроші. Платоспроможність підприємства – це його здатність вчасно і в достатніх обсягах розраховуватись за зобов'язаннями.

Проаналізуємо показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки (табл. 2.16).

Таблиця 2.16

Показники оцінки ліквідності та платоспроможності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки

Показник	Формула	Рекомендоване значення	Значення показника			Абсолютне відхилення	
			2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	Оборотні активи / Поточні зобов'язання і забезпечення	1-1,5	2,09	2,00	1,86	-0,08	-0,14
Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання і забезпечення	0,6-0,8	1,48	1,60	1,52	0,12	-0,08
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Гроші та їх еквіваленти / Поточні зобов'язання і забезпечення	0,1-0,2	0,08	0,13	0,04	0,05	-0,10
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	Оборотні активи – Поточні зобов'язання і забезпечення	>0	241051	261105	308472	20054	47367

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) у 2019-2021 роках більший за рекомендоване значення, що свідчить про те, що підприємство має достатньо оборотних активів для покриття поточних зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2019-2021 роках більший за рекомендоване значення, це свідчить про те, що підприємство може погашати поточні зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів (грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показав, що у 2019 році підприємство може погасити негайно лише 8% від суми поточних зобов'язань, у 2020 році – 13%, у 2021 році – 4%, тобто підприємство не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром.

Чистий оборотний капітал у 2019-2021 роках більший за рекомендоване значення, тобто підприємство спроможне оплатити за рахунок оборотних активів свої поточні зобов'язання, що свідчить про те, що підприємство має фінансові ресурси для розширення діяльності.

Якщо підприємство має у своєму розпорядженні достатній обсяг капіталу для забезпечення безперервності своєї діяльності, яка насамперед пов'язана з виробництвом та реалізацією продукції, а також здатністю вчасно і повністю погашати свої зобов'язання, то такий фінансовий стан підприємства вважається стійким.

Проаналізуємо показники фінансової стійкості ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки (табл. 2.17).

Таблиця 2.17

**Показники оцінки фінансової стійкості ТОВ «Молочна компанія
«Галичина» за 2019-2021 роки**

Показник	Формула	Рекомендо- ване значення	Значення показника			Абсолютне відхилення	
			2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Валюта пасиву балансу	>0,5	0,33	0,34	0,42	0,01	0,08

продовж. табл. 2.17

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт фінансової залежності	Валюта пасиву балансу / Власний капітал	<2	3,03	2,98	2,40	-0,05	-0,58
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(Власний капітал – Необоротні активи) / Власний капітал	>0	0,20	0,23	0,27	0,03	0,04
Коефіцієнт фінансової стійкості	Власний капітал / (Довгострокові зобов'язання і забезпечення + Поточні зобов'язання і забезпечення)	>1	0,49	0,51	0,72	0,01	0,21
Коефіцієнт боргового навантаження	Позиковий капітал / Валюта пасиву балансу	0,4-0,6	0,67	0,66	0,58	-0,01	-0,08

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) показав, що 33%, 34% і 42% активів підприємства сформовані за рахунок власних коштів, що свідчить про несуттєву фінансову стійкість і залежність від кредиторів та про те, що підприємство не може покрити всі свої зобов'язання за рахунок власних коштів.

Коефіцієнт фінансової залежності у 2021 році знизився з 3,03 до 2,40, це свідчить про зниження частки позичених коштів у фінансуванні підприємства і про зменшення залежності підприємства від позикових коштів, тобто підприємство стало менш залежним від кредиторів.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу у 2019-2021 роках має позитивне значення, що свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частини оборотних.

Коефіцієнт фінансової стійкості збільшився, що свідчить про зменшення залежності підприємства від залучених коштів та підвищення його фінансової стійкості.

Коефіцієнт боргового навантаження (коефіцієнт концентрації позикового капіталу) у 2021 році зменшився з 0,67 до 0,58, тобто зменшилась частка позикових коштів у загальній сумі балансу.

Аналіз ділової активності посідає вагоме місце в фінансово-економічному аналізі підприємства. Основним інструментом для оцінки ефективності використання ресурсів підприємства є аналіз ділової активності підприємства, за допомогою якого можна об'єктивно оцінити результативність господарсько-фінансової діяльності підприємства та визначити перспективи його розвитку.

Проаналізуємо показники ділової активності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки (табл. 2.18).

Таблиця 2.18

**Показники ділової активності (оборотності) ТОВ «Молочна компанія
«Галичина» за 2019-2021 роки**

Показник	Формула	Норматив	Значення показника			Абсолютне відхилення	
			2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна вартість активів	Зростання	3,04	3,25	2,94	0,21	-0,31
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна вартість оборотних активів	Зростання	4,12	4,56	4,22	0,44	-0,34
Тривалість обертання оборотних коштів	Число календарних днів у періоді, який аналізується / Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Зменшення	87	79	85	-8	6,37
Коефіцієнт оборотності запасів	Собівартість реалізованої продукції / Середньорічна вартість запасів	Зростання	12,8	18,15	20,07	5,34	1,92
Тривалість обертання запасів	Число календарних днів у періоді, який аналізується / Коефіцієнт оборотності запасів	Зменшення	28	20	17,94	-8,28	-2,06

продовж. табл. 2.18

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна сума кредиторської заборгованості	Зростання	8,4	8,75	6,68	0,35	-2,07
Тривалість обертання кредиторської заборгованості	Число календарних днів у періоді, який аналізується / Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Зменшення	43	41	53,86	-1,7	12,86
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна сума дебіторської заборгованості	Зростання	5,98	6	5,19	0,02	-0,81
Тривалість обертання дебіторської заборгованості	Число календарних днів у періоді, який аналізується / Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Зменшення	60	60	69,33	-0,2	9,33
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна сума власного капіталу	Зростання	9,12	8,49	7,48	-0,63	-1,01

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт оборотності активів за досліджуваний період не мав стабільної динаміки. У 2020 році порівняно з 2019 роком він мав тенденцію до збільшення, що свідчить про ефективність використання активів на підприємстві та збільшення швидкості обороту сукупного капіталу, тобто швидкості його переходу зі стадії виробничих запасів у готову продукцію та швидкості перетворення продукції у грошову форму. У 2021 році коефіцієнт оборотності активів зменшився, що говорить про погіршення ефективності використання активів на підприємстві.

Коефіцієнт оборотності оборотних коштів збільшився, тобто у 2020 році оборотні кошти зробили більше оборотів і краще використовувались. Тривалість обертання оборотних коштів зменшилась, тобто оборотні кошти проходять усі

стадії одного кругообігу за меншу кількість днів. У 2021 році спостерігаємо зворотну ситуацію, оскільки коефіцієнт оборотності оборотних коштів знизився.

Коефіцієнт оборотності запасів за 2019-2021 роки збільшився, що свідчить про ефективність управління запасами і продуманість тактики формування виробничих запасів та запасів готової продукції. Тривалість обертання запасів зменшилась, тобто зменшилась кількість днів, протягом яких запаси проходять усі стадії одного кругообігу, що свідчить про ефективність управління запасами.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2020 році порівно з 2019 роком збільшився, що свідчить про підвищення швидкості погашення кредиторської заборгованості. Тривалість обертання кредиторської заборгованості зменшилась, тобто зменшилась кількість днів, протягом яких підприємство віддає борги кредиторам. У 2021 році спостерігаємо зворотну ситуацію, оскільки коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшився на 2,07 оберти.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2020 році порівняно з 2019 роком збільшився, що свідчить про збільшення швидкості погашення дебіторської заборгованості, зменшення обсягів продажу в кредит. Тривалість обертання дебіторської заборгованості збільшилась, тобто збільшилась кількість днів, протягом яких підприємство отримує назад свої гроші. У 2021 році порівняно з 2020 роком спостерігається зворотна ситуація, оскільки коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості знизився на 0,81 оберти.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу за 2019-2021 роки зменшився, що свідчить про зниження ефективності використання власного капіталу.

Проаналізуємо відносні показники ефективності діяльності підприємства представлені в таблиці 2.19.

Рентабельність активів характеризує ефективність використання всіх активів підприємства. Показує скільки чистого прибутку в розрахунку на грошові одиниці приносить кожна одиниця активів, що є в розпорядженні компанії. Даний показник за аналізований період збільшився, що свідчить про хорошу роботу підприємства та підвищення ефективності використання активів підприємства.

Таблиця 2.19

**Відносні показники прибутковості ТОВ «Молочна компанія
«Галичина» за 2019-2021 роки**

Показник	Значення показника			Абсолютне відхилення	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020
<i>I</i>	2	3	4	5	6
Рентабельність активів (за прибутком до оподаткування), %	23,73	24,11	28,41	0,38	4,30
Рентабельність активів (за чистим прибутком), %	19,46	19,77	23,29	0,31	3,52
Рентабельність власного капіталу (за прибутком до оподаткування), %	71,19	62,97	68,08	-8,22	5,11
Рентабельність власного капіталу (за чистим прибутком), %	58,39	51,62	55,80	-6,77	4,18
Рентабельність операційної діяльності, %	11,73	11,65	14,53	-0,08	2,88
Рентабельність продукції, %	10,39	9,78	13,22	-0,61	3,44
Рентабельність продажу, %	24,84	31,76	20,40	6,92	-11,36
Рентабельність підприємства, %	19,60	20,82	25,07	1,22	4,25

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Рентабельність власного капіталу характеризує ефективність використання власного капіталу, скільки чистого прибутку отримано підприємством на кожну гривню вкладень в підприємство. У 2020 році даний показник зменшився, що свідчить про зниження ефективності вкладення власного капіталу у діяльність підприємства, що є негативним результатом. У 2021 році рентабельність власного капіталу збільшилась, що свідчить про ефективність вкладень в підприємство.

Рентабельність операційної діяльності характеризує окупність витрат в операційній діяльності. Показує скільки отримано прибутку від операційної діяльності з 1 грн. операційних витрат, тобто вигідність для підприємства виробництва продукції. У 2020 році даний показник незначно зменшився. У 2021 році рентабельність операційної діяльності збільшилась, що свідчить про вигідність для підприємства виробництва продукції.

Рентабельність продукції характеризує ступінь прибутковості продукції щодо витрат, пов'язаних з її виробництвом та реалізацією, або щодо ціни і характеризує ефективність реалізації продукції. Даний показник відображає, яка продукція більш прибуткова, тобто вигідніша для виробництва. У 2020 році даний показник зменшився, що свідчить про зменшення ефективності реалізації продукції. У 2021 році рентабельність продукції збільшилась, що характеризує ефективність реалізації продукції.

Рентабельність продажу характеризує розмір прибутку, що надходить на підприємство з кожної гривні від продажу продукції. Даний показник дає змогу зробити висновок про ефективність виробничої діяльності підприємства та ефективність політики ціноутворення. У 2020 році рентабельність продажу збільшилась, що свідчить про зростання попиту на продукцію та підвищення ефективності продажів підприємства. У 2021 році даний показник зменшився на 11,36 в.п.

Рентабельність підприємства характеризує ефективність роботи підприємства загалом та прибутковість діяльності підприємства. Рентабельність підприємства протягом досліджуваних років збільшилась, що свідчить про загальну ефективність діяльності підприємства, тобто всі ресурси, які є в розпорядженні підприємства використовуються ефективно.

Висновки до розділу 2

Провівши аналіз господарської діяльності та прибутку ТОВ «Молочна компанія «Галичина», можна зробити наступні висновки.

Аналіз техніко-економічних показників ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки показав тенденцію збільшення чистого доходу від реалізації продукції, собівартості реалізованої продукції, середньорічної вартості основних та оборотних засобів, валового прибутку, прибутку від операційної діяльності, прибутку до оподаткування, чистого прибутку, коефіцієнта оборотності оборотних коштів, продуктивності праці, рентабельності основних засобів та рентабельності виробництва та зменшення

у 2021 році фондівдачі та середньооблікової чисельності виробничо-промислового персоналу.

Сукупне майно підприємства складається з необоротних і оборотних активів у співвідношенні 30% на 70% відповідно. У 2020 році необоротні активи збільшились на 61,26% порівняно з 2019 роком за рахунок збільшення основних засобів на 22%, що може свідчити про купівлю нового обладнання і збільшення нематеріальних активів у 5 разів. У 2021 році необоротні активи збільшились на 24,48% порівняно з 2020 роком за рахунок збільшення основних засобів на 35%, але нематеріальні активи у 2021 році відповідно до балансу підприємства відсутні, що може бути пов'язано з їх продажем.

Оборотні активи за аналізований період також збільшились за рахунок збільшення запасів, дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, дебіторської заборгованості за розрахунками за виданими авансами, із внутрішніх розрахунків, а також за рахунок збільшення витрат майбутніх періодів. У цілому майно підприємства збільшилося, що є позитивним явищем і сприяє підвищенню платоспроможності підприємства.

Найбільшу питому вагу у структурі основних засобів у 2019-2021 роках складають машини та обладнання, друге місце займають будівлі та споруди, третє місце займають інші основні засоби виробничого призначення. Аналіз показників технічного стану основних засобів показав, що основні засоби не зношені і придатні для експлуатації в процесі господарської діяльності. Ефективність використання основних засобів покращилась, незважаючи на незначне зниження у 2021 році фондівдачі.

У структурі оборотних коштів найбільшу питому вагу у 2019-2021 роках займає дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги. Друге місце у структурі оборотних коштів підприємства займає дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків. Третє місце у структурі оборотних коштів займають запаси. Ефективність використання оборотних коштів в цілому покращилась.

Чисельність персоналу у 2021 році зменшилась на 19 осіб порівняно з 2020 роком за рахунок зменшення чисельності промислово-виробничого персоналу. Проаналізувавши якісний склад працівників за віком можна побачити, що на підприємстві найбільше працівників у віці 35-49 років. Проаналізувавши якісний склад працівників за статтю, можна побачити, що на підприємстві більше жінок, ніж чоловіків. Працівників із середньою спеціальною освітою більше, ніж з вищою освітою.

Чисельність працівників пенсійного віку зменшилась, тому коефіцієнт фізичного старіння персоналу зменшився. В 2021 році частка працівників у віці до 35 років збільшилась порівняно із 2019 роком. Кількість працівників, які закінчили заклади освіти III-IV рівнів акредитації зменшилась, тому зменшилась частка працівників з вищою освітою, а частка працівників із середньою спеціальною освітою збільшилась. Річний виробіток на одного працівника та рентабельність персоналу збільшилися, що свідчить про ефективне використання персоналу на підприємстві.

Ефективність використання персоналу підвищилась, оскільки продуктивність праці збільшилась, а трудомісткість зменшилась, тобто збільшилась кількість продукції, виробленої одним працівником за одиницю робочого часу та зменшилися затрати праці для виробництва одиниці продукції. Проаналізувавши показники руху працівників підприємства, можна побачити, що ситуація є досить нестабільною. Звільнених працівників було більше, ніж прийнятих. Працівники звільнялися за порушення трудової дисципліни та за власним бажанням, що є негативним явищем, оскільки може свідчити про незадоволеність умовами праці і її оплатою, змістом роботи та відсутність кар'єрного росту. Плинність кадрів збільшилась, оскільки збільшилась кількість працівників, звільнених з власної ініціативи та за порушення трудової дисципліни, тому керівництву необхідно прийняти певні заходи для зниження плинності кадрів, наприклад, поліпшувати умови праці, морально-психологічний клімат у колективі, удосконалити систему морального і матеріального заохочення.

Аналіз доходів підприємства показав, що протягом аналізованого періоду всі доходи мали тенденцію до зростання, крім інших доходів, які у 2021 році зменшилися.

Аналіз структури витрат показав, що найбільшу питому вагу у структурі витрат підприємства займає собівартість реалізованої продукції. Другу позицію в структурі витрат підприємства у 2019-2021 роках займають витрати на збут. Решту займають адміністративні витрати, інші операційні витрати, фінансові витрати та інші витрати. Найбільшу питому вагу у структурі операційних витрат займають матеріальні затрати більше 80%.

ТОВ «Молочна компанія «Галичина» має достатньо оборотних активів для покриття поточних зобов'язань, оскільки коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) та коефіцієнт швидкої ліквідності більші за рекомендоване значення. Підприємство залежить від кредиторів та не може покрити всі свої зобов'язання за рахунок власних коштів. Більшість показників ділової активності характеризують позитивну динаміку, що свідчить про підвищення ділової активності підприємства.

Проаналізувавши показники рентабельності можна зробити висновки, що рентабельність активів і рентабельність підприємства були найвищими у 2021 році за рахунок того, що підприємство отримало більші прибутки, ніж у 2019 і 2020 роках. Рентабельність власного капіталу, рентабельність операційної діяльності, рентабельність продукції і рентабельність продажу у 2021 році зменшилась, оскільки збільшилась середньорічна вартість власного капіталу, операційні витрати, собівартість реалізованої продукції.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ТА НАПРЯМИ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКУ НА ТОВ «МОЛОЧНА КОМПАНІЯ «ГАЛИЧИНА»

3.1. Напрями зростання прибутку на підприємстві

Для успішного розвитку будь-якого підприємства та забезпечення ефективності його діяльності необхідно постійно працювати над пошуком шляхів та напрямів зростання прибутку підприємства. Дуже важливим моментом у діяльності підприємства є виявлення та кількісне вимірювання впливу факторів на показники прибутковості підприємства, пошук резервів зростання рентабельності роботи підприємства та обґрунтування і розробка заходів щодо використання виявлених резервів [63]. Зростання прибутку можна досягнути за певних умов. Більше детальний аналіз умов зростання прибутку на ТОВ «Молочна компанія «Галичина» наведений у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Напрями зростання прибутку на ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

Напря́м	Сутні́сть	Вимоги до реаліза́ції
1	2	3
<i>I. Кількісні умови</i>		
Збільшення обсягів випуску та реалізації продукції	Зростання обсягів реалізації приведе до більшого зростання прибутку за рахунок зниження частки постійних витрат, що припадають на одиницю продукції	Збільшення обсягів виробництва та реалізації за рахунок кращого використання трудових ресурсів, основних засобів, сировини та матеріалів.
Зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції	Зі зниженням витрат на виробництво та реалізацію продукції зростає сума прибутку. Максимальна мобілізація резервів собівартості продукції є важливою умовою ефективного функціонування підприємства.	Зниження собівартості за рахунок більш ефективного використання ресурсів, підвищення технічного рівня виробництва та вдосконалення організації виробництва та праці.

Напрямок	Сутність	Вимоги до реалізації
Впровадження економічно обґрунтованих норм	Економічно і технічно обґрунтовані норми й нормативи та їх своєчасний перегляд призводять до зниження витрат виробництва.	Розробка норм та нормативів запасів сировини, матеріалів готової продукції та інших оборотних коштів.
II. Якісні умови		
Цінова політика підприємства	Необхідно застосовувати правильну цінову політику, тому що іноді збільшення ціни призводить до певного скорочення обсягу продажу, але постійне проведення політики низьких цін може закінчитися для підприємства негативною ситуацією.	Розробка стратегії ціноутворення, встановлення цін відповідно до ринкових цін, застосування акцій, оптових знижок, знижок постійним покупцям тощо.
Впровадження досягнень науково-технічного прогресу	Впровадження у виробництво удосконаленої техніки та нових технологій дозволить скоротити витрати у розрахунку на одиницю продукції за рахунок збільшення обсягів виробництва та економії на оплаті праці.	Створення автоматизованих систем управління, використання методів вдосконалення та модернізації техніки та технологій.
Підвищення якості продукції	Підвищення якості продукції дозволить значно скоротити витрати на виправлення браку та втрати від бракованих виробів, що не підлягають ремонту.	Контроль за якістю продукції, мотивація та надання додаткових стимулів персоналу для скорочення кількості бракованої продукції.
Підвищення продуктивності праці	Зі зростанням продуктивності праці знижуються витрати праці в розрахунку на одиницю продукції а отже, зменшується і питома вага заробітної плати у структурі собівартості.	Активна мотивація персоналу та надання різноманітних стимулів для більш ефективної праці.
Маркетингова кампанія	Ефективна організація маркетингу дозволяє значно збільшити обсяги реалізації продукції, що впливає на прибутковість підприємства.	Розробка ефективної маркетингової стратегії, що направлена на пошук «свого» споживача продукту та «свого» сегменту ринку.

Джерело: розроблено автором

Підприємство може збільшити свої доходи за рахунок нарощення обсягів реалізації основної продукції, і таким чином збільшити рентабельність діяльності. Важливого значення набуває забезпечення рентабельності фінансової діяльності, яка для більшості підприємств даної галузі є збитковою.

Для цього потрібно збільшувати інші фінансові доходи або проводити діяльність в результаті якої можливе отримання доходів від участі в капіталі. З метою збільшення кількості та активності споживачів підприємству потрібно вжити ряд заходів, які забезпечать його конкурентоспроможність. Для стимулювання продажу продукції важливу роль повинна відіграти держава, оскільки достатньо не мала частка прибутковості економіки України належить підприємствам харчової галузі.

Забезпечення раціонального здійснення витрат підприємством сприятиме зростанню рентабельності його діяльності. Загострення конкуренції на ринках харчової продукції вимагає від підприємств даної галузі проводити модернізацію виробництва, здійснювати планування та прогнозування витрат, удосконалювати системи управління витратами. Щоб підвищити показник рентабельності, потрібно скоротити всі витратні статті, а саме: зменшити транспортні витрати; налагодити систему збуту; підвищити продуктивність праці; підприємству необхідно скоротити витрати на виробництво та реалізацію продукції.

На короткострокову ліквідність або платоспроможність підприємства впливає його здатність генерувати прибуток. У зв'язку з чим розглядається такий аспект діяльності підприємства як рентабельність. Підприємство є рентабельним, якщо суми виручки достатньо не тільки для сплати витрат на виробництво, але і для утворення прибутку.

Одним із резервів росту прибутку підприємства є збільшення обсягів реалізації товарної продукції. Між прибутком та обсягом реалізації існує пряма залежність, тобто чим більше продукції реалізується, при інших рівних умовах, тим більшою є сума прибутку, і навпаки, невиконання плану по реалізації зменшує прибуток.

Збільшення прибутку в результаті виробничої діяльності дає можливість підприємству отримати засоби на виробничий і соціальний розвиток, матеріальне заохочення, до того ж це стає функцією самого підприємства. В

той же час ріст прибутку на підприємстві означає й збільшення відрахувань до державного бюджету.

В умовах жорстокої конкуренції виробники можуть проводити власні дослідження і розробки в такому обсязі, який є необхідним для здійснення покращення властивостей продукції, і зробити її більш конкурентоспроможною. В результаті обсяг реалізації продукції підприємства може знизитись чи підвищитись в залежності від попиту на продукцію.

Певну роль в процесі реалізації продукції відіграє правильна організація оплати праці робітників відділів збуту промислових підприємств.

Важливу роль в організації збутової програми відведена маркетингу. Практика світової торгівлі показала, що багато видів нових виробів не знаходять свого покупця на ринку без вдалої організації маркетингу.

Для росту обсягу прибутку від реалізації необхідно регулярно проводити інвентаризацію запасів і обладнання з метою виявлення надлишків. Ці надлишки необхідно продавати за ринковими цінами.

Зниження собівартості продукції є найважливішим фактором росту прибутку. У зниженні собівартості продукції найбільш повно відбивається економія матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, якими розпоряджається підприємство. Максимальна мобілізація резервів собівартості продукції є важливою умовою ефективного функціонування підприємства [46].

Зниження собівартості продукції – необхідна умова стабілізації цін, економічного процвітання будь-якого підприємства, джерело накопичень для прискорення соціально-економічного розвитку суспільства, підвищення добробуту населення.

Ефективне використання матеріальних ресурсів в значній мірі залежить від роботи відділу постачання. Однією з важливих задач органів постачання промислових підприємств (об'єднань) є контроль за станом запасів і за управлінням ними. Робота служби постачання повинна сприяти економічному і раціональному використанню матеріальних ресурсів при плануванні

матеріально-технічного постачання, в процесі операційної роботи по виконанню розроблених планів постачання, а також при прямому використанні матеріальних ресурсів.

Потребують вдосконалення й нормативи. Так, нормативи використання матеріальних ресурсів та виробітку продукції не всюди достатньо технічно обґрунтовані, тому вони не завжди можуть служити достовірною базою для встановлення дійсно прогресивних норм витрат. Технічно обґрунтовані норми й нормативи, їх своєчасний перегляд, з одного боку, впливають на оплату праці, а з іншої – на формування ціни, тому що виявлення резервів призводить до зниження суспільно-необхідних витрат робітників.

Оскільки величина прибутку прямо залежить від стану основних засобів, їх ефективного використання, технологічного процесу, тому напрямки підвищення прибутковості підприємства також безпосередньо пов'язані з шляхами підвищення ефективності використання основних засобів та оборотних коштів. Виробничо-господарська діяльність та фінансовий стан підприємства багато в чому залежать від забезпеченості основними засобами, оборотними коштами та їх використання. Ефективне використання основних засобів та оборотних коштів сприяє поліпшенню всіх техніко-економічних показників, у тому числі збільшенню випуску продукції, трудомісткості виготовлення і збільшенню прибутку. Розвиток виробництва є невіддільним від проблеми ефективного використання основних засобів.

Проблема підвищення ефективності використання основних засобів є дуже актуальною на ТОВ «Молочна компанія «Галичина». Адже від рішення цієї проблеми залежить місце підприємства в виробництві, його фінансовий стан, стійкість, конкурентоспроможність на ринку.

Найважливіші шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на ТОВ «Молочна компанія «Галичина» є: поліпшення складу, структури і стану основних засобів підприємства; удосконалення планування, управління і організації праці та виробництва; зниження фондомісткості, підвищення фондівіддачі та продуктивності праці на підприємстві;

підвищення та розвиток матеріального та морального стимулювання праці; впровадження досягнень сучасного НТП та нових видів продукції і, в першу чергу, безвідходних та ресурсозберігаючих технологій і техніки для їх здійснення. Це збільшить вихід продукції з того ж об'єму переробленої сировини і фондівіддачу. Сюди можна віднести впровадження нових систем автоматизованого управління основними засобами.

Одним з головних факторів зростання прибутку ТОВ «Молочна компанія «Галичина» є оновлення та технічне вдосконалення основних засобів. Впровадження досягнень науково-технічного прогресу дає змогу підвищити рівень механізації та автоматизації виробництва, продуктивності праці робітників, сприяє економії матеріальних витрат, підвищує культуру та безпеку виробництва.

Значні резерви підвищення ефективності використання основних засобів містяться у збільшенні тривалості роботи машин та механізмів. Основними причинами цілозмінних та цілодобових простоїв обладнання є неузгодженість пропускної спроможності окремих цехів і дільниць; незадовільна організація технічно-профілактичного обслуговування та ремонту устаткування, відсутність стабільності у забезпеченні робочих місць матеріалами, електроенергією, комплектуючими виробами, оснащенням тощо.

У цілому, сукупність резервів покращення використання основних засобів підприємства може бути поділена на три великі групи [18, с. 251] :

1. Технічне вдосконалення засобів праці, яке передбачає:
 - технічне переозброєння на базі комплексної автоматизації та впровадження гнучких виробничих систем;
 - заміну застарілої техніки, модернізацію обладнання;
 - ліквідацію вузьких місць та диспропорцій у виробничих потужностях підприємства;
 - механізацію допоміжних та обслуговуючих виробництв;
 - розвиток винахідництва та раціоналізаторства.
2. Збільшення тривалості роботи машин та обладнання за рахунок:

- ліквідації недіючого обладнання (здавання його в оренду, лізинг);
- скорочення строків ремонту обладнання;
- зниження простоїв: цілозмінних та всередині змін.

3. Покращення організації та управління виробництвом, а саме:

- прискорення досягнення проектної продуктивності введених в експлуатацію основних засобів;
- впровадження наукової організації праці та виробництва;
- покращення забезпечення матеріально-технічними ресурсами;
- вдосконалення управління виробництвом на базі сучасної комп'ютерної техніки;
- розвиток матеріальної зацікавленості працівників, що сприяє підвищенню ефективності виробництва.

Основними напрямками стратегічної роботи ТОВ «Молочна компанія «Галичина» в області управління оборотними коштами є: визначення потреби підприємства в оборотних коштах; визначення наявності власних оборотних коштів і приведення їх обсягів до оптимального значення; вживання заходів щодо прискореного повернення підприємству сум дебіторської заборгованості; припинення виконання робіт для неплатоспроможних замовників; визначення оптимального обсягу виробництва продукції з урахуванням рівня беззбитковості виробництва; скорочення управлінських та усунення непродуктивних витрат; впровадження прогресивних методів управління виробництвом; поступове збільшення обсягу статутного капіталу підприємства для фінансування власних оборотних коштів.

Для того щоб постійно забезпечувати зростання прибутку, необхідно шукати невикористані можливості його збільшення, тобто резерви зростання прибутку. Резерви виявляються на стадіях планування та безпосереднього виробництва і реалізації продукції. Визначення резервів збільшення прибутковості базується на науково обґрунтованій методиці розробки заходів щодо їх мобілізації.

3.2. Відкриття фірмового магазину нового формату на ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

Говорячи про стратегію стосовно існуючих товарів на існуючих ринках слід відзначити, що компанії необхідно в майбутньому більш глибоко проникнути на ринок м. Києва та ринки основних найбільш крупних населених пунктів в Україні із кількістю жителів понад 500 тис. осіб.

Для досягнення успіху на вже існуючих ринках компанія повинна бути інноваційно-активною, тобто постійно створювати і виводити товари-новинки на ринок.

Однією з основних можливостей розширення збуту молочної продукції ТОВ «Молочна компанія «Галичина» є перш за все активна організація експортного збуту до країн СНД та в Європу.

Вважаємо, що на сучасний момент для ТОВ «Молочна компанія «Галичина» диверсифікація є недоцільною, оскільки в умовах жорсткої конкуренції на молочному ринку компанії потрібно не розпиляти кошти, а активно підтримувати основні напрямки діяльності. Хоча зазначимо, що доцільною могла б бути диверсифікація за рахунок включення до господарського портфелю ТОВ «Молочна компанія «Галичина» такої стратегічної господарської одиниці як виробництво молока, що дасть підприємству власну сировинну базу та дозволить вирішити проблеми з постачанням.

Отже можемо дійти висновку, що найбільш оптимальним стратегічним напрямком розвитку підприємства є розширене зростання. Вважаємо, що із точки зору можливостей практичної реалізації та ефективності стратегія розширеного зростання через «розширення продуктового портфелю» буде найбільш оптимальною для ТОВ «Молочна компанія «Галичина» на ринку України. Основною перевагою, що забезпечить стратегія розширеного зростання для ТОВ «Молочна компанія «Галичина» – розширення клієнтської бази за рахунок пропозиції більшого асортименту молочних виробів. У рамках цієї

стратегії у ТОВ «Молочна компанія «Галичина» доцільно буде здійснити наступні заходи:

– на першому етапі розвитку (в короткостроковій перспективі, 2023-2024 роки), з урахуванням спаду на ринку молочних виробів, ТОВ «Молочна компанія «Галичина» необхідно провести оптимізацію структури асортименту молочних виробів. У найближчій перспективі ТОВ «Молочна компанія «Галичина» потрібно частково відмовитись від роботи із тими продуктами, на яких в найбільшій мірі позначиться криза (це передусім дорогі продукти, ціна на імпортовану сировину для яких через зростання курсу долара збільшилась на 60-70%) та зосередити увагу на просування недорогої продукції середнього цінового сегменту вітчизняного виробництва, яка буде доступною споживачам;

– в середньостроковій перспективі (2024-2025 роки), по мірі відновлення попиту на весь спектр молочних виробів, ТОВ «Молочна компанія «Галичина» потрібно реалізувати розширення асортименту молочних виробів ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за рахунок розвитку суміжних продуктових напрямків (тобто, освоїти дистрибуцію нових груп молочних виробів, на які буде зростати попит у цей період). Крім того, потрібно здійснити поглиблення продуктової номенклатури вже пропонованої продукції ТОВ «Молочна компанія «Галичина», тобто розширення пропозиції продукції в рамках уже існуючих асортиментних груп.

З точки зору можливостей практичної реалізації та ефективності подібна стратегія розширеного зростання в короткостроковій та середньостроковій перспективі, на нашу думку, є найбільш оптимальною для ТОВ «Молочна компанія «Галичина» (до того ж, подібні рекомендації цілком корелюють з виявленими проблемами ТОВ «Молочна компанія «Галичина» – недостатньою активністю у виведенні на ринок нових продуктів, яка спостерігалась до останнього часу, уповільненням розвитку ринку молочних виробів у 2019-2020 роках та очікуваним поживленням попиту у період 2023-2025 років).

Основною перевагою, що забезпечує стратегія розширеного зростання

для ТОВ «Молочна компанія «Галичина» у середньостроковій перспективі, є розширення клієнтської бази за рахунок пропозиції споживачам більшого асортименту молочних виробів. Крім усього іншого, відбувається розвиток мереж продуктових супермаркетів, і для їхнього обслуговування потрібна дуже широка товарна пропозиція продукції. Тому можемо сказати, що розширення продуктового портфелю підприємства ТОВ «Молочна компанія «Галичина» дозволить наряду працювати з найбільш потужними гіпермаркетами на ринку України та на регіональних ринках у середньостроковій перспективі (2024-2025 роки), що дозволить компанії охопити новий сегмент замовників продукції та зміцнити свої конкурентні позиції на українському ринку.

Взагалі слід сказати, що сучасні реалії функціонування ТОВ «Молочна компанія «Галичина» свідчать про те, що на даний момент одним з основних напрямків розвитку підприємства є саме розширення товарного асортименту продукції. Зокрема, це підтверджують і оцінки вищого менеджменту підприємства щодо основних пріоритетів розвитку ТОВ «Молочна компанія «Галичина» на українському ринку на майбутнє (рис. 3.1).

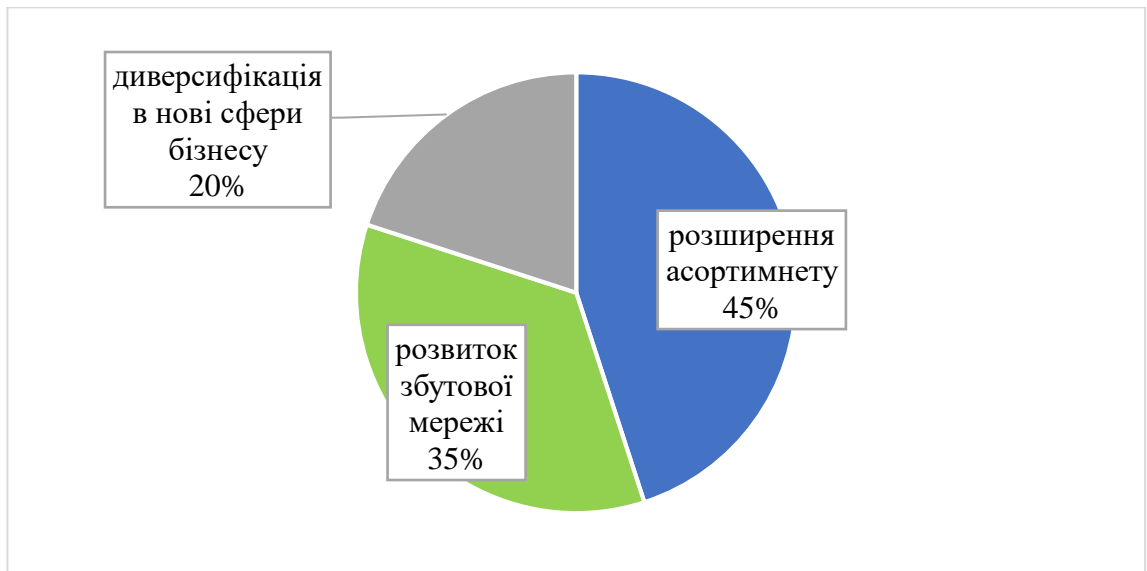

Рис. 3.1. Пріоритети керівництва щодо розвитку ТОВ «Молочна компанія «Галичина» на українському ринку у середньостроковій перспективі (2023-2025 роки), %

Джерело: побудовано автором на основі власних досліджень

Згідно із рис 3.1, пріоритетними напрямками розвитку ТОВ «Молочна компанія «Галичина» на даний момент є розширення збутової мережі та розширення асортименту молочних виробів, при цьому пріоритет належить саме необхідності розширення асортименту.

Також слід сказати, що на даний момент темпи приросту попиту на молочному ринку поступово досягають свого піку, а тому надалі будуть дещо уповільнюватись. У такому разі цілком очевидно, що діючі на даному ринку компанії скоро не зможуть збільшувати свою частку ринку, не посягаючи на частку конкурентів. Тобто, в перспективі слід очікувати суттєвого загострення конкуренції на ринку, оскільки зараз потенціал екстенсивного зростання (тобто виключно за рахунок збільшення обсягів охоплення ринку, пошуку нових торгових точок-партнерів) вже вичерпаний, а тому потрібно переходити до інтенсивних форм ведення конкурентної боротьби. Для більш інтенсивного проникнення на ринок пропонуємо ТОВ «Молочна компанія «Галичина» реалізувати стратегію максимального наближення до стратегічно важливих клієнтів – брендівих мереж продуктивих гіпермаркетів на регіональних ринках в Україні. Компанії потрібна політика створення міцних партнерських відносин із клієнтами: постійна увага до замовників та зворотній зв'язок із ними, додаткові послуги для замовників, фінансова підтримка основних замовників у формі товарного кредиту. Досягти цього можна буде за рахунок налагодження максимально тісного співробітництва та встановлення тісних партнерських відносин між ТОВ «Молочна компанія «Галичина» та провідними операторами роздрібного ринку за рахунок таких інструментів:

- відкриття для крупних операторів роздрібного ринку кредитних ліній із можливістю придбання товарів у ТОВ «Молочна компанія «Галичина» в кредит на значну суму;

- надання крупним роздрібним підприємствам додаткових послуг, зокрема – послуг із надання у тимчасове користування холодильників ТОВ «Молочна компанія «Галичина» для зберігання продукції підприємства;

– реалізація мерчандайзингових програм, які за рахунок ефективної демонстрації товару сприятимуть зростанню обсягів продажу продукції у торгових точках партнерів ТОВ «Молочна компанія «Галичина»;

– організація на постійній основі системи проведення, спільно із роздрібними операторами, маркетингових BTL – акцій, що буде сприяти як стимулюванню продажу продукції ТОВ «Молочна компанія «Галичина» так і зростанню популярності та рейтингів брендів торгових операторів.

Реалізація запропонованих заходів дасть змогу дистриб'юторській компанії ТОВ «Молочна компанія «Галичина» краще контролювати ситуацію на рівні роздрібних продаж, бути ближчою до споживача, зміцнить рівень лояльності роздрібних операторів до підприємства та відповідно збільшить прагнення провідних регіональних супермаркетів працювати саме із продукцією ТОВ «Молочна компанія «Галичина», а не з продукцією конкурентів.

На даний момент перед ТОВ «Молочна компанія «Галичина» існує задача відкрити фірмовий магазин нового формату, в якому відвідувачі зможуть здійснити дегустацію продукції та придбати її. Пропонуємо цей магазин відкрити в одній із центральних вулиць м. Львова, наприклад, проспект Свободи. Якщо реалізовувати цей проект власними силами, то він потребуватиме інвестицій у таких сферах як проведення маркетингового дослідження ринку, проведення необхідних оздоблювальних робіт та оформлення у фірмовому стилі магазину, витрат на забезпечення магазину меблями та інвентарем, а також витрат пов'язаних із навчанням персоналу з обслуговування відвідувачів. У табл. 3.2 представлено суму стартових інвестицій у відкриття фірмового магазину власними силами.

Таблиця 3.2

**Стартові інвестиції в проект відкриття фірмового магазину
«Галичина», тис. грн.**

№ п/п	Статті інвестиційних витрат	Сума, тис. грн.
1	Маркетингове дослідження ринку	150
2	Оформлення магазину у фірмовому стилі	255
3	Витрати на меблі та інвентар	248,62

4	Витрати на навчання персоналу	50
	Всього інвестицій	703,62

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Загальна потреба в інвестиціях для реалізації даного проекту власними силами становить 703,62 тис грн., при цьому основна частина інвестиційних витрат припадає на оформлення будівлі у фірмовому стилі (255 тис. грн.) та купівлю меблів (248,62 тис. грн.). Характеристика обладнання для початкового функціонування магазину представлена в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Характеристика меблів і обладнання фірмового магазину

«Галичина»

Назва обладнання	Купівля чи оренда	Нове чи вживане	Вартість обладнання, грн.	Строк служби, в місяцях	Амортизаційні відрахування за місяць, грн.
Холодильна вітрина №5	Купівля	Нове	70000	120	583,33
Холодильна вітрина №6	Купівля	Нове	85000	120	708,33
Холодильна вітрина 120LKK	Купівля	Нове	19500	120	162,50
Ноутбук Acer Aspire 3 A315-33-R9NH)	Купівля	Нове	10500	60	175
Касовий апарат ИКС-Маркет ИКС-M510.01	Купівля	Нове	7200	48	150
Сейф WB.3436.C	Купівля	Нове	11226	144	77,96
Диван	Купівля	Нове	8600	96	89,58
Диван	Купівля	Нове	8600	96	89,58
Кондиціонер HYUNDAI ARN07HQBUA/ARU07HQBUA	Купівля	Нове	6999	84	83,32
Кондиціонер HYUNDAI ARN07HQBUA/ARU07HQBUA	Купівля	Нове	6999	84	83,32
Шафа для одягу	Купівля	Нове	3000	60	50
Шафа для одягу	Купівля	Нове	3000	60	50
Подіум для продукції	Купівля	Нове	3000	60	50
Багатоярусні підставки	Купівля	Нове	2500	60	50
Багатоярусні підставки	Купівля	Нове	2500	60	50
Всього			248624		2452,92

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

З наведеної табл. 3.3 видно, що для забезпечення ефективної діяльності магазину має намір закупити нові якісні меблі. Для перенесення вартості

обладнання на товари, які реалізуватимуться, наводиться розрахунок амортизаційних відрахувань.

Для придбання обладнання та устаткування магазину необхідні кошти у сумі 248,62 тис. грн., щорічні амортизаційні відрахування будуть становити 29435,04 (2452,92*12) грн.

Далі спрогнозуємо можливі доходи від функціонування магазину. Планується, що в середньому буде 10900-11200 відвідувачів магазину в місяць, із середньою вартістю чека 200 грн. на особу. Чисельність відвідувачів за рік складе 132800 осіб. При цьому розглянемо 3 можливих сценарії розвитку подій: найбільш імовірний, оптимістичний та песимістичний (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

**Можливі сценарії розвитку при відкритті фірмового магазину
«Галичина»**

Показники за різних сценаріїв	Сценарії розвитку		
	Найбільш імовірний	Оптимістичний	Песимістичний
1. Чисельність відвідувачів магазину, осіб	132800	139440	126100
2. Середня вартість чеку на особу, грн./особа	200	200	200
3. Собівартість чеку, грн./особа	180	180	180
4. Щорічний темп приросту обсягів продажу, %	2,5%	3%	2%
5. Щорічний приріст ціни на продукцію, %	3%	3%	3%
6. Щорічне зростання виробничої собівартості продукції, %	5%	4,50%	5%

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Згідно із найбільш імовірним сценарієм розвитку подій для магазину, на перший рік проекту заплановано обслуговування 132800 осіб за середньою ціною у 200 грн. на особу, при собівартості у 180 грн. за особу. При цьому надалі прогнозується щорічне зростання обслуговування відвідувачів (у фізичному вимірі) у 2,5%, а зростання ціни та собівартості продукції складе 3% щороку. Згідно із оптимістичним сценарієм, у перший рік обсяги магазину зможе залучити на 5% більше відвідувачів (139440 осіб), при цьому надалі ціна

чека (+3% щороку), собівартість (+4,5%). У той же час за песимістичним сценарієм у перший рік магазин зможе обслужити на 5% менше покупців від запланованого рівня (126100 осіб). При цьому надалі собівартість середнього чеку зростатиме більш стрімкими темпами (+5% щороку), аніж середня ціна (+2% щороку). Базуючись на наведених даних у табл. 3.5 представлено прогноз прибутку по проекту за різних сценаріїв розвитку.

Таблиця 3.5

**Прогноз основних показників від відкриття фірмового магазину
«Галичина» за різних сценаріїв**

Показники	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2026 рік	2027 рік
Найбільш імовірний сценарій					
1. Чисельність покупців магазину, осіб	132800	136120	139523	143011	146586
2. Середня вартість чеку, грн./особа	200	206	212,18	218,55	225,10
3. Собівартість покупки, грн./особа	180	189	198,45	208,37	218,79
4. Чистий дохід, тис грн..	26560	28040,7	29603,9	31254,4	32996,9
5. Собівартість продукції, тис. грн.	23904	25726,7	27688,3	29799,6	32071,8
Оптимістичний сценарій					
1. Чисельність покупців магазину, осіб	139440	143623	147932	152370	156941
2. Середня вартість чеку, грн./особа	200	206	212,18	218,55	225,10
3. Собівартість покупки, грн./особа	180	188,1	196,56	205,41	214,65
4. Чистий дохід, тис грн..	27888	29586,4	31388,2	33299,7	35327,7
5. Собівартість продукції, тис. грн.	25099,2	27015,5	29078,2	31298,3	33687,9
Песимістичний сценарій					
1. Чисельність покупців магазину, осіб	126100	128622	131194	133818	136495
2. Середня вартість чеку, грн./особа	200	205,6	211,36	217,27	223,36
3. Собівартість покупки, грн./особа	180	189	198,45	208,37	218,79
4. Чистий дохід, тис грн..	25220	26444,7	27728,8	29075,4	30487,3
5. Собівартість продукції, тис. грн.	22698	24309,6	26035,5	27884,1	29863,9

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Для визначення експлуатаційних витрат за проектом розрахуємо спочатку фонд оплати праці персоналу. Окремо варто розглянути систему оплати. Чисельність магазину складе – 3 особи. Персонал магазину буде відноситися до торгового персоналу підприємства та підпорядковуватися директору з маркетингу. Продавці та касири отримують ставку в розмірі – 10000 грн. При цьому, річний фонд оплати праці складе 360 000 грн.

В табл. 3.6 представлено прогноз витрат по проекту організації фірмового магазину «Галичина».

Таблиця 3.6

**Витрати по проекту організації фірмового магазину «Галичина»,
тис грн. за 2023-2027 рр.**

Показники	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2026 рік	2027 рік
1. Заробітна плата персоналу	360	378	396,9	416,75	437,58
2. ЄСВ (22%)	79,2	83,16	87,318	91,68	96,27
2. Витрати на рекламу та маркетингові заходи	250	200	150	50	50
3. Собівартість реалізованої продукції	23904	25726,7	27688,34	29799,58	32071,79
4. Витрати по навчанню та стимулюванню персоналу	80	80	80	80	80
5. Інші витрати	938,5	656,95	459,87	321,91	225,33
Всього витрат	25611,7	27124,8	28862,42	30759,91	32960,98

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Оцінки показують, що в середньому за рік витратитимуть на забезпечення роботи фірмового магазину 25611,7 тис. грн. Далі складемо прогнози по чистому прибутку по проекту організації фірмового магазину «Галичина» за різних сценаріїв.

Таблиця 3.7

**Прогнозування чистого фінансового результату від організації
фірмового магазину «Галичина» на 2023-2027 рр.**

Показники	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2026 рік	2027 рік
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Найбільш імовірний сценарій					
1. Чистий дохід	26560	28040,7	29603,99	31254,41	32996,85
2. Загальні витрати	25611,7	27124,8	28862,42	30759,91	32960,98
3. Фінансовий результат до оподаткування	948,3	915,93	741,57	494,50	35,87
4. Витрати на податок на прибуток	170,69	164,87	133,48	89,01	6,46
5. Чистий фінансовий результат	777,61	751,06	608,09	405,49	29,41
Оптимістичний сценарій					
1. Чистий дохід	27888	29586,4	31388,19	33299,73	35327,68
2. Загальні витрати	26806,9	28413,6	30252,24	32258,61	34577,08
3. Фінансовий результат до оподаткування	1081,1	1172,75	1135,95	1041,12	750,60
4. Витрати на податок на прибуток	194,60	211,09	204,47	187,40	135,11
5. Чистий фінансовий результат	886,50	961,65	931,48	853,72	615,49

продовження табл. 3.7

1	2	3	4	5	6
Песимістичний сценарій					
1. Чистий дохід	25220	26444,7	27728,84	29075,35	30487,25
2. Загальні витрати	24405,7	25707,7	27209,62	28844,39	30753,01
3. Фінансовий результат до оподаткування	814,3	737,015	519,22	230,96	-265,76
4. Витрати на податок на прибуток	146,57	132,66	93,46	41,57	-47,84
5. Чистий фінансовий результат	667,73	604,35	425,76	189,38	-217,93

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Проведені розрахунки свідчать про ефективність запровадження проекту організації фірмового магазину. Але за песимістичному розвитку подій підприємство на кінець 2026 року може отримувати чисті збитки.

3.3. Вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності та прибуток ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

У табл. 3.8 на підставі складених прогнозів по прибутку визначимо грошові потоки даного проекту за різних сценаріїв, продисконтуємо їх та визначимо дисконтовані грошові потоки. Грошовий потік проекту розраховуємо як суму чистого прибутку від реалізації продукції та суми амортизаційних відрахувань.

Таблиця 3.8

Прогнозування грошових потоків від відкриття фірмового магазину «Галичина» за різних сценаріїв на 2023-2027 рр.

Показники	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2026 рік	2027 рік
Найбільш імовірний сценарій					
1. Чистий фінансовий результат, тис грн.	777,61	751,06	608,09	405,49	29,41
2. Амортизація капітальних вкладень, тис грн.	29,44	29,44	29,44	29,44	29,44
3. Чистий грошовий потік, тис грн.	807,05	780,50	637,53	434,93	58,85
4. Коефіцієнт дисконтування	0,7407	0,5487	0,4064	0,3011	0,2230
5. Дисконтований потік проекту, тис грн.	597,81	428,26	259,12	130,94	13,12
Оптимістичний сценарій					
1. Чистий фінансовий результат, тис грн.	886,50	961,65	931,48	853,72	615,49

Показники	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2026 рік	2027 рік
2. Амортизація капітальних вкладень, тис грн.	29,44	29,44	29,44	29,44	29,44
3. Чистий грошовий потік, тис грн.	915,94	991,09	960,92	883,16	644,93
4. Коефіцієнт дисконтування	0,7407	0,5487	0,4064	0,3011	0,2230
5. Дисконтований потік проекту, тис грн.	678,48	543,81	390,56	265,89	143,83
Песимістичний сценарій					
1. Чистий фінансовий результат, тис грн.	667,73	604,35	425,76	189,38	-217,93
2. Амортизація капітальних вкладень, тис грн.	29,44	29,44	29,44	29,44	29,44
3. Чистий грошовий потік, тис грн.	697,17	633,79	455,20	218,82	-188,49
4. Коефіцієнт дисконтування	0,7407	0,5487	0,4064	0,3011	0,2230
5. Дисконтований потік проекту, тис грн.	516,42	347,76	185,01	65,88	-42,04

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

В цілому проведені розрахунки вказують на ефективність відкриття фірмового магазину. Оскільки, навіть при песимістичному розвитку подій підприємство отримає позитивний грошовий потік у розмірі 600,8 тис. грн., при оптимістичному варіанті – 1677,8 тис. грн., при найбільш імовірному сценарії – 963,4 тис. грн.

Найбільш імовірний сценарій:

$$NPV = \left(\frac{807,05}{(1+0,35)^1} + \frac{780,50}{(1+0,35)^2} + \frac{637,53}{(1+0,35)^3} + \frac{434,93}{(1+0,35)^4} + \frac{58,85}{(1+0,35)^5} \right) - 703,62 =$$

$$= 1429,36 - 703,62 = 725,64$$

Оптимістичний сценарій:

$$NPV = \left(\frac{915,94}{(1+0,35)^1} + \frac{991,09}{(1+0,35)^2} + \frac{960,92}{(1+0,35)^3} + \frac{883,16}{(1+0,35)^4} + \frac{644,93}{(1+0,35)^5} \right) - 703,62 =$$

$$= 2022,56 - 703,62 = 1318,94$$

Песимістичний сценарій:

$$NPV = \left(\frac{697,17}{(1+0,35)^1} + \frac{633,79}{(1+0,35)^2} + \frac{455,2}{(1+0,35)^3} + \frac{218,82}{(1+0,35)^4} + \frac{-188,49}{(1+0,35)^5} \right) - 703,62 =$$

$$= 1070,04 - 703,62 = 369,42$$

В табл. 3.9 представлено зведені показники, які характеризують економічну ефективність представленого базового проекту відкриття фірмового магазину за різних сценаріїв.

Таблиця 3.9

**Основні показники економічної ефективності проекту відкриття
фірмового магазину «Галичина»**

Показники	Найбільш імовірний сценарій	Оптимістичний сценарій	Песимістичний сценарій
Стартова потреба в інвестиціях, тис грн.	703,62	703,62	703,62
Чиста поточна вартість проекту (NPV), тис грн.	725,64	1318,94	369,42
Індекс прибутковості (PI),	2,03	2,87	1,53
Термін окупності проекту, років	1,29	0,8	1,94

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Із проведеного дослідження можемо зазначити, що прийнятним для підприємства є проект відкриття фірмового магазину, оскільки даний проект має більший економічний ефект: індекс прибутковості має найвище значення.

В цілому можна зазначити, що розроблений проект є доцільним для запровадження ТОВ «Молочна компанія «Галичина», оскільки є прибутковим та окупним. Проект націлений на збільшення обсягів реалізації продукції, що в майбутньому має підвищити прибутковість ТОВ «Молочна компанія «Галичина».

Зміна основних показників діяльності підприємства за рахунок впровадження проекту відображена у табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Очікувані результати від впровадження проекту

Показник	Значення
1. Приріст чистого доходу від реалізації продукції	27888
2. Приріст повних витрат	25611,7
3. Приріст прибутку від реалізації продукції	948,3
4. Приріст чистого прибутку	777,61

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності та прибуток підприємства наведено в табл. 3.11.

Таблиця 3.11

**Вплив запропонованих маркетингових заходів на основні
показники діяльності підприємства**

Показники	Один. виміру	Базові значення	Проектні значення	Відхилення	
				абсолютне, +/-	відносне, %
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	3201672	3229560	27888	0,87
2. Повні витрати на виробництво і реалізацію продукції	тис. грн.	2342351	2367962,7	25611,7	1,09
3. Прибуток(збиток) від реалізації продукції	тис. грн.	367869	368817,3	948,3	0,26
4. Чистий прибуток(збиток)	тис. грн.	253732	254509,61	777,61	0,31

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Проаналізувавши дані табл. 3.11, бачимо, що завдяки впровадженню запропонованих заходів фінансові результати діяльності підприємства значно покращаться:

- збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 27888 тис. грн. Зростання становить 0,87% у порівнянні з базовим роком;
- збільшення прибутку від реалізації продукції – на 948,03 тис. грн.;
- чистий прибуток від реалізації продукції у проектному році має збільшитись на 777,61 тис. грн., на 0,31% більше від базового року.

Висновки до розділу 3

Для успішного розвитку будь-якого підприємства та забезпечення ефективності його діяльності необхідно постійно працювати над пошуком шляхів та напрямів зростання прибутку підприємства.

ТОВ «Молочна компанія «Галичина» запропоновано наступні напрями зростання прибутку: збільшення обсягів виробництва та реалізації за рахунок кращого використання трудових ресурсів, основних засобів, сировини та матеріалів; зниження собівартості за рахунок більш ефективного

використання ресурсів, підвищення технічного рівня виробництва та вдосконалення організації виробництва та праці; розробка норм та нормативів запасів сировини, матеріалів готової продукції та інших оборотних коштів; розробка стратегії ціноутворення, встановлення цін відповідно до ринкових цін, застосування акцій, оптових знижок, знижок постійним покупцям; впровадження досягнень науково-технічного прогресу; підвищення якості продукції; активна мотивація персоналу та надання різноманітних стимулів для більш ефективної праці; розробка ефективної маркетингової стратегії, що направлена на пошук «свого» споживача продукту та «свого» сегменту ринку.

Запропоновано організацію діяльності фірмового магазину нового формату, в якому відвідувачі зможуть здійснити дегустацію продукції та придбати її. Загальна потреба в інвестиціях для реалізації даного проекту власними силами становить 703,62 тис грн., при цьому основна частина інвестиційних витрат припадає на оформлення будівлі у фірмовому стилі (255 тис. грн.) та купівлю меблів (248,62 тис. грн.).

Згідно із найбільш імовірним сценарієм розвитку подій для магазину, на перший рік проекту заплановано обслуговування 132800 осіб за середньою ціною у 200 грн. на особу, при собівартості у 180 грн. за особу. При цьому надалі прогнозується щорічне зростання обслуговування відвідувачів (у фізичному вимірі) у 2,5%, а зростання ціни та собівартості продукції складе 5% щороку.

Після впровадження у життя запланованого заходу ТОВ «Молочна компанія «Галичина», можемо зробити висновок, що показники виробничо-господарської діяльності підприємства покращились. І саме за рахунок останніх, досягли саме тих цілей, які були поставлені на початку впровадження заходів – зростання прибутку.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз наукових підходів до визначення сутності прибутку свідчить про те, що дане поняття як економічна категорія є багатоаспектним і трактується вченими по-різному. Тобто, залежить від суспільно-політичного устрою країни, предмету та рівня розвитку науки, а також від положень нормативно-правової бази певного часу чи держави.

В ході вивчення еволюції наукових теорій встановлено, що нині використовується узагальнений підхід до розуміння прибутку у вигляді частини доходу, яка залишається після вирахування всіх витрат діяльності та податків, з варіаціями щодо передумов його формування та ключових факторів впливу.

Встановлено, що у наукових колах немає однозначності щодо структури та видів факторів впливу на формування прибутку. Разом з тим, більшість вчених виділяють серед факторів впливу зовнішні і внутрішні, а також контрольовані (неконтрольовані), регульовані (нерегульовані). Проаналізувавши думки різних науковців, ми сформулювали свій перелік основних факторів, що впливають на формування прибутку підприємства та здійснили їх групування за певними видами: неконтрольовані та некеровані; контрольовані та керовані; зовнішні (ринкові та регулятивні) та внутрішні.

При формуванні кінцевого фінансового результату роботи підприємства його величина визначається при порівнянні доходів та витрат. Розраховуючи прибуток, враховують доходи, які підприємство отримало впродовж звітного періоду.

Виявлено, що на підприємстві об'єктом розподілу є так званий «чистий прибуток», який залишився після внесення всіх обов'язкових платежів. Даний процес частково пов'язаний з плануванням, оскільки із урахуванням цього показника складаються видаткові кошториси.

За результатами дослідження методики аналізу прибутку, визначеної у навчальній літературі та наукових статтях встановлено відсутність комплексної методики економічного аналізу фінансових результатів та

прибутку, за результатами застосування якої користувачі отримували повну інформацію для прийняття управлінських рішень.

Запропонована методика містить у своєму складі кількісні показники аналізу, а також показники оцінки якості прибутку. Вона поєднує елементи традиційної методики аналізу відповідних операцій, методики аналізу фінансової стійкості та містить нові напрями аналізу (аналіз грошового забезпечення прибутку та грошового забезпечення фондів, що створені за рахунок прибутку).

Провівши аналіз господарської діяльності та прибутку ТОВ «Молочна компанія «Галичина», можна зробити наступні висновки:

Аналіз техніко-економічних показників ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2019-2021 роки показав тенденцію збільшення чистого доходу від реалізації продукції, собівартості реалізованої продукції, середньорічної вартості основних та оборотних засобів, валового прибутку, прибутку від операційної діяльності, прибутку до оподаткування, чистого прибутку, коефіцієнта оборотності оборотних коштів, продуктивності праці, рентабельності основних засобів та рентабельності виробництва та зменшення у 2021 році фондівдачі та середньооблікової чисельності виробничо-промислового персоналу.

Сукупне майно підприємства складається з необоротних і оборотних активів у співвідношенні 30% на 70% відповідно. У 2020 році необоротні активи збільшились на 61,26% порівняно з 2019 роком за рахунок збільшення основних засобів на 22%, що може свідчити про купівлю нового обладнання і збільшення нематеріальних активів у 5 разів. У 2021 році необоротні активи збільшились на 24,48% порівняно з 2020 роком за рахунок збільшення основних засобів на 35%, але нематеріальні активи у 2021 році відповідно до балансу підприємства відсутні, що може бути пов'язано з їх продажем.

Оборотні активи за аналізований період також збільшились за рахунок збільшення запасів, дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, дебіторської заборгованості за розрахунками за виданими авансами, із внутрішніх розрахунків, а також за рахунок збільшення витрат майбутніх

періодів. У цілому майно підприємства збільшилося, що є позитивним явищем і сприяє підвищенню платоспроможності підприємства.

Найбільшу питому вагу у структурі основних засобів у 2019-2021 роках складають машини та обладнання, друге місце займають будівлі та споруди, третє місце займають інші основні засоби виробничого призначення. Аналіз показників технічного стану основних засобів показав, що основні засоби не зношені і придатні для експлуатації в процесі господарської діяльності. Ефективність використання основних засобів покращилась, незважаючи на незначне зниження у 2021 році фондівіддачі.

У структурі оборотних коштів найбільшу питому вагу у 2019-2021 роках займає дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги. Друге місце у структурі оборотних коштів підприємства займає дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків. Третє місце у структурі оборотних коштів займають запаси. Ефективність використання оборотних коштів в цілому покращилась.

Чисельність персоналу у 2021 році зменшилась на 19 осіб порівняно з 2020 роком за рахунок зменшення чисельності промислово-виробничого персоналу. Проаналізувавши якісний склад працівників за віком можна побачити, що на підприємстві найбільше працівників у віці 35-49 років. Проаналізувавши якісний склад працівників за статтю, можна побачити, що на підприємстві більше жінок, ніж чоловіків. Працівників із середньою спеціальною освітою більше, ніж з вищою освітою.

Чисельність працівників пенсійного віку зменшилась, тому коефіцієнт фізичного старіння персоналу зменшився. В 2021 році частка працівників у віці до 35 років збільшилась порівняно із 2019 роком. Кількість працівників, які закінчили заклади освіти III-IV рівнів акредитації зменшилась, тому зменшилась частка працівників з вищою освітою, а частка працівників із середньою спеціальною освітою збільшилась. Річний виробіток на одного працівника та рентабельність персоналу збільшились, що свідчить про ефективне використання персоналу на підприємстві.

Ефективність використання персоналу підвищилась, оскільки продуктивність праці збільшилась, а трудомісткість зменшилась, тобто збільшилась кількість продукції, виробленої одним працівником за одиницю робочого часу та зменшились затрати праці для виробництва одиниці продукції. Ефективність використання управлінського персоналу підвищилась, оскільки коефіцієнт рентабельності управління, продуктивність праці управлінського персоналу та ефективність діяльності управлінського персоналу покращились, тобто робота управлінського персоналу стала більш якісною, підвищився рівень своєчасних та якісних управлінських рішень, знизилась кількість управлінських помилок, що позитивно вплинуло на кінцеві результати діяльності підприємства.

Проаналізувавши показники руху працівників підприємства, можна побачити, що ситуація є досить нестабільною. Звільнених працівників було більше, ніж прийнятих. Працівники звільнялися за порушення трудової дисципліни та за власним бажанням, що є негативним явищем, оскільки може свідчити про незадоволеність умовами праці і її оплатою, змістом роботи та відсутність кар'єрного росту. Плинність кадрів збільшилась, оскільки збільшилась кількість працівників, звільнених з власної ініціативи та за порушення трудової дисципліни, тому керівництву необхідно прийняти певні заходи для зниження плинності кадрів, наприклад, поліпшувати умови праці, морально-психологічний клімат у колективі, удосконалювати систему морального і матеріального заохочення.

Аналіз доходів підприємства показав, що протягом аналізованого періоду всі доходи мали тенденцію до зростання, крім інших доходів, які у 2021 році зменшилися.

Аналіз структури витрат показав, що найбільшу питому вагу у структурі витрат підприємства займає собівартість реалізованої продукції. Другу позицію в структурі витрат підприємства у 2019-2021 роках займають витрати на збут. Решту займають адміністративні витрати, інші операційні витрати,

фінансові витрати та інші витрати. Найбільшу питому вагу у структурі операційних витрат займають матеріальні затрати більше 80%.

ТОВ «Молочна компанія «Галичина» має достатньо оборотних активів для покриття поточних зобов'язань, оскільки коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) та коефіцієнт швидкої ліквідності більші за рекомендоване значення. Підприємство залежить від кредиторів та не може покрити всі свої зобов'язання за рахунок власних коштів. Більшість показників ділової активності характеризують позитивну динаміку, що свідчить про підвищення ділової активності підприємства.

Проаналізувавши показники рентабельності можна зробити висновки, що рентабельність активів і рентабельність підприємства були найвищими у 2021 році за рахунок того, що підприємство отримало більші прибутки, ніж у 2019 і 2020 роках. Рентабельність власного капіталу, рентабельність операційної діяльності, рентабельність продукції і рентабельність продажу у 2021 році зменшилась, оскільки збільшилась середньорічна вартість власного капіталу, операційні витрати, собівартість реалізованої продукції.

Для успішного розвитку будь-якого підприємства та забезпечення ефективності його діяльності необхідно постійно працювати над пошуком шляхів та напрямів зростання прибутку підприємства.

ТОВ «Молочна компанія «Галичина» запропоновано наступні напрями зростання прибутку: збільшення обсягів виробництва та реалізації за рахунок кращого використання трудових ресурсів, основних засобів, сировини та матеріалів; зниження собівартості за рахунок більш ефективного використання ресурсів, підвищення технічного рівня виробництва та вдосконалення організації виробництва та праці; розробка норм та нормативів запасів сировини, матеріалів готової продукції та інших оборотних коштів; розробка стратегії ціноутворення, встановлення цін відповідно до ринкових цін, застосування акцій, оптових знижок, знижок постійним покупцям; впровадження досягнень науково-технічного прогресу; підвищення якості продукції; активна мотивація персоналу та надання різноманітних стимулів

для більш ефективної праці; розробка ефективної маркетингової стратегії, що направлена на пошук «свого» споживача продукту та «свого» сегменту ринку.

Запропоновано організацію діяльності фірмового магазину нового формату, в якому відвідувачі зможуть здійснити дегустацію продукції та придбати її. Загальна потреба в інвестиціях для реалізації даного проекту власними силами становить 703,62 тис грн., при цьому основна частина інвестиційних витрат припадає на оформлення будівлі у фірмовому стилі (255 тис. грн.) та купівлю меблів (248,62 тис. грн.).

Згідно із найбільш імовірним сценарієм розвитку подій для магазину, на перший рік проекту заплановано обслуговування 132800 осіб за середньою ціною у 200 грн. на особу, при собівартості у 180 грн. за особу. При цьому надалі прогнозується щорічне зростання обслуговування відвідувачів (у фізичному вимірі) у 2,5%, а зростання ціни та собівартості продукції складе 5% щороку.

Після впровадження у життя запланованих заходів ТОВ «Молочна компанія «Галичина», можемо зробити висновок, що показники виробничо-господарської діяльності підприємства покращились. І саме за рахунок останніх, досягли саме тих цілей, які були поставлені на початку впровадження заходів, а саме зростання прибутку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андросова Т. В. Світовий та вітчизняний досвід визначення фінансового результату як об'єкта моніторингу на торговельному підприємстві / Т. В. Андросова, О. А. Круглова, В. О. Козуб // Пробл. економіки. - 2014. - № 3. - С. 194-201.
2. Андросова Т. В. Систематизація показників моніторингу фінансових результатів на підприємстві / Т. В. Андросова, В. О. Козуб, О. А. Круглова // Бізнес Інформ. - 2015. - № 6. - С. 127-132.
3. Арич М. І. Особливості застосування концепції Six Sigma в управлінні фінансово-економічними результатами підприємства / М. І. Арич // Економіка і регіон. - 2014. - № 6. - С. 41-46.
4. Білецька Н. В. Роль аналітичних процедур в аудиті результатів основної діяльності підприємства / Н. В. Білецька // Бізнес Інформ. - 2019. - № 1. - С. 248-252.
5. Білик М. Д. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємств / М. Д. Білик, В. В. Бабіч // Бізнес Інформ. - 2015. - № 4. - С. 205-213.
6. Білик, Т. О. Економічна сутність прибутку в умовах трансформації економіки [Текст] / Т. О. Білик // Формування ринкових відносин в Україні. - 2007. - № 11.
7. Блонська, В. І. Прибуток – особливості його формування та використання в ефективному управлінні підприємством / В. І. Блонська, І. В. Паньків // Науковий вісник НЛТУ України. – 2020 – Вип. 21. 5 – С. 179-185
8. Бобровська Н.В. Формування фінансових результатів діяльності підприємств / Н.В. Бобровська, О.А. Грицевська, В. В. Сухорукова // Фінансовий простір. – 2015. – № 4 (20). – С.145-150.
9. Богацька Н. М. Прибуток підприємства: його роль, формування та резерви збільшення в умовах ринкової економіки. Ефективна економіка. 2021. № 9. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7253> (дата звернення: 03.05.2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.9.30

10. Богацька Н.М., Кузьменко М.М. Прибуток підприємства як рушійна сила функціонування ринкової економіки. Вісник ХНУ. 2.2021. Хмельницький, 2021. С.102-105
11. Бойчик І. Економіка підприємства : навч. посіб. / І. Бойчик. – К. : Атіка, 2004. – 344 с.
12. Бородина Е. Финансы предприятий / Е. Бородина. – М.: Банки и биржи ЮНИТИ, 2015. – 387 с.
13. Бородіна Є. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Є. Бородіна. – К.. : Либідь, 2004. – 324 с.
14. Висока О. Економічна сутність прибутку та концепції його формування / О. Висока // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2010. – № 17. – С. 37–44.
15. Висока О. Є. Економічна сутність прибутку та концепції його формування / О. Є. Висока // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2010. – Вип. 17. – С. 293-299.
16. Волощук Г. О. Особливості аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства / Г. О. Волощук, Т. М. Одінцова // Збірник друкованих праць. – 2005. – № 15. – С. 10– 15.
17. Гаватюк, Л. С. Шляхи підвищення рівня прибутку вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання / Л. С. Гаватюк, Н. М. Перегіняк // Економіка та суспільство – 2020 -№ 9.- С. 363-367. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/62.pdf
18. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page5>
19. Гуменюк В.С.. Фактори зростання прибутку підприємства / В. С. Гуменюк І. Ю. Єпіфанова // Молодий вчений. - 2021. - №7(34). - С. 46-49.
20. Гуткевич С.О. Прибуток як основа ефективного управління розвитком підприємства / С.О. Гуткевич // Інтелект ХХІ. – 2021. – № 6. – С. 15-21.

21. Данилюк М. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / М. Данилюк. – К.: ЦНП, 2004. – 204 с.
22. Джеджула В. В. Визначення резервів збільшення прибутку від енергозберігаючих заходів. Економічний аналіз: зб. наук. праць. 2012. Вип. 11. Ч. 2. С. 198-200.
23. Дмитриченко Л. История экономической учений : учебное пособие / Л. Дмитриченко. – Донецк : «КИТИС», 1999. – 452 с.
24. Добровольська О.В., Резерви підвищення прибутковості підприємства в умовах ринку/ О.В. Добровольська, В.О. Терещенко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Одеса: Міжнародний гуманітарний університет. – 2015. – №13. – С. 194-197.
25. Дослідження особливостей формування прибутку організації в сучасних умовах господарювання / В. Я. Гавран, Х. Т. Середницька, 2019. № 847. С. 55-60. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/jun/2744/visnyk2019-55-60.pdf>
26. Дослідження факторів впливу на прибутковість підприємства та пошук резервів збільшення прибутку / А. В. Гречко, О. М. Мельнікова // Ефективна економіка. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5862>
27. Дуляба Н. І., Корнілов С. О. Значення прибутку підприємства в сучасних умовах господарювання. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. № 22. С. 138-143.
28. Єпіфанова І. Ю., Гуменюк В. С. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. Економіка та суспільство. 2019. Вип. 3. С. 189-192. - URL : <http://economyandsociety.in.ua>.
29. Єпіфанова І. Ю., Гуменюк В. С. Фактори зростання прибутку підприємства. Молодий вчений. 2019. № 7. С. 46-49.
30. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність: практикум. Вінниця : ВНТУ, 2020. 143 с.

31. Жадько К.С. Теоретико-методичні підходи до формування прибутку підприємства і шляхів його збільшення / К.С. Жадько, В.С. Котенко // «Young Scientist» – 2019. – № 10 (37) – с. 373-376.

32. Загальні вимоги до фінансової звітності: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1: від 07.02.2013 № 73. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 16.05.2021).

33. Зінченко О.А. Вимірювання якості прибутку підприємства з позиції його конкурентоспроможності / О.А. Зінченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2020. - №29. – С. 96-99.

34. Історія економічних учень : підручник : у 2 ч. / За ред. В. Д. Базилевича. – 2-ге вид., випр. – К. : Знання, 2005. – 567 с.

35. Іщенко Н. А. Факторний аналіз формування прибутку підприємства. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2010. Вип. 17. С. 210-214.

36. Іщенко Н.А. Факторний аналіз формування прибутку підприємства / Н.А. Іщенко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2010. – Вип. 17. – С. 210-214.

37. Климко Е. Н. Основи економічної теорії : політекономічний аспект / Е. Н. Климко, В. П. Нестеренко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Вища школа, 1997. – 743 с.

38. Корінев В. Л. Обґрунтування прибутку підприємства з урахуванням рівня ціни на продукцію / В. Л. Корінев // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 4 (32). – С. 97–103.

39. Кривицька О. Планування прибутку підприємств під час визначення стратегії його розвитку / О. Кривицька // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 138–147 с.

40. Криклій О. Систематизація теоретичних підходів до визначення сутності поняття «прибуток банку» / О. Криклій // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, серія: Економічні науки. – 2013. – № 3. – С. 307–321.

41. Куцик В.І. Інструменти підвищення ефективності управління формуванням і використанням прибутку в цілях капіталізації підприємства / В.І. Куцик, Р.Л. Лупак, М.А. Годованюк // Бізнес Інформ. – 2021. – № 1. – С. 167-171.

42. Лежненко Л.І. Особливості визнання та оцінки доходу від операційної діяльності за П(С)БО та МСФЗ / Л.І. Лежненко, М.А. Шамборська // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2019. – Т. 21, Вип. 5. – С. 196-201

43. Линник О. І. Облік прибутку та визначення резервів забезпечення прибутковості підприємства / О. І. Линник, О. С. Задорожна // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ "ХПІ". – 2015. – № 26 (1135). – С. 147-153.

44. Лівощко Т.В Аналіз методів планування прибутку на промислових підприємствах / Т.В Лівощко, А.О. Книрик // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – №6. – С. 159-167.

45. Лойко В.В. Шляхи збільшення обсягу прибутку та підвищення дієвості управління прибутком промислового підприємства в сучасних умовах господарювання / В.В. Лойко, Є.С. Несенюк // Международный научный журнал. – 2021. – № 7. – С. 68-71.

46. Мардус Н. Ю., Товт Ю. М. Особливості формування і використання прибутку підприємства. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія : Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2014. № 64. С. 16-19.

47. Маркс К. Сочинение / К. Маркс, Ф. Энгельс. – М. : Государственное издательство политической литературы, 1960. – 409 с.

48. Матюшенко І. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / І. Матюшенко. – К. : ЦНП, 2003. – 320 с.

49. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності від 11 квітня 2013 р. № 476 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF13022.html.

50. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності від 28 березня 2013 р. № 433 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF13020.html.

51. Міакова Г.І. Фактори впливу на прибуток / Міакова Г.І., Мяло В.В. // Наукові праці КНТУ. – 2015. – Вип. 74. – С.15-17.

52. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) «Подання фінансової звітності» IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 1 січня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_013.

53. Мірошниченко О.Ю. Механізм управління прибутком вітчизняних підприємств / О.Ю. Мірошниченко, Ю.В. Корконос // Бізнес-Інформ. – 2014. – № 5. – С. 280-285.

54. Мочерний С. Економічна теорія : навч. посіб. / С. Мочерний – К.: Вища школа, 2002. – 435 с.

55. Мулик Т.О. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник / Т.О. Мулик, О.А. Материнська, О.Л. Пльонсак//. – Київ: Центр учбової літератури, 2020. – 288 с.

56. Мурашко О.В. Формування і розподіл прибутку підприємства. Науковий вісник УМО «Економіка та управління». 2019. №1. С.1-12.

57. Найт Ф. Риск, неопределённость и прибыль / Ф. Найт ; пер. с англ. – М.: Дело, 2003. – 360 с.

58. Наумова М.В. Прибуток та фактори, які на його впливають. / Наумова М.В. // Управління розвитком – 2014 – 1(164).

59. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку» від 2 липня 2013 р. № 73 (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

60. Нашкерська Г.В. Оцінка прибутку підприємства / Нашкерська Г.В. // Вісник Національного університету Львівська політехніка. «Менеджмент та підприємництво в Україні» – 2020. – № 576. – С.194-196.
61. Огійчук М. Ф. Суть прибутку та підходи до методики його визначення / М. Ф. Огійчук // Економіка АПК. – 2021. – № 6. – С. 31–45.
62. Озеран А.В. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід): питання формування та співвідношення з МСФЗ / А.В. Озеран // Бухгалтерський облік і аудит. – 2013. – № 6. – С. 25–34.
63. Олійник І. Методичні підходи до визначення беззбиткового обсягу виробництва сільськогосподарської продукції / І. Олійник // Економіка АПК. – 2008. – № 2. – С. 61–64.
64. Онищенко В. Виключення внутрішньогрупового прибутку під час складання консолідованої фінансової звітності у торговельних групах / В. Онищенко // Проблеми і перспективи економіки та упр.. - 2019. - № 3. - С. 261-266.
65. Орехова А.І. Економічна сутність категорії прибуток / А.І. Орехова // Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». - №7, 2013.– с. 313- 316.
66. Осипова Т. В. Теоретичні аспекти трактування прибутковості в сучасних умовах господарювання / Т. В. Осипова // Управління розвитком. 2012. – № 1. – С. 82-84
67. Отпущеннікова О.Н. Вибір методів управління прибутком / Отпущеннікова // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. Зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Вип. 9. – Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2019. – С. 37–43.
68. Павлишенко М. М. Значення прибутку підприємства в ринковій економіці / М. М. Павлишенко, Л. А. Сивуля // Науковий вісник. – 2007. – С.172–174.
69. Панченко І. А. Методичні підходи до аналізу операцій з формування та розподілу прибутку підприємства: критичний аналіз / Інна Панченко // Економічний аналіз «Збірник наукових праць» – 2012. - №10. - С.279-284 – URL: https://econa.at.ua/Vypusk_10/ea10-4.pub.pdf

70. Пігуль Н.Г. Управління прибутком підприємства / Н.Г. Пігуль // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми : Вид-во Укр. акад. банків. справи НБУ. – 2010. – № 28. – С. 125-132.

71. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://www.zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення 16.05.2021).

72. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підруч. / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк. – К. : КНЕУ, 2006. – 552 с.

73. Покропивний С. Ф. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування : навч. посіб. / С. Ф. Покропивний, С. М. Соболь, І. О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2006. – 286 с.

74. Приказюк О. // Теоретичні підходи до визначення сутності прибутку підприємств. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка № 86 2019 р. С. 48-52.

75. Ратушна О. П. Факторний аналіз фінансових результатів. Зб. наук. пр. Київського національного економічного ун-ту ім. Вадима Гетьмана. Спец. вип., присвячено 35-річчю кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК. 2012. С. 246–251.

76. Ревак І.О., Власюк Н.І., Мицак О.В. Прогнозування прибутку підприємства на основі методу екстраполяції. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2020. № 2. С. 238—247.

77. Романова, Т. В. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах [Текст] / Т. В. Романова, Є. О. Даровський // Ефективна економіка. – 2015. – № 4.

78. Сало, І. В. Необхідність аналізу показників прибутку підприємства [Електронний ресурс] / І. В. Сало, О. О. Лисянська – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2010_29/10_29_01.Pdf

79. Свирида О.В., Марковська Н.В. Особливості формування та використання прибутку підприємств. Економіка та управління: сучасний стан та перспективи розвитку. 2021. С. 455-458.

80. Склярчук І.П. Аналіз прибутку та рентабельності діяльності

підприємства / І.П. Склярчук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 2(141). – С. 174-181

81. Старинець О.Г. Особливості формування та розподілу прибутку підприємств зв'язку. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2021. Том 1 № 28. С. 170-173.

82. Ткаченко Т. П. Організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості підприємства / Т. П. Ткаченко // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". – 2014. – № 11. – С. 192-197.

83. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи. – М.: «Дело ЛТД», 1993. – 864 с.

84. Харламова О.В. МСФЗ-звітність: новації в розкритті інформації / О.В. Харламова // Все про бухгалтерський облік. – 2013. – № 33 (2013). – С. 42–47.

85. Хоменко Д., Овчарик З. Особливості формування і використання прибутку підприємства. Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна соціально-економічна система: парадигма, завдання і тенденції». 2020. С. 127-128.

86. Цибок О.В. // Прибуток у господарській діяльності підприємницьких структур на сучасному етапі трансформації економічної системи. Формування ринкових відносин в Україні № 3 2005 р. С. 137-140.

87. Чернега І.І. Прибуток на підприємстві та фактори, що на нього впливають. / І.І. Чернега // Управління розвитком – 2014. – 11(174).

88. Чимириш О.В. // Управління якістю прибутку підприємства. Вісник ДонДУЕТ № 3 2003 р.- С. 310-319.

89. Шарманська, С. О. Теоретичні та практичні аспекти до визначення прибутку [Текст] / С. О. Шарманська // Формування ринкових відносин в Україні. - 2020. - № 7. - С. 6 - 11.

90. Шафорост Я. П. Сутність прибутку як економічної категорії: історичний аспект / Я. П. Шафорост // Наукові праці НДФІ. – 2011. – Вип. 1. – С. 155-163.

91. Шевчук С.В. Теоретичні аспекти класифікації прибутку / С.В. Шевчук // Вісник ЖДТУ. Серія економічні науки. – 2020. – № 4 (54). – С. 201-203.
92. Ширягіна О. Є. Значення прибутку у фінансово-господарській діяльності підприємств. Вісник Технологічного університету Поділля. Економічні науки. Ч. 2, Т. 1. 2021. С. 152-155.
93. Ширягіна, О. Є. Прибуток підприємства: теоретичні та методологічні аспекти [Текст] / О. Є. Ширягіна // Наукові записки: Серія "Економіка". Вип.№3. Збірник наукових праць. - Острог: Вид-во "Острозька Академія", 2002. - С. 170-182.
94. Шубіна, С. В. Сучасні підходи до аналізу та управління чистим прибутком підприємств в торгівлі [Електронний ресурс] / С. В. Шубіна, І. В. Крамаренко, І. В. Лосева, В. О. Швадченко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. №2, 2011. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Fkd/2011_2/part1/27.Pdf.
95. Шумпетер Й. Теория экономического развития: Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры / Шумпетер Й. ; пер. с нем. ; общая ред. акад. А. Г. Милейковского. – М.: Прогресс, 1982. – 456 с.
96. Юхименко П. І. Історія економічних учень : навч. посіб. / П. І. Юхименко, П. М. Леоненко. – 3-тє вид., випр. – К. : Знання-Прес, 2002. – 514 с.
97. Янковий О. Г., Кошельок Г. В. Фактори формування прибутку підприємства. Вісник соціально-економічних досліджень. 2011. Вип. 3. С. 298-305. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2011_3_46
98. Colander David C. Microeconomics/ David C.Colander.–4-th ed. McGrawHill,-2001,-480p
99. Frank Robert H., Ben Bernanke. Principles of economics. McGraw-HillIrwin, 2001. – 834 p.
100. Law for business. A James Barnes, J D Terry Morehead Dworkin, J D Eric L Richards, J D. All of Indiana University. IRWIN MC GRAW-HILL, 2000. – 1167 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	499	2498
первісна вартість	1001	2447	4587
накопичена амортизація	1002	1948	2089
Незавершені капітальні інвестиції	1005	364	336
Основні засоби:	1010	175456	214122
первісна вартість	1011	320012	384869
знос	1012	144556	170747
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	6102	77225
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	182421	294181
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	104155	122105
Виробничі запаси	1101	56680	51510
Незавершене виробництво	1102	3885	4279
Готова продукція	1103	42338	64448
Товари	1104	1252	1868
Поточні біологічні активи	1110	0	0

Продовж. табл. А.1

1	2	3	4
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	212497	285378
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	3675	8154
з бюджетом	1135	951	24
у тому числі з податку на прибуток	1136	902	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	151493	233296
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5351	418
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	34704	13430
Готівка	1166	396	14
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	419	884
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	7967	3087
Усього за розділом II	1195	521212	666776
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	703633	960957

Таблиця А.2

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3797	3797
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0

продовж. табл. А.2

1	2	3	4
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	232711	397186
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	236508	400983
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	207018	201970
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	207018	201970
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	75964
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:			
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	72125	116092
за розрахунками з бюджетом	1620	11435	11153
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	8733
за розрахунками зі страхування	1625	551	841
за розрахунками з оплати праці	1630	2047	2918

Продовж. табл. А.2

1	2	3	4
за одержаними авансами	1635	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	601	594
із внутрішніх розрахунків	1645	162248	124334
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	4969	5976
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	6131	20432
Усього за розділом III	1695	260107	358304
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	703633	960957

Таблиця А.3

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2020 рік

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2706103	2024684
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-2052854	-1521831
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	653249	502853
Валовий: збиток	2095	0	0
Інші операційні доходи	2120	3220	4568
Адміністративні витрати	2130	-22668	-18457
Витрати на збут	2150	-363425	-268928
Інші операційні витрати	2180	-10940	-13132
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	259436	206904
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	3382	4289

Продовж. табл. А.3

1	2	3	4
Інші доходи	2240	619	792
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	-62046	-53774
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	-688	-152
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	200703	158059
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	36180	28428
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	164523	129631
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

Таблиця А.4

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	164523	129631

Таблиця А.5

III. Елементи операційних витрат

Матеріальні затрати	2500	1763122	1409205
Витрати на оплату праці	2505	74980	61650
Відрахування на соціальні заходи	2510	16408	13480
Амортизація	2515	27668	26299
Інші операційні витрати	2520	343904	253166
Разом	2550	2226082	1763800

Таблиця А.6

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Середньорічна кількість простих акцій	2600	361592	361592
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	361592	361592
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Таблиця А.7

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2020 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	3055744	2340197
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	1612	1397
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	0	0
Надходження від повернення авансів	3020	91704	2534
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	31	20
Інші надходження	3095	632	90
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	-2932033	-2061954
Праці	3105	-61458	-50128
Відрахувань на соціальні заходи	3110	-16409	-17318
Зобов'язань з податків і зборів	3115	-69475	-110285
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	-26544	-32949
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	-25919	-63367
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	-1090	-1012
Інші витрачання	3190	-25941	-8404

Продовж. табл. А.7

1	2	3	4
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	44407	96149
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	0	0
необоротних активів	3205	252	2580
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	12	1726
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	10000	5000
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	0	-6102
необоротних активів	3260	-62422	-44485
Виплати за деривативами	3270	0	0
Витрачання на надання позик	3275	-5000	-5000
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-57158	-46281
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	687916	37306
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	113082
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	0	0
Погашення позик	3350	591418	74044
Сплату дивідендів	3355	-100008	0
Витрачання на сплату відсотків	3360	-5609	-1526
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	0	0
Інші платежі	3390	0	-108351
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-9119	-33533
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-21870	16335
Залишок коштів на початок року	3405	34704	17455
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	596	914
Залишок коштів на кінець року	3415	13430	34704

ДОДАТОК Б

Таблиця В.1

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2021 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010	216956	288984
первісна вартість	1011	389792	497008
знос	1012		
Інвестиційна нерухомість:	1015		0
первісна вартість	1016		0
знос	1017		0
Довгострокові біологічні активи:	1020		0
первісна вартість	1021		0
накопичена амортизація	1022		0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		0
інші фінансові інвестиції	1035	77225	77225
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		0
Відстрочені податкові активи	1045		0
Гудвіл	1050		0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		0
Інші необоротні активи	1090		0
Усього за розділом I	1095	294181	366209
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	122105	111350
Виробничі запаси	1101	51510	70728
Незавершене виробництво	1102	4279	6042
Готова продукція	1103	64448	30856
Товари	1104	1868	3724
Поточні біологічні активи	1110		0

Продовж. табл. Б.1

1	2	3	4
Депозити перестраховування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	285378	315882
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	8154	8745
з бюджетом	1135	24	37
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	
з нарахованих доходів	1140	0	
із внутрішніх розрахунків	1145	233296	380464
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	418	913
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	
Гроші та їх еквіваленти	1165	13430	33152
Готівка	1166	14	23
Рахунки в банках	1167	0	
Витрати майбутніх періодів	1170	884	187
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	
резервах незароблених премій	1183	0	
інших страхових резервах	1184	0	
Інші оборотні активи	1190	3087	1011
Усього за розділом II	1195	666776	851741
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	
Баланс	1300	960957	1217950

Таблиця Б.2

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3797	3797
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0

Продовж. табл. Б.2

1	2	3	4
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	397186	450918
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	400983	454715
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	201970	163493
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	201970	163493
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	75964	154819
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:			
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	116092	155939
за розрахунками з бюджетом	1620	11153	13066
за у тому числі з податку на прибуток	1621	8733	9087
за розрахунками зі страхування	1625	841	1266
за розрахунками з оплати праці	1630	2918	4645

Продовж. табл. Б.2

1	2	3	4
за одержаними авансами	1635	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	594	1789
із внутрішніх розрахунків	1645	124334	215979
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	5976	9567
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	20432	42732
Усього за розділом III	1695	358304	599742
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	960957	1217950

Таблиця Б.3

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2021 рік

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3201972	2706103
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-2342351	-2052854
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	859321	653249
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0

Продовж. табл. Б.3

1	2	3	4
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	5034	3220
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	-26531	-22668
Витрати на збут	2150	-446501	-363425
Інші операційні витрати	2180	-23454	-10940
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	367869	259436
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	5477	3382
Інші доходи	2240	116	619
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	-62482	-62046
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	-1421	-688
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	309559	200703
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-55827	-36180
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	253732	164523
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

Таблиця Б.4

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	253732	164523

Таблиця Б.5

III. Елементи операційних витрат

Матеріальні затрати	2500	1944364	1763122
Витрати на оплату праці	2505	109285	74980
Відрахування на соціальні заходи	2510	23122	16408
Амортизація	2515	37373	27668
Інші операційні витрати	2520	417386	343904
Разом	2550	2531530	2226082

Таблиця Б.6

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Таблиця Б.7

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2021 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	368504 1	3055744
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	2031	1612
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	0	0
Надходження від повернення авансів	3020	159105	91704
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	0	31
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	0	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	522	632
Витрачання на оплату:		-	
Товарів (робіт, послуг)	3100	342446 1	-2932033
Праці	3105	-87029	-61458
Відрахувань на соціальні заходи	3110	-23294	-16409
Зобов'язань з податків і зборів	3115	-106774	-69475
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	-55474	-26544
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	-27351	-25919
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	-1277	-1090
Витрачання на оплату авансів	3135	0	0
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	0	0
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	0	0
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	0	0

Продовж. табл. Б.7

1	2	3	4
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	0	0
Інші витрачання	3190	12915	-25941
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	19226	44407
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200		0
необоротних активів	3205	1993	252
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	0	12
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	5000	10000
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	0	0
необоротних активів	3260	-100332	-62422
Виплати за деривативами	3270	0	0
Витрачання на надання позик	3275	-5000	-5000
Інші платежі	3290	0	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-98339	-57158
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	689060	687916
Інші надходження	3340	355	0
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	0	0
Погашення позик	3350	749896	591418
Сплату дивідендів	3355	0	-100008
Витрачання на сплату відсотків	3360	-13190	-5609
Інші платежі	3390	0	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-73671	-9119
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	20216	-21870
Залишок коштів на початок року	3405	13430	34704
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-494	596
Залишок коштів на кінець року	3415	33152	13430